Yusuf Atılgan

Anayurt Oteli

BÜTÜN YAPITLARI

ROMAN

YKY'de 22. baskı



Anayurt Oteli

Yusuf Atılgan

Yapı Kredi Yayınları

Yusuf Atılgan

1921'de Manisa'da doğdu. Manisa Ortaokulunu (1936), Balıkesir Lisesi'ni (1939) ve ikinci sınıftan sonra askeri öğrenci olarak devam ettiği İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1944); A. Nihat Tarlan yönetiminde hazırladığı bitirme tezinin konusu "Tokatlı Kâni: Sanat, Şahsiyet ve Psikoloji" idi. O dönemde Akşehir'de bulunan Maltepe Askeri Lisesi'nde bir yıl edebiyat öğretmenliği yaptı (1945). 1946'da Manisa'nın Hacırahmanlı köyüne yerleşti ve burada çiftçilikle uğraştı. 1976'da İstanbul'a döndü; 1980'den sonra Milliyet (daha sonra Karacan) Yayınlarında danışmanlık ve çevirmenlik, kısa bir süre de Can Yayınları'nda redaktörlük yaptı. Üzerinde çalıştığı Canistan adlı romanını tamamlayamadan kalp krizi sonucu Moda'dakı evinde öldü (9 Ekim 1989).

Aylak Adam ve Anayurt Oteli adlı romanlarında psikolojik yabancılaşma ve yalnızlık temasını başarıyla işleyen bir yazar olarak tanındı ve modern Türk edebiyatının önde gelen ustaları arasında yer aldı. Anayurt Oteli 1987'de Ömer Kavur tarafından aynı adla sinemaya aktarıldı. 1955'te Tercüman gazetesinin öykü yarışmasında "Evdeki" öyküsüyle (Nevzat Çorum adıyla) birincilik, "Kümesin Ötesi" öyküsüyle (Ziya Atılgan adıyla) dokuzunculuk kazandı. Aylak Adam romanıyla 1957 58 Yunus Nadi Roman Armağanı'nda ikincilik ödülü aldı. Ölümünün ardından Yusuf Atılgan'a Armağan (1992) adlı bir kitap yayımlandı.

Kitapları:

Roman: Aylak Adam (1959), Anayurt Oteli (1973), Canistan (2000). Öykü: Bodur Minareden öte (1960), Eylemci (Bütün Öyküleri; 1992). Çocuk Kitabı: Ekmek Elden Süt Memeden (1981). Çeviri: Toplumda Sanat (K. Baynes; 1980).

Anayurt Oteli

İstasyona yakın Anayurt otelinin kâtibi Zebercet üç gün önce perşembe gecesi gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının o gece kaldığı odaya girdi, kapıyı kilitledi, anahtarı cebine koydu. Işık yanıyordu. Sırtını kapıya dayayıp çevresine baktı. Kadının bıraktığı gibi duruyordu her şey: yatağın ayakucuna doğru atılmış yorgan, kırışık yatak çarşafı, terlikler, sandalye, başucu masasındaki gece lambası, bakır küllükte bitmeden söndürülmüş iki sigara, tepside çaydanlık, süzgü, çay bardağı, kaşık, küçük bir tabakta beş şeker (altı şeker koymuştu o gece bir çay içebilir miyim acaba demişti odaya girince üçlük çaydanlıkta demlemişti çayı bir elinde tepsi kapıyı vurmuştu girin yatağın kıyısında oturuyordu paltosunu çıkarmış kara kazağı iri yuvarlaklı gümüş kolyesi bakmıştı zahmet oldu size sonra o köye nasıl gidileceğini sormuştu öyleyse saat sekizde uyandırın beni lütfen olağan bir şeymiş gibi nüfus kâğıdım yok demişti... Kokuyu ertesi sabah o gittikten sonra odaya girerken duydu; kapıyı çabucak kapadı; ışığı söndürmemişti giderken. Karyola demirindeki havluya, yatağın ayakucuna atılmış yorgana, kırışık yatak çarşafına, terliklere, sandalyeye, başucu masasındaki gece lambasına, bakır küllükte bitmeden söndürülmüş iki sigaraya, tepsideki çaydanlığa, süzgüye, çay bardağına, tabaktaki şekerlere baktı, saydı: "Tek şekerli içiyor çayı." Ama o koku yoktu; belki dün gece de yoktu; oysa kadın [o sabah küçük deri valizini yere bırakıp çantasını açarken ne kadar borcum diye sormuştu üstü kalsın yüzüksüzdü elleri çok teşekkür çay için de valizini aldı gitti] gideli kapısı hep kapalıydı, kilitli, anahtarı cebinde; yalnız bütün gün bekledikten, dışarıdakiler döndükten, sokak kapısını kilitleyip demirledikten sonra geceyarısı (çalınmıştı kapı gidip açmıştı paltosunun önü açık valizi elinde çantası omzuna asılı odanız var mı yürümüş anahtarı almıştı askıdan) salonun ışığını söndürüp odaya giriyordu üç gecedir), karyola demirinde kadının unuttuğu havlu, sırma püsküllü vişneçürüğü perde, lavabonun üstünde duvara asılı iki ucu çiçekli değirmi ayna (da gördü kadının gittiği sabah yüzünü her şey aşağıya çekikti yüzünde; kaşlarının uçları, ağzının iki kıyısı, burnu. Uzun süre baktı; oysa haftada üç kere tıraş da olurdu. Küçük, dört köşe bıyığı. Kadının baktığı işte bu yüzdü o gece [çay tepsisini bırakıp çıktıktan, dış kapıyı bir daha kilitleyip demirledikten sonra çalar saati her sabah altıda uyandığı halde altıya kurdu; ışığı söndürdü; saat elinde kapının önünden geçip muşamba kaplı

merdivenleri gıcırdatmadan çıkarak tavanarasındaki iki odanın biri; ortalıkçı kadının odası; ter kokar. Çok uyur kadın, erkenden yatar. Sabahları sarsa sarsa kaldırır. Çoğu geceler bu odaya girer, kadının yanına uzanırdı. Çıkarırken uykusu bozulmasın diye donsuz yatar, bacaklarını da biraz aralardı kadın. Okşarken, üstündeyken bile uyanmazdı. Kimi zaman memesini ısırırdı; 'of köpek' ya da 'hoşt köpek' derdi uykusunda. Üstünden inince bir mendille silerdi kadının orasını> ne, kendi odasına girdi; saati başucuna koyup soyundu, yattı. Az sonra caddeden geçen bir arabanın titrettiği yatağında doğruldu: ayaklarını yıkamayı unutmuştu. Her gece yatmadan ayaklarını yıkardı. Kalktı, ayaklarını yıkayıp döndü; bir süre yatağın kıyısında oturdu. "Kilitlemediyse kapısını, biri açarsa yanlışlıkla." Giyindi, çıktı. Merdivenleri gıcırdatmadan indi, kadının kapısı önünde durdu. Anahtar deliği karanlıktı; soluğunu tutup dinledi, yüreği çarpıyordu. Yuvarlak, kaygan tutamağı yavaş yavaş, dura dura sağa doğru çevirdi, omzuyla yokladı kapıyı: kilitliydi. Soluğu düzeldi. Tutamağı gene yavaş yavaş, dura dura sola doğru çevirdi, bıraktı. Merdivenleri ağır ağır çıktı; ortalıkçı kadının odasına girdi, ışığı yaktı. Yorgan kıpırtısızdı; beriki ucunda iri ayakları dışardaydı, tabanları karamsı. Işığı söndürüp çıktı, kapıyı kapadı. Odasına girip soyunmadan yatağa uzandı; bütün gece, uyumadan, saat çalmayabilirdi, uyuyakalırdı belki ve o sabah. Sekize doğru çay suyunu ispirto ocağına koydu. Tam sekizde kapıya yaklaştığında durdu, biraz daha uyuttu; kapıyı vurdu. 'Evet, kalkıyorum.' Çayı demledi. Boyunbağının düğümünü düzeltti, koltuğuna oturdu. Önünde kalın kayıt defteri duruyordu. Adını soramazdı artık, gidiyordu. Odanın kapısını çekip kapamış yaklaşıyordu: kara saçları, önü açık kahverengi paltosu, duman karası çorapları, kısa topuklu ayakkabıları. Küçük deri valizini yere bırakıp çantasını açarken 'Ne kadar borcum?' diye sormuştu. 'Üstü kalsın.' Yüzüksüzdü elleri, uzun tırnakları açık pembe. 'Çok teşekkür; çay için de.' Valizini almış gitmişti. Kadın dış kapıdan çıkınca o adam girmişti, elinde küçük deri valizi. Kemiksiz gibiydi yüzü. 'Odanız var mı?' 'Evet.' 'İyice bir oda olsun lütfen. Şu giden kadının kaldığı odayı...' 'Odasını bırakmadı efendim, kalacak daha.' 'Peki, başkası olsun.' Cebinden nüfus kâğıdını çıkarıp defterin üstüne koydu. 'İşiniz?' 'Emekli subay yazın.' Askıdan anahtarı alıp uzattı: 'İki numara, ikinci katta, merdiveni çıkınca solda.' Üç gündür öğle sonları, geceleri salonun köşesinde oturup gazete, kitap okuyordu adam; sigara içiyordu. Kapının her açılışında kısaca bakıyordu. Geceleri on birden sonra çıkıyordu odasına. Dün gece küllüğü döküp yanına

bıraktığında soracak gibi olmuş, sormamıştı. Bu gece sordu. Geç dönmüştü dışarıdan; geçerken önünde durdu; rakı kokuyordu. Yüzüne baktı. 'Bıyığınız yakışıyordu size.' Alay mı ediyordu? Bu sabah tıraş olurken bıyığını kesememişti. Gülümsedi. 'O kadın çıkmıyor mu odasından?' 'Hangi kadın?' 'Şu benim geldiğim sabah, cuma sabahı kapıda...' 'O mu? Gitti efendim, dün sabah.' 'Gitti mi? Nereye?' 'Söylemedi; bilmiyorum.'), aynanın sağındaki askıda otelin havlusu, tavanda kurşun borunun ucundaki abajur, sağ duvarın ortasındaki kalın çerçeveli resim: Geniş, süslü bir sedire uzanmış, tüller içinde, iri kalçalı, iri memeli bir kadın; iki yanında ellerinde yelpaze yarı çıplak iki zenci kız. 'Çalımına bak şu sömürgeci kapatmasının' demişti Dişçi. Eskiden bir gün babası bitpazarından alıp getirmiş, buraya asmıştı. 'Oğlum Zebercet, ben ölünce olur olmaz kimselere vermezsin bu odayı. Bir otelde böyle bir oda gerek.' Sırtını kapıdan çekip yürüdü, resmin önünde durdu; bir süre baktı. Dönüp aynaya yaklaştığında o adamın kaldığı üstteki odadan tıkırtılar geliyordu. Dinledi: tahta gıcırtısı, su sesi. "Yüzünü yıkıyor olmalı. Kustu mu?" Sesler kesildi. Aynaya baktı: bıyığı yerindeydi; ama burnu biraz yukarı kalkmış gibiydi. Geri dönüp yatağa doğru yürüdü, başucu masasının yanında durdu. Yastık örtüsünde karamsı lekeler vardı. Ne yapmaya gitmişti o köye? Bir kesiklik duydu dizlerinde; karyola demirine tutunurken elini çekti; yürüdü. Işığı söndürmeden kapıyı açtı, çıkıp kilitledi. Merdivenleri çıkarken ikinci kattaki iki yataklı odada bir adam horluyordu. Üçüncü katta sofanın ışığını söndürdü; 6 numaranın kapısı önünde durdu, içeriyi dinledi; ses yoktu. Tavanarasına çıktığında karşıda, yerde bir çift göz parlıyordu: otelin kedisiydi bu.

Kasaba:

Ya da kent. Doğudan geliniyorsa, gündüzse, tren yavaşladığında karşısındakiyle konuşan ya da gazete okuyan biri nereye geldiklerini görmek için başını sola çevirdiğinde birden ürperir: yarı belinden sonra yükselen dimdik kayalarıyla koskoca bir dağ trenin üstüne devriliyor gibidir. Kasaba (ya da kent) minareleri, ağaçlı, geniş sokaklarıyla bu dağın eteğinde yayılır. (Geniş sokakları, parkları, arsaları oluşunun nedeni 'Yangın'dır. 1922 yılı Eylül ayı başlarında Yunanlılar giderayak burayı yaktılar. Yaşlı adamlar 'Her mahalleden eli silâhlı bir tek erkek çıksaydı yanmazdı burası' derler. Çoğu dağa kaçtı; bütün gün bütün gece aşağıdaki

büyük yangını seyretti.) Önünde, kuzeyinde yeşilli sarılı bir ova uzanır; bu ovadan yazın ağır ağır, döne döne, kışın yayıla yayıla, bulana bulana bir ırmak akar. Üzüm bağları, pamuk, buğday tarlaları ve büyük köyler vardır ovada.

Otel:

İstasyonun arkasındaki alandan ana caddeye çıkan sokağın karşısında, eskiden zengin Rumların da oturduğu bir semtte olduğu için yanmadan kalmış yapılardan biri, üç katlı bir eşraf konağı. (Keçecilerin Rüstem Bey Yangın'dan bir süre sonra İzmir'e yerleşince eskiden nüfus kâtibi olan Ahmet Efendi'nin üstelemesiyle konağı otel yaptı. Zamanla her kata ayakyolu, odalara lavabo yapıldı; salonun, sofaların, odaların tahta tabanları, merdivenler kalın muşambayla kaplandı. Yıldan yıla o kasaba oteli kokusu da sinince içine eski konak bir otel oldu. Rüstem Bey'in anlattığına göre konağı geçen yüzyılda dedesi Keçeci Zade Malik Ağa yaptırmış. Kapı kemerinde, şimdi otel levhasının altında kalan, ak mermer üstüne kabartma bir yazı varmış. O zamanlar kasabanın ileri gelenlerinin doğan çocukları, ölen yakınları için tarihler düşürüp birkaç kuruş kazanan bir yerli ozan, konak yapıldığında 'ebced'le bir şeyler uyduramadığından olacak, ölçüsü ne aruza ne heceye uyan tuhaf bir tarih yazmış:

Bir iki iki delik
Keçeci Zade Malik

Arap rakamlarıyla 'bir, iki, iki delik' bin iki yüz elli beş ediyor; şimdiki tarihle bin sekiz yüz otuz dokuz. Caddeye bakan yüzü aşı boyalı. Üç mermer basamakla çıkılan dış kapı iki kanatlı, yarıdan yukarısı camlı, demir parmaklıklı, kapının iki yanındaki iki büyük pencere de parmaklıklı; öteki katların pencerelerinde parmaklık yok. Kapının üstündeki kemerde koyu yeşil üstüne ak yazılı büyük teneke levha: ANAYURT OTELİ. (Düşman elindeyken belirli bir direnme göstermemiş kasaba ya da kentlerde kurtuluşun ilk yıllarındaki utançlı yurtseverlik coşkusunun etkisi belki.) Kapıdan girince karşıda ikinci kata çıkan oymalı tahta korkuluklu merdiven, solda sandık odası-kiler-çay ocağı olarak kullanılan küçük bir oda. (Eskiden tek yataklı odalardan biri de buydu. Gecikmeli Ankara

treniyle gelen kadının gittiği köyden Rüstem Bey'in bir tanıdığının Zebercet'le yaşıt oğlu ortaokulda, lisede okurken kışları bu odada kalırdı. Sonraları, Zebercet askerdeyken babası indi buraya. Gerçekten de otel kâtibi için en uygun oda burası; ama babası ölünce Zebercet buraya geçmedi; bir zamanlar boş kaldıkça kiralık kitap okuduğu, lise avlusunda beden eğitimi yapan kızları düşünüp abaza çektiği eski odasında kaldı.) Bununla merdiven altı arasında yarımay biçimi, tek basamaklı yüksek masa ve bir koltuk. (Uzak ilçelerin birinden bir siyasal partinin yıllık toplantılarına geldiğinde bir-iki gece otelde kalan iriyarı, konuşkan dişçi buna "Zebercet Efendi'nin kürsüsü" der.) Bunun yanında dar-uzun bir masada duvara dayalı demir kasa. Merdiven altında avluya açılan camlı kapı; salonda dört köşe iki alçak masa, çevrelerinde kara meşin kaplı dörder koltuk; tavandan sarkan kurşun boruların ucunda iki abajur; sağ duvarda Mustafa Kemal Paşa'nın bir boy resmi asılı; merdivene çıkmadan sağda büyük bir kapı; üstünde '1' yazılı. Kapılar, duvarlar fildişi yağlıboya. Dış kapının sağındaki duvarda dikdörtgen bir karton asılı: Kapı gece '12'de kapanır. İkinci kata çıkınca solda tek yataklı ve üç yataklı iki oda, sağda ayakyolu, iki ve üç yataklı iki oda. Üçüncü kat aynı. Üç katın merdiven dönemeçlerinde avluya bakan üç pencere. Tavanarasında sağda banyo, mutfak, solda eğri tavanlı iki oda. Küçük pencereleri yandaki yapının damına bakıyor. Otelin arkasında yüksek taş duvarlarla çevrili avlunun sol duvarı boyunca uzanan bir sundurma var. Ortalıkçı kadın haftada bir çamaşır yıkar burda; yağışlı havalarda boydan boya gerili iki kalın ipe serer çarşafları, çamaşırları. Paslanmış, kararmış büyük demir kapı arka sokağa açılıyor. Sağda, duvar kıyısında ahır, arabacı, uşak odaları var. (İstasyon alanından otele çıkan sokağın başında bir çam ağacının gövdesine tenekeden kesilmiş, koyu yeşil üstüne ak harflerle OTEL yazılmış ok biçimi bir gösterge çakılı, ama yıllar sonra çivilerden biri çürüyüp kopunca okun ucu aşağıya dönmüş toprağı gösteriyor, otelin yeraltında olduğu sanısını veriyor insana.)

Zebercet:

Orta boylu denemez; kısa da değil. Askerliğindeki ölçülere göre boyu bir altmış iki, kilosu elli dört. Şimdilerde, otuz üç yaşında, gene don-gömlek kantara çıksa elli altı ya da elli yedi kiloyu bulur. İki yıldır karın kasları

gevşemeye başladı. Başı bedenine göre büyükçe, alnı geniş; saçları, kaşları, gözleri, bıyığı koyu kahverengi; yüzü kuru, biraz aşağıya çekik ama gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının gittiği sabah aynaya baktığında gördüğü kadar değil. Elleri küçük, tırnakları kısa; omuzları, göğsü dar. Yedi aylık doğmuş. 1930 yılı Kasımının 28'inde akşama doğru ağrıları tutmuş anasının. Önce biraz beklemiş; bakmış olacak gibi değil, başını örtüp aşağıya inmiş, merdiven başından bağırmış: 'Ebeye koş Ahmet Efendi.' Evindeymiş ebe, çabuk gelmişler; sağdaki odanın yatağına yatırmışlar. 'Vaktime iki ay var; gene mi düşecek ebanım?' demiş anası. 'Çık da su ısıt sen' demiş ebe babasına. 'Dış kapıyı kilitledim. Suyu koydum. Isınırken iki kere mi ne bağırdı. Kapı aralandı, suyu istedi ebe, "Bir oğlun var" dedi. Az sonra odaya çağırdı. Belemiş, avcuna almış, el kadar bir şey. "Pamuğa sarıp inci kutusuna yatırılır bu; Zebercet koyun adını" dedi. Hemen kulağına eğildim..' Böylece bu pek rastlanmayan ad konmuş çocuğa. O gece otelde ilçelerin birinden bir yakınlarının Ağırcezadaki duruşmasına gelmiş dört adam kalıyormuş; akşam yemeğinden dönünce sırayla Ahmet Efendi'nin elini sıkıp 'Ömrü uzun olsun' demişler.

Bu yedi aylık doğuş anasının, babasının sağlığında ara sıra başına kakılırdı:

1. Sabah. Okula gidecek. Salona iner. Babası o zamanlar salonda yakılan kömür sobasının külünü boşaltıyor.

Zebercet: Baba, yirmi beş kuruş verir misin?

Babası: Ne olacak?

Zebercet: Defter alıcam.

Babası kürekteki külü kovaya döker; küreği gene sobanın deliğine sokar.

Zebercet: Hadi baba, geç kaldım.

Babası: Patlama oğlum; şu külü alayım. Ananın karnında yedi ay nasıl durdun?

2. Öğleyin okuldan dönmüştür. Yukarı çıkar. Anası mutfakta bir tabağa marul doğruyor. Tencere gaz ocağında.

Zebercet: Karnım acıktı.

Anası: Şimdi pişer yemek, sabret biraz. Ne oğlan! Karnımda bile sabredemedi dokuz ay.

(Bu doğumda gerçekten sabırsızlık diye bir şey varsa sabırsızlık edenin ana karnındaki dölüt olduğu düşünüleceği gibi anası olduğu da düşünülebilir. İkinci olasılık daha akla yakındır. Ana karnındaki dölütten doğmuş-büyümüş bir insan davranışı beklemek saçmadır; ama ilerlemiş yaşta, kırk dört yaşında gebe kalan bir kadın böyle bir sabırsızlığa kapılabilir; üstelik bu kadın bundan önce biri iki, biri iki buçuk, biri üç aylık üç çocuk düşürmüşse. Gene de, haksız da olsa, bu suçlamalar Zebercet'i olumlu yönde etkiledi: Büyüdükçe sabırlı, ağırbaşlı bir insan oldu.)

İlkokulu bitirdiği yaz sünnet oldu. Gene o yaz anası öldü. Ortaokula göndermedi babası; askere gidinceye değin sekiz yıl birlikte çekip çevirdiler oteli. Askerliğini bitirip geldikten iki ay sonra öldü babası; otel başka ellere düşmesin diye onun dönüşünü bekleyip de ölmüştü sanki. Altmış üç yaşındaydı. Bir ilkyaz sabahı yarımay biçimi yüksek masanın arkasındaki koltukta otururken öldü. Ölü kaldırıcılar bulundu. Avluda yıkadılar. Gömüldükten sonra imam ninesinin adını sordu. Bilmiyordu. Aşağıda ya da yukarıda bir karışıklık olmasın diye uydurma bir ad vermedi. Başını eğdi, kızardı. 'Zarar yok oğlum, hepimizin anası bir' dedi imam.

O akşam telgrafı alan Rüstem Bey ertesi sabah geldi. Baş sağlığı diledi, birikmiş hesabı aldı, giderken 'Otel sana teslim; bir de kadın al buraya' dedi. Zebercet sordu: 'Ninemin adını hiç duydunuz mu babamdan?' 'Duymadım. Nüfusuna baksana.' 'Kasaya, ceplerine baktım; nüfus kâğıdı yok.'

Ortalıkçı kadın:

Saçları kumral, gözleri koyu mavi. Yüzü uzun, burnunun ucu kalkık, ağzı büyükçe, biraz dişlek, dudakları kalın. Orta boylu, balık etinde; bacakları az eğri. Otuz beş yaşlarında. On yıl önce uzak köylerin birinden dayısı olduğunu söyleyen bir adam getirdi kadını, bohçası koltuğunda. 'Recep Ağa söyledi, kadın gerekmiş.' Aylığına pazarlık ettiler, uyuştular. Kadını yukarı gönderdi. Adama 'Otur bir çay içelim' dedi. Çay içerken anlattı adam. Babası, anası ölmüş. Yanlarına almışlar kızı. On yedisinde evermişler. Gerdek gecesi sabaha karşı bozuk çıktı diye geri göndermiş kocası. 'Hele sürtük, kim bozdu seni kız? Bilmiyom der bu, söylemez. Dövdük falan,

valla bilmiyom der. Yeter herif, söyleyecek te ne olacak dedi yengesi.' Beş yıl sonra komşu köylerin birinden karısı ölmüş üç çocuklu bir adama vermişler. Üç ay geçmemiş geri getirmiş adam, 'Çok uyuyor bu' demiş. 'Uyur evet, uyur ya işi eyidir. Köy yerinde dul karıya rahat yok; hele kısır olursa. Evlisi bekârı bıyık burar; fırsat kollar yezitler. Recep Ağa söyledi geçen gün; getirdik işte. Eh, iznin olursa..' Kalktı, yukarıya bağırdı: 'Gız Zeeynep, gidiyom ben, elimi öpmiycen mi zilli?' Ses yok. Başını salladı, 'Kalın sağlıcağlan' dedi, gitti. Zebercet tavanarasına çıktı, kadın yok. Katları aradı; 2 numarada, bohçasını odanın ortasına koymuş, yatağa uzanmış uyuyordu. Ertesi sabah uyandırdı. Otelin işine çabuk alıştı. Başı bağlıdır hep; yatakları düzeltir, ortalık siler, toz alır, günaşırı yemek yapar, pazarları çamaşır yıkar, Zebercet'e ağa der. Çok konuşmaz. İlk zamanlar bir sabah merdivenleri silerken üçüncü kattan inen yaşlı bir köylüye sordu; 'Sindelli'yi bilir min dayı?' 'Bilmem mi hiç.' 'Çalık Ali dayım olur benim.' Dayısı yılda birkaç kere gelir, bir torba çökelek getirir, bir süre konuşur, kadının birikmiş parasını alır giderdi. 'Dayına vereyim mi paranı?' 'Ver ya, ver.' Kuruşu kuruşuna hesap isterdi adam. 'Beş metre pazen, diktirmesi, bir yün hırka...' 'Yün hırka da neymiş, pamuklusunu getirdiydi ya köyden.' Altı yıldır görünmüyor. (Geldiğinin haftasında bir öğlesonu salonu siliyordu kadın. Zebercet koltuğuna oturmuş gazete okuyordu; bir ara baktı: Diz çöküp eğilmiş, kalçaları, kıçı uzun donunu germiş, kabarık; silerken, dizleri üstünde gerilerken ağır ağır kıpırdıyor, inip kalkıyor. Başını gazeteye çevirdi. Ama o günden sonra gündüzleri ortalıkta dolaşan, geceleri bitişik odada yatan genç bir dişiydi artık kadın. Zebercet yatmaya giderken kadının odası önünde duraksıyor, yatağında döne döne güç uyuyordu. Askerliğini yaptığı uzak kentin genelevindeki o uzun boylu kadını görüyordu düşlerinde; ikisi birbirine karışıyordu. Sabahları onu uyandırmak için girdiği eğri tavanlı küçük odada ağır bir koku olurdu. Pencereyi açar, yatağın yanında durur, omuzlarından tutup sarsarken yanlışlıkla olmuş gibi memelerini ellerdi. Bir gece yatmışken kalktı, bitişik odaya girdi, ışığı yaktı. Sıcaktı, örtüsüz uyuyordu; gömleği sıyrılmış. Kapıyı kapadı, yaklaştı. Düğmelerini çözdü, memelerini avuçlarına aldı; dolgun, gergin. Sarstı. Kadın kıpırdamadı; 'Geldin mi dayı?' dedi uykusunda. Bir daha sarstı; 'Uyansana kız!' Gözlerini açıp doğruldu: 'Kalkıyom ağa' 'Kalkma, öte git biraz.' Yatağın ötesine kayarken Zebercet'in çıplak göğsüne, kısa donunun önündeki kabarıklığa baktı; arkasını dönüp yattı. Yatağa girdi, sırtüstü çevirdi. Kadın gözlerini kapadı. Donunu güçlükle çıkardı, attı. Kılları

gürdü. Üstüne abanıp soluya inleye aldı. Az sonra doğrulduğunda kadın upuzun yatıyordu. Eğilip dinledi: soluğu düzgündü.)

Gecikmeli Ankara treniyle gelen kadın:

Yirmi altı yaşlarında. Uzunca boylu, göğüslü. Saçları, gözleri kara; kirpikleri uzun, kaşları biraz alınmış. Burnu sivri, dudakları ince. Yüzü gergin, esmer.

Emekli subay olduğunu söyleyen adam:

Orta boylu, tıknaz. Saçları, oldukça kırarmış. Yeşil gözlü, gür kaşlı. Yüzü etli, dudakları ince. Geldiği sabah defterin üstüne bırakıp öğleyin aldığı nüfus kâğıdına göre soyadı Görgün, adı Mahmut, baba adı Abdullah, ana adı Fatma, doğum yeri Erzincan, doğum yılı bin üç yüz yirmi yedi.

Kedi:

Erkek. Kara. Zebercet'in döneminde ikinci kedi. Üç yıl önce babasıyla kasabadaki eski anıtları görmeye geldiklerinde iki gece otelde kalan, çantasında hep birkaç atkestanesi bulunan, uzun boylu bir genç kız adını Karamık koymuştu; ama kimse söylemiyor.

Odadaki iki havlu:

1. Otelin havlusu. Aynanın sağındaki askıda. Ufarak, düz yeşil. Bir köşesine ak iplikle biraz çarpık bir A, yuvarlak bir O işlenmiş; aralarında belli belirsiz bir nokta. Bunları üç havlu çalındıktan sonra hırsızlığı önlemek amacıyla Zebercet işledi. Gene de, babasının döneminde (otuz yılda) bir havlu çalındığı halde Zebercet'in döneminde (on yılda) dokuz havlu ile iki çift terlik çalındı. Babası bu bir tek olaya dayanarak genellikle

insanlara yağıp esmiş, tümünü hırsızlıkla suçlamıştı. Oysa otelde hırsızlığın artışının nedenleri öfkeye kapılmadan düşünülebilir:

a) Son yıllarda ülkede hırsızlar çoğalmış olabilir.

b) Son yıllarda dürüstlük, namus gibi değer yargılarına her fırsatta başkaldırmaktan hoşlananlar çoğalmış olabilir.

c) Babasının dış görünüşünde hırsızları yıldıran, korkutan bir hava olabilir. (Nedenlerin en çürüğü bu olsa gerek: Eskiden iki-üç ayda bir İzmir'den otelin hesabını almaya gelen Rüstem Bey, Zebercet on altı yaşındayken, daha bıyığı bile yokken, bir gelişinde saçlarını okşayıp 'Şıp demiş babasınınkinden düşmüş' dediydi.)

2. Ankara treniyle gelen kadının unuttuğu havlu. Karyola demirine atılmış, yarısı yorganın üstünde. Karaları ince, sarıları kırmızıları kalın çizgili.

Pazartesi

Uyandı. Oda alacakaranlıktı. Nüfus kâtibiyken bir arkadaşının iki altın borcuna karşılık babasına verdiği ağır Omega cep saatini başucundaki sandığın üstünden alıp pencereye tuttu: altıya çeyrek var. Kurdu, bıraktı. Donunun önü kabarıktı; sol eliyle bastırdı. Doğrulup oturdu; gömleğini kokladı, yataktan indi. Ayakyoluna girmeden gaz ocağına su koydu. Çıkınca yıkandı; kurulandı, havluya sarınıp odasına döndü. Sandıktan temiz çamaşır çıkardı, giyindi. Duvara asılı küçük aynada saçlarını taradı: bıyığı yerindeydi. Saati yeleğinin cebine koyup pencereyi açtı. Yatağını düzeltti. Çoraplarını, havluyu banyoya bıraktı. Ortalıkçı kadının odasına girdi; pencereyi açtı, kadını uyandırdı.

Aşağıya inince dış kapının kol demirini indirdi; sol cebinden anahtarı alıp kilidi açtı. Yandaki odada ikilik çaydanlıkta su kaynattı; çayını demledi. Bir tepsiye kahvaltısını hazırladı. Yediye doğru masasında kahvaltı ediyordu. Tek şekerle içerdi çayı. Yukarıdan tıkırtılar, gıcırtılar geliyordu. Orta yaşlı, pos bıyıklı bir köylü indi merdivenden. Dün akşam sormuştu; o köyden değildi.

— Bereketli olsun.

— Buyurun.

— Sağolasın. Borcumuz?

Adam parayı verdi, gitti. İsteksiz yiyordu; bir çay daha içip tepsiyi kaldırdı. Dişlerini fırçaladı, yerine döndü. Bir sigara yaktı. Üç gündür dumanı içine çekmeden sigara içiyordu ara sıra. Cuma günü de içmiş miydi? Bulanık bir gündü cuma günü. Öğleden sonra emekli subay olduğunu söyleyen adam gazetelerini okurken Zebercet uyuyakalmıştı bir süre. Masaya vurulunca uyanmış başını kaldırmıştı: Genç bir kadınla bir erkek duruyordu karşısında; gülümsüyorlardı. Horlamış mıydı yoksa? Salı günü gelen karıkoca öğretmenlerdi bunlar; liseye atanmışlar; ev buluncaya dek otelde kalacaklarını söylemişlerdi. 'Hasta mısınız?' 'Hayır, başım ağrıdı biraz.'

Sigarasını küllüğe bıraktı; önündeki kalın defteri açtı. O gece otelde kalanların adlarını dünkü fişe baka baka deftere yazdı. Yazısı işlek değildi ama okunaklıydı. Her sayfada l'den 9'a numaralı, odadaki yatak sayısına göre bölünmüş iki günlük yer vardı. Perşembe'ye döndü. On iki kişi yazılıydı; gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının kaldığı oda boş görünüyordu. Bu odayı yılda birkaç kişiye verdiğine, ayrıca her sabah toplanan paraları elayak çekildikten sonra çekmeceden alıp demir kasaya koyarken otelin hesabından kendi hesabına aktardığı bir liralara karşılık on beş günde bir yataklardan birini ya da ikisini boş gösterdiğine göre bunun pek önemi yoktu; ama o gece kadının o odada kaldığını saptamak istiyordu. Gene de rastgele bir kadın adı veremezdi.

Defteri kapadı. Sigarası sönmüştü. Merdivenden yan yana iki kişi iniyordu. Celepti bunlar; ara sıra otelde kalırlardı. Uzun, kara bıyıkları vardı. Paralarını verip giderlerken nerdeyse soracaktı; kendini tuttu. En iyisi berbere gitmekti. Paraları çekmeceye koyarken sol elinin ortaparmağındaki siğili tahtaya çarptı; dün sabah tırnağıyla koparmaya kalkmış, kanatmıştı. Çekmeceyi itti. Demir kasanın üstündeki çalar saata baktı: sekize çeyrek var. Sekizi çeyrek geçe demişti adam. Saati kurdu; yerine koydu. Ortalıkçı kadın merdivenden iniyordu; alışverişe gidecekti. Bir kâğıda dört yumurta, iki Yenice, dört kibrit yazdı. İç cebinden babasından kalma geniş deri cüzdanı çıkardı; bir ellilik aldı, kâğıtla birlikte kadına verdi.

— Bunları da alırsın bakkaldan.

Dünkü çamaşırdan elleri morumsuydu. Biliyor muydu? Belli değildi. Kadın çıkınca 3 numarada kalan üç delikanlı indi; ellerinde tahtadan valizler vardı. İkisi ince bıyıklı, biri bıyıksızdı. Dün akşam sormuş, askere geldiklerini söylemişlerdi. Parayı kim verecek diye gülüşerek takıldılar birbirlerine; herkes kendi parasını verdi; gittiler.

Kadın bakkaldan dönünce paranın üstünü, sigaraları, kibritleri masaya koydu; filedeki iki ekmekten birini yandaki odaya bıraktı; yukarı çıktı. Zebercet koltuğundan indi; bir süre salonda gezindi. Sekizi çeyrek geçe üçüncü kata çıkıp 6 numaranın önünde durdu; içeriden sesler geliyordu. Öğretmenlerin kaldığı odaydı bu; kapıyı çaldı.

— Evet, uyandık.

'Evet, kalkıyorum' demişti o sabah. Bu akşam gelmezdi daha. Aşağıya inip koltuğuna oturdu. Sabahları yatak ayırtmaya gelen olmazdı pek. Caddeden arabalar geçiyordu. Büyük arabalar hızla geçerken camlar tıngırdar, otel titrerdi. Ankara'ya giden motorlu trenin sesini duyduğunda öğretmenler koşa koşa aşağıya iniyorlardı; 'Günaydın' deyip gittiler. Yalnız emekli subay olduğunu söyleyen adam kalmıştı yukarıda. Hep öğleye doğru inerdi. Nedense adamın bugün otelden ayrılacağını sanıyordu.

Dış kapı açıldı: gazeteciydi. Gazeteyi bıraktı. Pazartesi günleri bir haftalık fişleri bununla gönderirdi polise. Sağdaki çekmeceyi açtı, aradı.

— Yarın götürsen olmaz mı?

— Olur. Hadi eyvallah.

— Güle güle.

Gazeteyi karıştırdı; bir süre okudu. Serap üzgündü bugün, adamdan kuşkulanıyordu. Ara sıra bir erkekle otele gelen düşük omuzlu orospunun verdiği adlardan biriydi bu. Gazeteyi katlayıp bıraktı. Çekmeceden paraları çıkardı; iç cebinden anahtarı alıp kasayı açtı. İki bölmeliydi. Üst bölmede makbuzlar, iki nüfus kâğıdı vardı. Paraları bu bölmedeki, üstünde OTELİN yazılı zarfa koydu. İçinde ufak paralar duran küçük bakır kaptan bir lira alıp aşağı bölmedeki bakır kaba koydu. Gene alt bölmedeki iki zarftan birinin üstünde ZEYNEBİN yazılıydı. Ötekinden, üstünde BENİM yazılı şişkin zarftan iki beşyüzlük aldı; kasayı kapadı, kilitledi, anahtarı iç cebine koyup cüzdanını çıkardı; içindeki birkaç yüzlüğün yanına elindeki paraları yerleştirdi, kapadı, yerine koydu; sol eliyle dışından yokladı, oturdu. Göğüs

cebinden Ankara treniyle gelen kadının giderken verdiği beşliği çıkardı, defterin üstüne yaydı. Aslında onun parası değildi bu; kadın iki onluk vermiş, 'Üstü kalsın' demişti. O sabah kadının odasına girip çıktıktan bir süre sonra paraları çekmeceden kasaya aktarırken almıştı bunu. Beşliği ikiye katlayıp gene üst cebine koydu.

Öğleye doğru Emekli Subay merdivenden indi. Her günkü ceketinin altına açık yeşil bir kazak giymişti. Valizi yoktu; demek kalacaktı daha. Masanın önünden geçerken başını yarı çevirip 'İyi günler' dedi. Her gün tıraş oluyordu. Çıkınca dış kapıyı yavaşça kapadı.

Öğleyin ortalıkçı kadın bir tepside yemeğiyle birlikte anahtarları getirdi.

— İki numarayı sildin mi?

— Sildim.

— Çarşafları temiz mi?

— Temiz.

Anahtarları yerlerine astı; numaralar üstlerine kazılmıştı. Yemeğini isteksiz yedi. Ellerini, ağzını yıkadı, yerine döndü. Bir sigara yaktı, Öksürdü. Kadın tepsiyi almaya geliyordu; yemeklerini yukarıda, mutfakta yerdi. Sigarasını söndürürken 13.10 treninin sesini duydu. Kadın dün yıkanıp kuruyan çamaşırları avludan sandık odasına taşıdı. Ütüye başladığında saat bir buçuğu geçiyordu. Gelen yoktu, kalktı. Odanın kapısında durdu.

— Ben çıkıyorum biraz. Yatak soran olursa var dersin.

— Olur.

Çevresine baktı; her şey yerindeydi. Kapıyı açıp çıktı. Hava iyiydi; gökyüzünde tek tük bulutlar vardı. Çarşıya doğru yürüdü. İstasyon sokağındaki yakın berbere gidemezdi elbet, günü değildi, berber dört haftada bir perşembe günü öğleden sonra çırağını otele gönderir, oturup sıra beklemesin diye saç tıraşına çağırırdı onu. Ayrıca bu tanıdık berbere gidip tıraş arasında 'Şu bıyığımı da kesiver' dese bir yığın gereksiz laf dinlemek zorunda kalacaktı. Çarşıya yakın büyük caddedeki berberlerden birine gidecekti. Otelden pek seyrek çıkardı. Şimdiki gibi olağanüstü bir durum olmazsa yılda ya da iki yılda bir terziye, altı ayda bir keselenmek için hamama, dört haftada bir saç tıraşına, ayda bir otelin paralarını İstanbul'a

yerleşen Faruk Keçeci'ye göndermek için postaneye giderdi. Yılda bir otelin vergisini de yatırırdı ama bunun için ayrıca çıkmazdı; postaneye gittiği bir gün yatırırdı. Her çıkışında, özellikle hamama gittiğinde, o yokken otelde kötü bir şey olacakmış gibi tedirginlik duyardı. Şimdi de hızlı yürüyordu. Bunun bir başka nedeni de...

— Merhaba. Nereye böyle?

Emekli Subay gazetelerini almış otele dönüyordu.

— Çarşıya gidiyorum.

Durmadı. Çamlığın, lisenin önünden geçip caddeye çıktı. Geniş arsalar yıldan yıla yüksek yapılarla doluyordu. Bankalara, mağazalara girip çıkanlar vardı. Basımevi sokağının köşesindeki üç koltuklu berber salonunda koltuklardan ikisi boştu. İçeri girerken kır bıyıklı yaşlıca berber sandalyeden kalktı; 'Buyurun' dedi. Adamın düzelttiği koltuğa oturdu; aynaya baktı. Kırpılmış, küçük, dört köşe bıyığı oradaydı. Berber örtüyü boynuna sardı; saç tıraşına başladı.

— Buralı mısınız?

— Hayır, bir iş için geldim.

— Saçınızı kısaltayım mı?

— Hayır.

Yanında genç bir çırak tıraşı seyrediyordu. Adam bir şeyler söyledi ama Zebercet anlamadı. Sonra başı arkaya dayalı, yüzü sabunlanırken gözlerini kapadı. Ustura yanaklarında, boynunda, çenesinde gezindi; üst dudağına geldi.

— Bıyığımı da kesiverin.

Berber güldü.

— Çok şakacısınız, dedi.

İki parmağıyla burnunu tutup üst dudağını iyice tıraş etti. Gözlerini açtı: bıyığı yoktu. Kaşlarının uçları, ağzının iki kıyısı, burnu yukarı kalkmış gibiydi. Berber önündeki muslukta yüzünü yıkadı, sildi; bir kutuya uzandı.

— Pudra istemem.

Kalktı. Çırak omuzlarını, yakasını fırçalıyordu. Ceketinin üst cebinden beşliği çıkardı, berbere verdi.

— Üstü kalsın, dedi.

Yarım saat sonra, erkek giysileri satan bir mağazada yakışıklı, genç bir satıcının biraz alaylı, gülümsemeli yardımıyla seçtiği bir kara pantolonu, yakası kapalı açık mavi kazağı, üç düğmeli kara ceketi paravanayla ayrılmış bir köşede duvara dayalı dar-uzun aynanın önünde giymiş, eski ceketinin ceplerindekileri yenisine aktarıyordu. Ankara treniyle gelen kadının kaldığı odanın anahtarını, mendili sağ cebine, dış kapının anahtarını, sigara paketini, kibriti sol cebine, kasanın anahtarını, tırnak çakısını iç cebine koydu. Geniş, deri cüzdan aynı cebe girmiyordu; zorlasa girecekti belki ama zorlamadı; içinden paraları alıp arka cebine koydu, cüzdanı gene öteki ceketin iç cebine soktu. Ufak paraları pantolonunun sol cebine aktardı. Yeleğinden saatini çıkardı. Pantolonda saat cebi yoktu; olsa bile girmezdi. Ne yapacaktı bunu? Şimdilik sağ iç cebine koydu. Sandalyede küçük bir paket vardı; sırtındakinin biçiminde açık yeşil bir kazaktı bu. Aynaya baktı; ceketinin eteğini çekti, paravanın arkasından çıktı. Satıcı oğlan bekliyordu; yaklaştı. Kazağın yakasını düzeltti; ceketin üst ve alt düğmelerini çözdü.

— Güzel, üstünüze oturmuş. Kara ayakkabıyla giyerseniz iyi olur, dedi.

— Borcum ne tutuyor?

— Kasaya verin. Ötekileri sarayım ben.

Az sonra paket koltuğunda dışarı çıkıp bir bankanın, tatlıcının, terzinin, eczanenin önünden geçti; vitrinine kat kat ayakkabılar dizilmiş bir dükkâna girdi. Bir çift kara, bağcıksız ayakkabı seçti. Ayağına iyi gelmişti; çıkarmadı. Eski kahverengi ayakkabılarını sardırdı; parasını ödeyip çıktı. Kucağında paketlerle kaldırımdan inip karşıya geçerken bir gıcırtıyla ürperdi. Az ötesinde durmuştu araba. Sürücü başını salladı; gülümsedi. O da gülümsedi; 'Özür dilerim' dedi. Kaldırımdan geçenler de durmuş gülümsüyorlardı. Hızlı hızlı yürüdü. Tatlı bir kazaydı bu; ama insanın ölmesi nasıl da kolaydı.

Geldiği yoldan otele döndü. Kapıdan girince köşede oturmuş gazete okuyan Emekli Subay'la gözgöze geldiler. Yandaki odada ortalıkçı kadın ütü yapıyordu.

— Gelen oldu mu?

— Üç oğlan; bavullarını koyup gittiler.

Yürürken adamdan yana bakmadı. Merdiven altında üç bavul duruyordu. Yukarıda, odasında, yatağının üstünde paketleri çözdü. Ayakucundaki büyük dolaba giysilerini astı. Ayakkabılarının içine kâğıt doldurup dolabın altına, ötekilerin yanına koydu. Yeni açık yeşil kazağını duvardaki askıya astı. Aynaya baktı. 'Çok şakacısınız' demişti berber. Durumu kesinlikle açıklayan bir söz değildi; ama önemli olan sonuçtu; bıyığı yoktu artık. İç cebinden saatini çıkardı; üç buçuğa geliyordu; sandığın kıyısına koydu. Şimdilik aşağıdaki çalar saat yeterdi. Kâğıtları katlayıp banyoya bıraktı; uzun uzun işedi. Aşağıya indi; koltuğuna oturdu. Emekli Subay ona bakıyordu.

— Gençleşmişsiniz, dedi.

— Sağolun efendim.

Masanın kıyısından gazetesini alıp açtı; konuşmak istemiyordu adamla. Sağ ayağının küçük parmağındaki nasıra dokunuyordu yeni ayakkabı; sessizce çıkardı, ayaklarını oynattı. Siğil ilâcı sormayı unutmuştu. Parmağına baktı; ufalmıştı sanki. O köyde ocağı varmış bunun. Ayakkabılarını giydi. Kadın ütüyü bitirmişti; odanın kapısını kapayıp merdivene yürüdü, önünden geçerken bakmadı. Emekli Subay bir sigara yakınca o da yaktı. Öksürmemek için yutkundu. Bu gece küllüğe bakacaktı. Otel sessizdi. Ara sıra kapının önünden geçenlerin ayak sesleri, araba sesleri geliyordu; bir de çalar saatin tıkırtısı. Saat beşe doğru duvardaki düğmeye uzandı, ışıkları yaktı. Emekli Subay kıpırdadı; elindeki gazeteyi masaya bıraktı, kitabını aldı. Adamın Öğle sonları, geceleri salonda oturuşu Zebercet'i tedirgin ediyor, yalnızlığının rahatlıklarına, sözgelimi eskiden olduğu gibi arada kalkıp salonda dolaşmasına, seyrek de olsa gerektikçe burnunu karıştırmasına, hafifçe bir yanına eğilerek yüksek sesle osurmasına, ya da oturmaktan kıçı terlemeye başlayınca doğrulup iki eliyle kalçalarının üstünden pantolonunu sallayarak kıçını havalandırmasına engel oluyordu. Demin ayakkabılarını çıkarıp giyerken ses çıkarmamaya çalışmış, öksürüğünü yutkunarak güçlükle bastırmıştı. Salonda oturan olmazdı pek. Kimi zaman beş-altı kişilik gezici tiyatro toplulukları kalırdı otelde bir geceliğine; oyundan sonra bir süre burada otururlar, işlerinden, paradan söz ederler, tartışırlar, sigara içerlerdi. Çay yapardı onlara. Çoğu iki kadın olurdu bu topluluklarda. Bir gece kadınlardan biri üç kişiyi oynamaktan

yakınmıştı. Bir de siyasal partilerin yıllık toplantılarına ilçelerden gelen delegelerden beş-altısı burada oturup konuşur, tartışırlardı. Bir ara tartışma kızışır, biri yüksek kişilerden birinin adını söyler, bir başkası 'Hişşşt' der, kürsüsünde oturan Zebercet'e bakarlar, eğilip fısıldaşmaya başlarlardı. Duyamazdı. Yüksek sesle konuşulanlar, tartışılanlar hep bilinen şeyler olduğuna göre ülkenin yönetimini asıl etkileyen, düzenleyen şeyler bu fısıltılarda gizliydi anlaşılan. Bir keresinde dişçiye...

Kapı açıldı. Baktılar. Dünkü celeplerden biriydi gelen.

— Bu gece de kalıyoruz biz. Odamız tutuldu mu?

— Hayır, boş.

Dönerken durdu, yüzüne baktı.

— Bıyığını kesmişsin sen.

— Ağırlık veriyordu da, dedi gülerek.

Sonra yavaş sesle sordu:

— Bu sabah var mıydı bıyığım?

— Fark etmedim, dedi adam; çıkıp gitti.

Bu bıyık sorununu kolayca kapayamayacaktı demek. Sorması gereksizdi; adam kesinlikle 'vardı' ya da 'yoktu' dese bile durumu aydınlatmayacaktı bu. Çekmeceden bir fiş alıp celepleri 5 numaraya yazdı. Bir sigara yakıp adama baktı. Sağ eliyle yüzüne yakın tutuyordu kitabı. Sigarasını söndürünceye dek baktı; sayfayı çevirmedi. Cumartesi akşamı dışarı çıkınca gidip bakmıştı: Türkçe değildi. Ortalıkçı kadın akşam yemeğini getirirken Emekli Subay kalktı; kitabı gazetelerin üstüne bırakıp çıktı. Öğlenki yemeklerdi, ama istekle yedi. Tepsiyi kendisi götürdü yukarıya, kadın yemeğini verdikten sonra beklemez yatardı. Kediyi mutfaktan çıkardı; kapıyı kapadı. Aşağıya inince on sekiz kırk treninin sesini duydu; küllükleri çöp sepetine boşalttı. Merdivenle dış kapı arasında bir süre gidip geldi. Ankara treniyle gelen kadının odası önünde durdu; elini yuvarlak tutamağa koydu. Dış kapı açılınca elini hızla çekip döndü: Öğretmenlerdi.

— Çok şıksınız bu akşam; birini mi bekliyorsunuz? dedi kadın gülerek.

Adam:

— Eşyalarımız geldi, yarın çıkıyoruz; hesabı vereyim, dedi.

— Yarın verirdiniz.

— Şimdi alın, sabah gecikiriz belki.

Arka cebinden bir beş yüzlük çıkardı, defterin üstüne koydu. Zebercet kürsünün arkasına geçti; kasayı açtı. Büyük yataklı odalar tek kişiye on beş, iki kişiye yirmi beş liraydı. Otelin zarfından paranın üstünü verdi; kasayı kilitledi. Kaldıkları odanın anahtarını uzattı. Kadın aldı; tırnakları boyasızdı.

— Sabah sekizde uyandırın bizi lütfen. İyi geceler.

— Size de.

Merdiveni çıkarlarken kadın kocasının koluna girdi. İkisinin de ellerinde küçük deri çantaları vardı. Kadının kıçı dolgun, bacakları düzgündü. Başını çevirdi. Kalemi alıp fişe adlarını yazdı. Adı Saide'ydi. Anasının adıydı bu. Salı günü kadın adını söyleyince şaşmıştı. Perşembe gecesi... Kapı açıldı: orta yaşlı iki adamdı. Kasketliydiler; köylüye benziyorlardı.

— Yatak var mı?

— Var.

İkinci kattaki üç yataklı odalardan birine, 4 numaraya yazdı.

— Nerelisiniz?

— Kapaklı'dan, dedi biri.

Oradan değildiler. Anahtarı verdi.

— Merdiveni çıkınca sağda dipteki oda. Sağdaki ilk kapı ayakyoludur. Kapınızı kilitlemeyin; gerekirse birine veririm boş yatağı.

Adamlar yukarı çıktılar. Kimi geceler birbirini tanımayan üç kişinin aynı odada yattığı olurdu. Üç yıl önce bir sabah aşağıya indiğinde sokak kapısını açık bulmuştu. Adamın biri oda arkadaşlarının paralarını, saatlarını çalıp gitmişti. Otelden olağanüstü çıkışlarından biri bu yüzdendi; olaydan on gün sonra duruşmada tanıklığa çağrılmıştı. Yargıç sorduğunda nerdeyse tanıyamayacaktı; sinmiş, çökertilmişti sanki, ama oydu: orta boylu, esmer, ince yüzlü genç bir adam. Kimi zaman da geceyarısı tavanarasına çıkarken bu odalarda kalan iki ya da üç adamın alçak sesle konuştuklarını duyardı.

Esnedi. Sol elinin küçük parmağıyla burnunun sol deliğini karıştırdı; çıkardığı bir parça kuru sümüğe baktı, parmağını koltuğunun altına sildi; yüzünü buruşturdu. Ankara'dan gelen motorlu trenin sesini duyunca saata baktı; bu gece gecikme azdı. Kalktı; yandaki odaya girip ispirto ocağına çay suyu koydu. Çayı demleyip çıktı. İki adam girdi salona. Birini tanıyordu; bir ilçede avukattı. Yanındaki yaşlıca, iyi giyinmiş bir adamdı. Ellerinde çantalar vardı. Ankara'dan bir davadan geliyorlardı belki.

— İki yataklı odanız var mı?

Askıdan anahtarı alıp uzattı.

— Üçüncü kat, dokuz numara.

Adamlar daha merdivendeyken celepler girdi kapıdan; yüzleri asıktı. Anahtarı verdi. Sonra Emekli Subay geldi; kapıyı yavaşça kapadı; yaklaştı.

— Beni soran oldu mu?

— Hayır efendim.

İçkili değildi. Kitabı, gazeteleri, odasının anahtarını aldı; 'İyi geceler' deyip yukarı çıktı. Yanılıyor muydu? Onu beklemiyor muydu yoksa? Üstüste iki bardak çay içti. Saat on buçuğu geçiyordu. On birden sonra o dışardayken oda ayırtan üç genç geldi. Adlarını yazdı; anahtarı verirken sordu. Askerlik için gelmişlerdi Afyon'dan; bu gece sinemaya gitmişlerdi. Merdiven altından bavullarını alıp çıktılar. Az sonra yukarıda takırtılar kesildi. Bir sigara yaktı; bitmeden küllüğe bastırdı. On ikiyi beklemedi; gelen olmazdı artık. Dış kapıyı kilitledi, demirledi; ışıkları söndürdü, sağ cebinden anahtarı çıkarıp 1 numaranın kapısını açtı, girip kapadı. Işık yanıyordu. Kadının bıraktığı gibi duruyordu her şey. Yatağın solunda duvara çakılı askı... Ne yapmaya gitmişti o köye? Dört gündür kafasından geçen olasılıkların en olasısı: belki erkek kardeşi Öğretmen atanmıştı oraya. En çok bir hafta kalırdı. Bir akşam on sekiz kırk treniyle gelecek, bir gece daha kalacaktı burada, odasında. Yürüdü; bakır küllükte bitmeden söndürülmüş iki sigaraya baktı: belli değildi. Elini uzatırken çekti; dönüp odadan çıktı. Kapıyı kilitledi; anahtarı sağ cebine koydu. Merdivenleri gıcırdatmadan çıktı. Sofalarda ışıklar yanmıyordu. Üçüncü katta 6 numaranın önünde durdu. Anahtar deliği karanlıktı; içeriden belli belirsiz sesler geliyordu. Başını uzatıp dinledi. Cumartesi gecesi de dinlemişti; dün gece ses yoktu. 'Oh... bırakma... ooh' dedi kadın. Erkeğin sesi boğuktu,

anlayamadı. Yüzü gergin, ağzı yarı açık, gözleri kısıktı. 'Evet, sabaha... oh, bırakma, hiç bırakma beni... ohh... nasıl seninim...' Bir gıcırtı geldi içeriden; birden doğrulup yürüdü, merdiveni ağır ağır çıktı. Karşıda, yerde bir çift göz parlıyordu: otelin kedisiydi bu. Banyoya girerken bacağına sürtündü; bir tekme salladı ama tutturamadı. Musluğu açıp uzun uzun yüzünü yıkadı.

Salı

Uyandı. Oda alacakaranlıktı. Sandığın ucundan saati aldı; pencereye tuttu; altıya beş var. Kurdu, bıraktı. Kollarını yorganın altına çekti. Erkeklik organı donunun yırtmaçından çıkmış dimdikti. Sol eliyle bastırdı; bir fiske vurdu kafasına. (Askerliğini yaptığı kentte geneleve ilk gidişiydi. Halil Onbaşı götürmüştü. Koğuşta yatakları yanyanaydı; ranzaların alt katında. İlk aylar hep en kötü, uykuyu bölen saatlerde kaldırırlardı nöbete; yakınmıyordu o, ama çavuşlara bağırmıştı Halil Onbaşı. İnzibatlara görünmemek için geneleve arkadaki arsadan, pencereden girmişlerdi. Seyrek dişli, yaşlıca bir kadın açmıştı pencereyi; yüksekçeydi; önce Halil Onbaşı girmiş, kolundan tutup çekmişti. Yarı çıplak beş-altı boyalı kadın vardı salonda. Uzun boylu biri kayıtsız, kuru bir sesle 'Aa, küçük askerim gelmiş' dedi. Başka biri Halil Onbaşı'nın kucağına oturdu. 'Çık onunla istersen' dedi Halil Onbaşı. Dar merdivende kadının kalçasını duyuyor, yüreği çarpıyordu. Küçük bir odaya girdiler. 'Şimdi gelirim, soyun yat sen' dedi kadın. Çabuk çabuk soyundu; yatağın ötesine oturdu. Orası göbeğine doğru, dimdikti. Kalkıp donunu giymeyi düşünürken kadın girdi. Kalçalarına inen, eteği işlemeli toz pempe bir gömlek vardı sırtında; iri memelerinin yarısı görünüyordu. Yatağa gelirken 'Bak hele az daha büyüseymiş boyunu geçecekmiş bu' dedi.)

Doğrulup indi yataktan. Banyoya gitti, geldi. Giyinirken iki kazak arasında duraksadı; açık yeşili giydi. Saçlarını taradı; pencereyi açtı. Yatağını düzeltti, çıktı. Ortalıkçı kadının odasına girecekken durdu. Yemek günü değildi; odaları toplamaktan başka yapacak işi yoktu. Uyandırmadı. On yıldır ilkti bu.

* * *

Kahvaltı tepsisini yandaki odaya bıraktı; dişlerini fırçaladı; odadan çıktı. Koltuğuna oturdu; defteri açtı. Dün gece kalanları fişe bakarak yazmaya

başladı. İkinci kattakileri bitirip 6 numaraya geçti. Bu sabah sekizde uyandıracaktı. İlkokulun beşinci sınıfındaki öğretmenine benziyordu: yumuşak, genç bir kadın. Sabahları sokaklarda simit sattıktan sonra okula gelen Kürt Muhittin, adını 'Çekirdeksiz' takmıştı. Sınıfın büyüğüydü. Başöğretmen gelmişti bir gün, dövmüştü. 'Anası oğlan doğurmuş, Zebercet hamur yoğurmuş' derdi. Kadının adını yazdı. Ne dersi veriyordu kimbilir; yetişkin erkek öğrenciler nasıl dinlerdi? Saide... Anası ince bir kadındı. Bu konakta, şimdiki 6 numaralı odada doğmuş. Anasının lohusa yatağında öldüğünü, Keçecilerin bir yakını olan babasının bırakıp gittiğini söylerdi. Belki de Rüstem Bey'in babasının bir beslemeden piçiydi. Haşim Bey beslemeleri rahat bırakmazmış. Altmışını geçkinken bile odaya kahvesini getiren, geceleri tavanarasında Kadriye Kalfa'nın yanında yatan beslemenin memelerini, kıçını çimdiklermiş. Kimselere söylemezmiş kız; bir gün saldırıp mindere yatırınca bağırmış. Gelin koşmuş önce; 'Aman beybaba' demiş. Sonraları büsbütün bunamış; bir kadın görünce kocaman, pörsümüş organını çıkarır, 'Gelsene kız, karım değil misin benim' dermiş. Üçüncü katta sonradan yerine ayakyolu yapılan odaya kapamışlar; orada ölmüş.

Yukarıdan tıkırtılar geliyordu 9 numarada kalanları da yazdı, defteri kapadı. Geçmiş yılların defteri merdiven altındaki bir sandıktaydı; babasının kalın, eski yazı birkaç tarih kitabıyla birlikte. İlkokulu bitirince ona da öğretmişti eski yazıyı. 'Çabuk öğrenirsin; yeni yazıyı on günde öğrendim ben. ' Nüfus kâtibiymiş. Seferberlikte askere almamışlar. Adana'dan gelmiş. Babası kiralık bir otel işletirmiş orada. Okuldayken bir öğlesonu hafif bir depremde otel çökmüş. Babası, anası, biri kız biri oğlan iki küçük kardeşi yıkıntı altında ölmüşler. Okulu bırakmış; halasının evinde kalmış bir süre. Bir otelde çalışmış; Nüfus'a girmiş. Buraya geldikten az sonra Rüstem Bey'le tanışmışlar üçüncü kızının nüfus kâğıdı çıkarılırken. Kimi geceler kahvede dolaşmaca tavla oynarlarmış. Evlenmesine bir arkadaşı önayak olmuş. Bir akşam konakta yemeğe çağrılmış; kapı aralığından anasına göstermişler. 'Olur' demiş; Yunan gelmezden bir yıl önce evlenmişler. Otuz iki yaşındaymış anası; babası yirmi sekiz.

Sekizde öğretmenleri uyandırdı. Yarım saat sonra indiler.

— Bavulları bir adamla aldırırız. İyi bir hafta geçirdik otelinizde; hoşça kalın.

— İyi günler efendim.

Adamın uzattığı eli sıktı. Kadının elini sıkarken yüzüne bakmadı. Parmakları dolgundu. Bırakınca elini arkasına götürdü. Terli miydi avcu? Adam bir onluk koydu masaya.

— Çay parasını tutmamışsınız dün.

Pazar sabahı odalarına çay istemişlerdi. Masada karşılıklı oturuyorlardı; önlerinde kâğıtlar.

— Çay bizdendi; para istemez.

— Teşekkür ederiz.

Giderlerken arkalarından baktı. Dün gece "Nasıl seninim" demişti kadın. Yeryüzünde erkeğiyle böyle konuşan başka kadınlar da vardı elbet. Sigara paketini almak için elini sağ cebine soktu yanlışlıkla.

* * *

Emekli Subay'dan başka herkes gittikten sonra, salonda gezinirken gazeteci geldi. Masasına gidip çekmeceden fişleri çıkardı, adama verdi. Böylece perşembe gecesi gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının o odada yattığı belgelenmeden kaldı. Kaç gündür kafa yorması boşunaydı; aslında her kadın adı onun adı olabilirdi; ama bunu kendisinin söylemesi gerekti. Üç güne değin gelecek, adını söyleyecekti. Koltuğa oturdu. Gazeteye uzanırken durdu; çekmeceyi çekip paraları aldı; kasayı açtı. Üst bölmedeki bakır kapta bir tek lira kalmıştı; bunu aşağıdakine aktarıp kapların yerini değiştirdi. Elindeki paralardan on beş lira ayırıp arka cebine koydu; ötekileri otelin zarfına yerleştirdi; kasayı kapadı. Yukarıdan ayak sesleri geliyordu. Ortalıkçı kadın merdiven dönemecinde, avluya bakan pencerenin önünde durdu. Yüzü görünmüyordu.

— Ne oldu ağa?

— Yok bir şey. Çok yoruldun dün; uyandırmadım. Odaları topla; altı numaranın çarşaflarını değiştir.

Kadın indi; sandık odasından çarşaf alıp çıktı. Önünden geçerken duraksadı; baktı. Merdivene doğru yürüdü. Farkındaydı belki; hiç değilse yastığın altında duran mendilden.

* * *

Öğleden sonra salonda, yerlerinde oturmuş gazete okurlarken (onun okuduğu yoktu pek: bir başlık, anlamadan birkaç satır... Bir perde gibiydi gazete) kapı açıldı. Baktılar. Bavulları almaya gelen adamdı. Askıdan anahtarı alıp yukarıya çıkardı adamı. Oda aydınlıktı; sırma püsküllü vişneçürüğü perde açıktı. O açmamıştı giderken; ışığı söndürmeyi unutmuştu. 'Kurşun gibiymiş bunlar' dedi adam. Aşağıya indiler. Dış kapıyı açtı adama; dönüp koltuğuna oturdu, gazeteyi aldı. Kadın on sekiz kırkta gelirse Emekli Subay dışarıda olacaktı; ama daha önce de gelebilirdi: beş-altı yıldır dolmuşlar işliyormuş o köye. Büyük ova köylerinden biri, yakın. Babasının sağlığında, on beş yaşındayken bir yaz günü gitmişti bir kere. Ömer çağırmıştı. 'Kara Mustafaların evi dersin.' O da geçmiştir o çeşmeli alandan; kahvelerin önünde oturanlar bakmıştır. Uzun bir bağda kokulu üzümler yediler, Kumçay'da balık tuttulardı. Geçitte mandalar yatıyordu; üstlerine basa basa koşmuştu Ömer, hayvanlar kıpırdamıyordu. Ayakkabıları, pantolunu elinde uzaktan dolaşmıştı o; Ömer'le sığırtmaça güldülerdi. Savaş'ın son yılıydı, ekmek kıttı. Avlunun ucundaki fırından yeni çıkmış bir somun ekmeği sarıp verdilerdi akşamüstü dönerken. On sekiz kırk mıydı gene? Emekli Subay'a baktı; gazete yüzüne yakındı. Tedirginliğinin bir nedeni de belki adamın eski bir subay oluşuydu. 'Ahmet oğlu Zebercet.' 'Buyur komutanım.' 'Bağırma be, sağır mıyız.' Bölükte altı ay kaldıktan sonra Yüzbaşı emireri almıştı. Askerlikten önce ne iş yaptıklarını sormuştu bir gün. Otelde çalışmış biri daha vardı ama nedense onu ayırmıştı Yüzbaşı. Büyücek bir evdi; kapı yanında bir odada yatardı. Sabahtan öğleye değin bir ortalıkçı kadın gibi... Yüzbaşı'nın karısıyla oldukça geçkin baldızı onu umursamadan konuşurlardı yanında. Ayda bir hamama giderlerken bohçayı taşır, karşıki kahvede oturup çıkmalarını beklerdi. Kahveciyle çırak takılırlardı. 'Hanımlara dört demli çay.' 'Sen mi götüreceksin içeri?' Nerde o günler; kapıdaki kart keşkek bırakır mı hiç; 'Şuna bak be, par par yanıyor yüzü. Geceye...' İki küçük oğlanı da götürürlerdi yanlarında. Küçüğün dili dönmez "Gebecet abi" derdi. Emireri olduğunu babasına bildirmedi. Bölükte mektupları açtıkları için bir arkadaşının ev adresini verdiğini yazdı. Çoğu bir örnek mektuplardı. Para isterdi sık sık: Tüfeği karıncalanır, matarası çalınır, kasaturası kırılırdı. Haftada bir ya da iki gün öğle sonları geneleve giderdi. Arsaya girer, hep o seyrek dişli, yaşlıca kadın açardı pencereyi. 'Gel kız, seninki.' 'Aa, küçük askerim gelmiş.' Kollarından tutup içeri çekerlerdi. Kimi günler kadın yukarıda bir erkekle olurdu. Oturup beklerdi. 'Uzattı seninki, enişte.'

Gülüşürlerdi. Merdivenden inip çıkanlar olurdu; hangisi bilemezdi. Kadın inerken sözcüklere uymayan, kayıtsız bir sesle 'Aa, küçük askerim gelmiş' derdi.

— Bir şey mi dediniz?

Toplandı.

— Hayır efendim, dedi.

* * *

Akşam yemeğini yerken ortalıkçı kadın merdivenin önünde, korkuluğa dayanmış bekliyordu.

— Çık yat sen, dedi.

Kadın başını eğdi; karşılık vermedi. Çabuk yiyordu. Fasulye biraz helmelenmişti.

— Darı unuyla bir yemek yapardın; gene yapsana ondan.

— Kaçamak mı? Olur.

Kalan ekmeği alıp kalktı; yandaki odada bir tencereye koydu. Ağzını yıkadı; aynaya baktı. Dişlerini bir daha fırçaladı. Çıkıp kapıyı kapadı. Kadın tepsiyi götürmeden önce masayı silmişti. Yerine oturdu; sigarasını yaktı. Kaçıncıydı bu? Öksürmüyordu artık. Arada bir ayak sesleri geliyordu dışarıdan. Sigarasını bastırırken trenin sesini duydu. “Merhaba, odam boş mu? Merhaba oda boş mu? Odam boş mu? Oda boş mu? Yeriniz var mı? Merhaba, yeriniz var mı? İyi akşamlar, yeriniz var mı? İyi akşamlar, odam boş mu? İyi akşamlar, oda boş mu? İyi akşamlar, döndüm ben, odam boş mu? Merhaba..." Silkinip kalktı, ceketini düzeltti; masanın önüne geldi, sağ eliyle tutunup bekledi. Yüzden başlayıp geriye doğru otuz üçe dek saydı. Boşuna telâşlanıyordu; belki yarın akşam bile gelmezdi. Elini çekip yürüdü; Emekli Subay'ın küllüğünü çöp sepetine boşalttı; yerine koyarken kapı açıldı. İki kişiydiler; biri orta yaşlı öteki genç.

— İki yataklı odanız var mı?

— Evet.

Masaya geçti; nüfus kâğıtlarını istedi. Adam ikisini de cebinden çıkarıp verdi. Soyadları birdi.

— İkinci katta beş numara. Anahtarı vereyim mi?

— Hayır, sonra geliriz.

Gittiler. Eskiden gelenleri pek incelemezdi; körkütük sarhoş değilse her isteyene yatak verirdi. Ara sıra yanlarında bir erkekle gelip karıkocalık oynayan orospuları tanımazlıktan gelirdi. Gerçekten evli çiftlerin de yattığı geniş yataklı odalardan birinde, 2 ya da 6 numarada yatırırdı bunları. Seyrek de olsa kimi geceler genç bir erkekle gelen orta yaşlı, çoğu tedirgin 'baba'lara, 'amca'lara iki yataklı odalardan birini verirdi. Bu karı-kocaların, baba-oğulların, amca-yeğenlerin sesleri çıkmaz, sabahları erken giderlerdi. Ama beş ay önceki olaydan sonra erkek çiftlere pek güvenemiyordu. Mayıs ortasında bir gece geç vakit orta yaşlı bir adamla sarışın, güzel bir genç geldi. 'İki yataklı odanız var mı?' Söyledikleri adları yazdı, anahtarı verdi. 'İkinci katta sağda, beş numara.' On ikiye doğru ışıkları söndürüp yukarıya çıkarken odanın önünde durdu, dinledi: ''... evet... ona…' anlaşılmıyordu. Tavanarasına çıktı, soyundu; ortalıkçı kadının odasına geçti. Yatağa girerken aşağıda biri üstüste iki kere bağırdı. Odasına koşup giyinip ininceye dek otel ayaklanmıştı. Beş numaranın önünde don gömlek beş-altı kişilik bir toplantı vardı. 'Bu odadan geldi.' 'Kıralım mı kilidi?' 'Polis çağrılsın, telefon yok mu?' 'Otelci geldi' dedi biri 'Çekilin şöyle.' Kapıyı çaldı: 'Siz mi bağırdınız?' 'Yok bir şey, uykusunda bağırdı çocuk.' 'Olur mu hiç' dedi biri. 'Açın kapıyı lütfen.' Kapı açıldığında adamın bacakları çıplak, ceketi sırtındaydı: kayıtsız, güvenli. Oğlan atletleydi; yorganı bacaklarına çekmiş yatakta oturuyordu. İçeri girmeden oğlana sordu: 'Ne Var, ne oldu?' Pürüzlü bir sesle 'Beni aldattı' dedi. 'Nasıl yani? Polis çağıralım mı?' Başını salladı; yüzü solgundu: 'Yok, hayır, çağırmayın.' 'Özür dilerim, tedirgin ettik sizi' dedi adam; oğlana döndü: 'İstersen başka odaya geçeyim ben.' 'Hayır, geçme.' Kapının önündekiler sessizdiler. 'İyi geceler' dedi; kapıyı kapadı. 'Vay canına' dedi yaşlıca biri. 'Hadi yatın artık arkadaşlar.' Herkes odasına girince sofanın ışığını söndürdü; yukarıya çıktı. Soyunup yattı; bir süre uyuyamadı. Ertesi sabah aşağıda adam parayı verirken oğlan az ötede duruyordu. 'İyi sabahlar demeyecek misin beye?' dedi adam. Oğlan döndü, gülümsedi; geceki sesine benzemeyen bir sesle 'İyi sabahlar' dedi.

— Hayırlı akşamlar.

— Size de.

İki erkekle bir kadındı. Kadının burnu sargılı, yüzü sarıydı.

— Geçmiş olsun.

— Sağolasın. İkindiye doğru burnu kanadı. Durduramadık; hastaneye getirdik trenle. İyice şimdi.

Adlarını yazdı; anahtarı verirken sordu. Oradan değildiler. Dolmuşlar işleyeli, Tekel'in tütün parası verdiği günler dışında, yakın köylerden otelde kalan olmuyordu pek. O sıralar her gece 1 numaradan başka bütün odalar dolu olurdu. Elini burnuna götürürken bir gören varmış gibi çekti.

Perşembe

On sekiz kırk treninin sesini duyunca koltuğundan kalktı; masanın önüne geçip durdu. Dün akşam gelmemişti; ama bugün perşembeydi. "Merhaba, odam boş mu?..." Elini saçlarından geçirdi. Ne çok olasılık vardı. Oysa kadın bunlardan yalnız birisini söyleyecekti. Çoğu zaman başını sallayarak, elini saçlarından geçirerek ya da 'Eee, yeter artık' diyerek kafasından kovamıyordu bunları. Yalnız olasılıklar değil, kendisiyle ilgili ufak, önemsiz ayrıntılar... Kapı açıldı: İyi giyinmiş bir adamdı. Bu yüzü...

— Tek yataklı odanız var mı?

— Evet.

— Ayırın lütfen, sonra gelirim.

Dönüp gitti. Esmer, kuru bir yüz; dudakları, gözleri alay eder gibi. Eskiden görmüştü. Demek bu akşam da gelmeyecekti. 'Cumhuriyet bayramından önce gidersin (birlikte gideriz)' diyemez miydi kardeşi ya da her kimse? Belki daha önce bir sabah başka bir araçla Ankara trenine getirmişlerdi. Başını salladı; kazağının yakasını az aşağı çekti. Sabah yıkanmıştı, tıraş olmuştu. ‘Usta tıraşa bekliyor' dedi çırak öğleden sonra. ('Ustana söyle, geçen gün tıraş oldum.' Çırak gitti; az sonra berber geldi. 'Bir suçumuz mu oldu Zebercet Efendi?' 'Yoo, pazartesi çarşıya gitmiştim; orda tıraş oldum.' 'Çırak söyleyince hiç gelmeyeceksin sandım da.' 'Değil, gelirim.' 'Bıyığını da kestirmişsin.' 'Öyle oldu.' 'İyi olmuş; gençleşmişsin.' Berber gitti. 'Ne istiyor sizden?' diye sordu Emekli Subay. 'Saç tıraşı olmamı.') Tıraş olurken ağzının sağ kıyısında dün sabah kestiği yerden usturayı bastırmadan geçirdi. Yüzünü kurularken baktı; kanamıyordu. Gene

de havluyu bir süre üstünde tuttu. Giyinip aşağıya inerken üçüncü katın merdiveninden döndü; kadını uyandırdı; perşembeleri pazardan haftalık sebzeyi alırdı. Sabaha karşı, bir düşte uzun uzun gelirken uyanmıştı. Donunun Önü vıcık vıcıktı. Doğruldu; damlamasın diye eliyle bastırıp banyoya gitti, yıkandı. Elinde olmadan kirleniyordu insan. Son günlerde yatmayı düşünmediği ortalıkçı kadınla düşünde yatışı tuhaftı. Gerçeğine benziyordu; yalnız kadın gözlerini açmış, sarılmış, memesini ısırırken 'Ohh, seninim' ya da 'Ohh, nasıl seninim' demişti. Elini önüne götürdü, kabarmaya başlamıştı gene; düzeltti, bastırdı. Kimi geceler koğuşta terlikle... Kapı açıldı: Emekli Subaydı. Bir haftadır pantolonu kırışıksızdı. Belki öğleyin yemeğe çıkınca arada bir terziye gidip ütületiyordu. Bugün öğle yemeğinden sonra o da ütülemişti pantolonunu. Burnu kızarıktı; bu akşam da içmişti anlaşılan. Yerine oturdu.

— Dışarısı serin bu gece. Kışları nasıl ısıtırsınız oteli?

— Gaz sobası yanar burda. Merdiven başının geçme tahtaları vardır, kapısı da...

— Öteki katlar?

— Yukarılar ısınmaz.

Kitabını aldı açtı. Konuşkan biri olmayışı iyiydi. Dişçi olsaydı... Dişçi tek başına yarım saat otursa burada çatlardı. Dünden beri bir yakınlık duyuyordu adama. Dün gece yemekten dönünce 'Altı gündür bir kere çıktınız dışarı; hep oturur musunuz burada?' demişti. 'Evet efendim, işim bu benim.' 'Güç bir iş. Yardımcınız da yok; iyi dayanıyorsunuz.' Gerçekten güç müydü işi? Beş yıl önce Faruk Bey yatak ücretleriyle birlikte ortalıkçı kadınla onun aylıklarını da artırdığını söyleyince utanmış, yere bakmıştı. İkinci gelişiydi buraya; bir de 1955 kışında Rüstem Bey öldükten sonra gelmişti. Bölüşmede ablaları oteli ona bırakmışlar. 'Yukarıları görmek ister misiniz?' İki yaşındaymış İzmir'e yerleştiklerinde; çocukluğunda birkaç kere babası getirmiş. Bu odada kaldı o gece; ertesi sabah gitti. Emekli Subay sol eliyle tutuyordu kitabı, sağ elinde sigarası vardı. Çay demlemeye kalkacakken kapı açıldı. Oldukça genç bir adamdı. Yaklaştı; Emekli Subay'a doğru baktı, masaya eğildi.

— Merhaba, bir ricam var sizden, dedi yavaşça.

— Buyurun.

— Bir kadınla İzmir'e gidecektik; üç saat gecikme varmış. Burada kalabilir miyiz bu gece? Güç durumdayız; istasyonda beklemek istemiyoruz.

— Kadın nerede?

— İstasyonda.

— Peki, gelin.

— Sağolun.

Adam kapıdan çıkında Emekli Subay ona döndü.

— Kim bu adam?

— Bilmiyorum. 'Birini sordu' derken düzeltti:

— Birisiyle gelecekmiş, oda istedi.

— Birini mi sordu dediniz?

— Hayır, birisiyle gelecekmiş.

İçkinin etkisiyle belki, yüzü sararmıştı. Kapı açıldı: akşam tek yataklı oda ayırtan adamdı; esmer, kuru yüzlü... Birden tanıdı. İki yıl önce bir gece otelde kalıp sabah giderken 'Üstümde para yok; sonra veririm' diyen adamdı. Masanın önünde durdu.

— Odayı siz mi göstereceksiniz?

— Yatak parasını önceden alıyoruz efendim.

— Niye? Yarın sabah veririm giderken.

— Kusura bakmayın. Bir gecelik borcunuz da var bize.

— Nasıl? Borcum mu?

— Evet. İki yıl önceydi; giderken 'Sonra veririm' demiştiniz.

— Yanlışınız var; ilk gelişim buraya.

— Yanıldığımı sanmıyorum.

— Nasıl olur? Bana güvenmiyorsanız kalamam otelinizde.

— Siz bilirsiniz.

Adam güldü. 'Tuhaf bir yer' dedi, çıkıp gitti. Emekli Subay gazetelerini, kitabını aldı; masaya yaklaştı. Bir acısı varmış gibiydi yüzü; sarıydı. Hasta mıydı? Anahtarını verdi.

— İyi geceler efendim.

Gözlerine bakıyordu. Söver gibi 'Çok sağlamsınız' dedi. Zebercet koltuğunda geriye çekildi; sarardı. Adam dönüp yürüdü. Merdiveni çıkarken arkasından 'Gitmeyin daha' diye seslenmek istedi; ama nasıl söylenirdi bu. Yukarıda odanın kapısı kapanınca dış kapı açıldı: Elinde çantası genç bir kadınla deminki adamdı. Tedirgindiler. Adam masaya yaklaşırken kadın durdu; yere bakıyordu. Askıdan 6 numaranın anahtarını aldı.

— Geniş yataklı bir oda vereyim size.

— Tek yataklı mı?

— Evet.

— Çift yataklı yok mu?

— Var, ama daha rahattır bu.

Kadına dönüp sordu:

— Ne dersin?

Kadın omuzlarını kaldırdı.

— Bilmem, dedi.

— Peki, verin.

Anahtarı verdi.

— Üçüncü katta soldaki ilk oda; altı numara.

Merdiveni çıkarlarken arkalarından baktım. Boyları denkti. Kadının kısa topuklu ayakkabıları vardı; kıçı ufarak, bacakları düzgündü. 'Güç durumdayız' demişti adam. Belki ikisi de evliydiler. Odaya girer girmez sarılır mıydı? 'Kapıyı kilitle' derdi kadın.

Ankara treni geçtikten yarım saat sonra dış kapıyı demirleyip kilitledi. Gecikme üç saat değil iki saatti. Salonun ışıklarını söndürdü; odaya girdi. Salı gecesi menteşeleri yağlamıştı. Dün gece çok az kalmıştı odada; havluya

yaklaşırken dönüp çıkmıştı. Yürüdü; yatağın yanında başucu masasının önünde durdu. O gece şuracıkta yatağın kıyısında oturuyordu kadın: kara kazağı, iri yuvarlaklı gümüş kolyesi. Bakmıştı. Tepside çaydanlık, süzgü, çay bardağı; tabakta beş şeker. Altı şeker koymuştu. Eksik şeker kadının tek şekerle bir bardak çay içtiğine kesin bir kanıt mıydı? Ya ikiye bölüp yarımşar şekerle iki bardak çay içtiyse? Şekeri ağzına alıp üç bardak bile içebilirdi. Elini uzatırken çekti; ama kadının çayı nasıl içtiğini bilmesi gerekiyordu. Eğilip çaydanlığın kapağını kaldırdı. Yarısından çoğu doluydu; bir bardak içmişti. Kapağı yerine bıraktı. Çay bardağını aldı, ışığı tutup elinde çevirdi: Bardağın kıyısında kadının dudaklarının değdiği yer belli belirsiz lekeliydi. Bir leke daha vardı ama küçüktü; parmağının iziydi belki. Yukarı odada bir gıcırtı oldu. Yüzü ışığa dönük bir süre bardağa baktı. Dibinde bir yudumluk kararmış çay artığı vardı. Bardağı ağzına götürürken gözlerini kapadı; durgun, bayat çayın kokusunu duydu; kadının dudaklarının izi sandığı yeri öptü. Birden bir gürültü oldu yukarıda, tavan çatırdadı. Sıçradı, bardak elinden yere düşüp parçalandı. Gözleri açık, kılları diken dikendi. Emekli Subay yataktan düşmüş olacaktı. Karyola demirini tuttu; yutkundu.

Yukarı odadan su sesi, sonra bir gıcırtı geldi; adam yeniden yatmıştı demek. Yüreğinin çarpıntısı yavaşlıyordu. Demiri bırakıp bir adım geri çekildi; yerdeki bardak kırıklarına baktı. Oda bozulmuştu; kadın gelmezdi artık. Yürüdü, odadan çıkarken bir haftadır yanan ışığı söndürdü.

Cuma

Aşağıya indiğinde saat yediyi geçiyordu. Dış kapıyı açtıktan sonra yandaki odada çayını demlerken yukarıda bir kapı açılıp kapandı. Ocağı kıstı; çaydanlığı üstüne koydu, çıktı. Koltuğuna otururken Emekli Subay elinde küçük deri valizi, merdivenden iniyordu. Yorgun, yıpranmış, esmerleşmiş gibiydi yüzü; tıraş olmamıştı.

— İyi sabahlar efendim.

— Size de. Ne kadar borcum?

— Yedi gün; yüz beş lira ediyor.

Arka cebinden çıkardığı paralardan yüz yirmi lira ayırdı; masaya bıraktı. Ötekileri cebine koydu; valizini aldı.

— Üstü kalsın.

Kötü bir günde gidiyordu. Kapıya yaklaşırken arkasından seslendi:

— Kaçıyorsunuz demek.

Adam durdu, omuzları kısıldı; dönmedi. Yürüdü; kapıdan çıkıp yavaşça kapadı, gitti. Gelmeyeceğini anlamış mıydı? 'Gelmez artık; ama benim beklemem gerek' diyemedi. Belki bir başkasını bekliyordu. Gene de iyi dayanmıştı.

Kahvaltıdan sonra süpürgeyle faraşı alıp kadının odasına girdi; ışığı yaktı. Yatağın sağında, yerdeki bardak kırıklarını süpürdü, topladı; çöp sepetine döktü. Islak bir bezle muşambadaki çay lekelerini ovdu, sildi. Bezi sandık odasına bırakıp ellerini yıkadı. Az önce ikinci çayını içerken dibinde bir yudumluk çay bıraktığı bardağı aldı; odaya götürüp kırılan bardağın yerine koydu. Kadın gelirse olanları anlayamazdı; ama o biliyordu. Işığı söndürüp çıkıp kapıyı kilitledi. Koltuğuna oturdu. Dokuma fabrikasının düdüğü ötüyordu. Saata baktı: sekize iki var. Çalar saat günde iki dakika geri kalırdı. Kurarken ileri almayı unutmuş muydu bugün? Öğleyin, on ikide top atılınca bakacaktı. Geçen cuma sekizi iki geçe çalmıştı kapıyı. "Evet, kalkıyorum." Sadece bir hafta mı olmuştu? Sol cebinden sigara paketiyle kibriti çıkardı. O sabah kadını bir, bir buçuk ya da iki dakika daha uyutması pek önemli değildi ama kimi ayrıntılar önemliydi: nüfus kâğıdının olmayışı, giderken unuttuğu havlu, bitmeden söndürdüğü iki sigara. Dıştan belli olmasa da tedirgindi demek, dalgındı. Bir haftalığına kardeşine giden bir kadının daha bir rahat olması gerekmez miydi? Belki bir başkası vardı o köyde; Ankara'dan tanıdığı biri.

Sigarasını söndürürken dün gece gelen adamla kadın merdivenden iniyordu. Açık konuşmuştu adam; birlikte gelip karıkoca olduklarını söyleselerdi kuşkulanmazdı. Kadın aşırı boyanmıştı; adamın yüzü solgundu. 'Unutma' dedi; masanın önünde durdu. Kadın gülümsedi; yürüyüp dışarı çıktı.

— İyi sabahlar. Biraz bekleyebilir miyim ben?

— Nasıl isterseniz.

Kapıdan yana bakıyordu. Kıpırdadı; cebinden sigara paketini aldı; uzattı.

— İçer misiniz?

— Yeni söndürdüm; almayayım. Rahat ettiniz mi gece?

— Çok iyiydi oda; sağolun.

Sigarasını yaktı; üstüste çekti.

— İlerde, gerekirse gelebilir miyiz?

— Elbette efendim.

Sigarayı sol eline aktarıp sağ eliyle arka cebinden bir ellilik çıkardı; masaya bıraktı.

— Hoşça kalın.

Çekmeceyi açarken adam kapıya doğru yürüdü.

— Durun biraz; üstünü vereyim.

Duymamış gibi çıkıp gitti. Emekli Subay'ın bıraktığı on beş lirayı da aldı çekmeceden; elindekilerle birlik arka cebine koydu. Bir gecelik borcu olan adamı (gerçekten o muydu) bunları 6 numaraya yatırmak için mi çevirmişti yoksa? Dün gece yatmaya giderken bir süre Emekli Subay'ın odasını dinlemişti. Kapıyı çalmayı düşünürken somya gıcırtısıyla yorganın içinde boğulan öksürük sesi duymuş, kapıdan çekilip üçüncü kata çıkmış, 6 numaranın önünde durmuş, anahtar deliğine eğilmişti. Karanlıktı; yavaş sesle konuşuyorlardı, anlaşılmıyordu. Belki dinleniyorlardı. Bir gıcırtı oldu.

'Sigara ister misin?' 'Evet' dedi kadın. Yürüdü; odasına çıktı.

Gece

On sekiz kırk treninin geçişinden çok sonra, elleri arkasında merdivenle dış kapı arasında gidip geliyordu. Kapı açıldı: orta boylu, gençten bir adamdı.

— Yerimiz yok efendim, dedi.

— Öyle mi? Peki.

Adam gitti. Akşamüstü iki kişiyi daha 'Yerimiz yok' deyip çevirmişti. Öğleden sonra ortalıkçı kadın yukarıların temizliğini bitirince salonu da silmişti. Elinde kova, 1 numaranın önünde durup sormuştu: 'Burası silinecek mi ağa?' 'Hayır, temiz orası.' Gerçekten temiz miydi? Yandaki odaya girdi; çay demleyip çıktı. Köşedeki koltuğa oturdu. Büyük bakır küllük boştu. Son gece miydi bu? İçinde doğulmuş, yaşanmış, ölünmüş eski konak hazırdı. Trenle gelmemişti; on bire değin bir saat daha bekleyecekti. Kapı açıldı: ara sıra bir erkekle otelde kalan sarışın orospuydu; yanında orta yaşlı bir adam vardı. Kalkmadı.

— Yerimiz yok, dedi.

— Aa niye? Hep burda kalırdık biz.

— Gidelim, dedi adam.

Kadın boynunu büktü.

— Bir şey yapamaz mısınız? Üçüncü kattaki odayı...

— Yerimiz yok bu gece.

Adam kadının kolunu tuttu.

— Gidelim, dedi.

Gittiler. Çarşamba gecesi başka bir erkekle gelmişti kadın. Kalkıp deftere baktı. 6 numarada Saliha Alakaş ile Ahmet Alakaş yazılıydı. Defteri kapadı. Günlük fişte 6 numaraya aynı adları yazdı. Bunlardan önce gelen adama bir ad düşündü. Kırk yıldır bir tek Zebercet bile kalmamıştı otelde. 5 numaraya Zebercet Gezgin yazdı. Yandaki odadan bir cızırtı geliyordu. Koştu; ocağı söndürdü. Çay yanmıştı; içilmezdi. Çaydanlığı yıkayıp çıktı. Gene Emekli Subay'ın yerine oturdu. On bire değin ikişer ikişer dört kişi daha geldi yatak arayan. 'Yerimiz yok' diye savdı. Ara sıra hızla bir araba geçiyordu dışarıdan.

On ikiye doğru kalktı. Kapıyı demirledi, kilitledi; ışıkları söndürdü. İkinci katın ayakyoluna işeyip döndü; Ankara treniyle gelen kadının kaldığı odaya girdi. Sırtını kapıya dayayıp karanlıkta durdu. "Bir çay içebilir miyim acaba?" Çay yanmıştı. Işığı yaktı. Her şey yerindeydi; çay bardağı bile. Yatağın solunda duvara çakılı askıya mı asmıştı ince, kahverengi paltosunu? Tepsiyle girdiğinde yatağın üstündeydi. Belki sandalyeye koymuştu sonra; kazağını, eteğini... Yürüdü; yatağın yanında durdu. Doğduğu yataktı bu.

Vişneçürüğü atlas yorgan, konağın yorganlarından biriydi. Çıplak mıydı altında? Gece lambasını yaktı; öteki ışığı söndürdü. Ayakkabılarını, çoraplarını çıkardı; terlikleri giydi. Soyundu; giysilerini askıya astı. Ayaklarını yıkadı; otelin havlusuyla kuruladı. Dönüp yatağa girdi, yorganı üstüne çekti. Yastığı çevirdi, sarıldı; yüksek sesle 'Gelmeseydin ölürdüm' dedi. Yastığı kokladı, öptü. Erkeklik organı dimdikti. Sıcaktı içerisi; avuçları terliyordu. Doğruldu; yorganı ayakucuna itti. Göğsünün kılları seyrekti; yüzü sarıydı, gergindi. Kadının unuttuğu karaları ince, sarıları kırmızıları kaim çizgili havluyu demirden aldı; yatağın ortasına serdi; yastığın bir ucunu havlunun altına çekip abandı; sarıldı. Yüksek sesle bir daha 'Gelmeseydin ölürdüm' dedi. Kadın bir şey sormuştu anlaşılan; 'Evet' dedi. Kolları oldukça ince, bacakları kıllıydı. Kıçı da kıllıydı, sivilceliydi; tekdüze, ağır ağır kalkıp iniyordu. Yüzünü yastıktan ayırıp kadınınkine benzetmeye çalıştığı ince bir sesle 'Ooh, bırakma sakın; memelerimi ısır' dedi. Az aşağıya kayıp yastığı ısırdı. İnledi. Bacakları, sırtı gerile gerile, gittikçe hızlanarak uzun süre kalkıp indi kıçı; durdu, ince, yorgun bir sesle, kulağına söyleniyormuş gibi yavaşça 'Ooh, nasıl seninim' dedi.

Salı

Beşinci geceydi. Yatakta dizleri üstüne kalkıp havluyu ovuşturdu; kuru yeriyle önündeki, karnındaki yapışkan ıslaklığı iyice sildi; karyola demirine astı. Bir günde kuruyordu. Yatağa girmeden silkeliyor, kalanları tırnaklarıyla kazıyıp düşürüyordu. Gene de, özellikle ortasında, sarı çizgiler koyulaşmaya başlamıştı. Yastığı başucuna itti, düzeltti; yorganı üstüne çekip uzandı. Beş gecedir burada yatıyordu. Cuma gecesi yukarıdan saatini, açık yeşil kazağını, tıraş kutusunu alıp dönmüştü. Cumartesi sabahı da 6 numaradan masayı indirdi. Lavabonun yanındaydı masa; üstünde tıraş kutusu vardı. Artık günaşırı tıraş oluyordu. Sabahları geç kalkıyor, babasının sağlığındaki gibi, uyandıktan sonra bir süre yatakta kalıyordu. Nasıl olsa kalan yoktu otelde; yatak arayanlara 'Yer yok' diyordu. Odaların anahtarlarını çekmeceye koymuştu. Pazartesi gecesi celepleri güçlükle savdı. Giderlerken 'Olacak şey değil; koca otel…' dedi biri.

Dört gündür ortalıkçı kadını uyandırmıyordu; çoğu öğleye doğru kalkıyordu kadın. Pazar akşamı yemeğini indirince 'Neden gelmiyorlar

ağa?' diye sordu. 'Bilmem. Gelirler gene.' Öğleden sonra birkaç parça kirliyi yıkamıştı o gün; sundurmaya asmıştı. Hava yağışlıydı. Bugün bir ara aşağıya inip merdiven başında durdu. 'Ben gideyim istersen ağa.' 'Nereye gideceksin?' 'Bilmem. Köye giderim.' 'Neden?' 'Yapacak bir şey yok.' 'İyi ya, dinlen biraz.' 'Gelen de yok.' 'Yukarı çık sen. Yakında gelirler.' Bu durumda daha sorumsuz, daha rahat olması gerekti kadının, ama on yıldır alıştığı düzenin bozulmasından hoşnut değildi demek. 'Yakında gelirler' demişti kadına. Alacak mıydı yeniden? Sanmıyordu. Yatak isteyenleri savdıktan sonra fişe uydurma adlar yazıyordu. Ertesi sabah bunları deftere geçiriyor, topluyor, gazeteci gidince kasayı açıp kendi zarfından aldığı parayı otelin zarfına koyuyordu. Bu sabah gazeteciye de artık gazete getirmemesini, kimsenin okumadığını söyledi; yirmi dokuz günlük parayı verdi. Cumhuriyet bayramıydı; dokuza doğru kapıyı açarken trampet, boru sesleri geliyordu dışarıdan; öğrenciler geçiyordu. Gazetede önemli bir haber vardı: Saatler bu gece bir saat geri alınacak. Unutmuştu.

Doğruldu, başucu masasındaki cep saatini bir saat geri aldı: on ikiye yirmi vardı. Yattı. Tepsiyi cuma gecesi, yukarıdan saatini, açık yeşil kazağını, tıraş kutusunu getirince kaldırmıştı. Bakır küllük oradaydı; yatağa uzanıp kadının bitmeden söndürdüğü sigaralardan birini içmişti. Daha bekliyor muydu? En kötüsü kafasındaki tutarsızlıktı. Bu akşam dışarıya çıkıncaya değin kaç kere karar değiştirmişti. Sonunda ortalıkçı kadına 'Sokağa çıkıyorum ben; kapı çalınırsa açma' dedi. Gene de trenin geçmesini bekledi. On yıldır ilk defa çarşıya yakın bir içkili aşevinde yemeğini yerken bir tek rakı istedi; bitirmeden çıktı. Hükümet konağı önündeki büyük alanda bayram gecesi şenliği vardı: hava fişekleri, çalgılar, oynayanlar. Alanın çevresi kalabalıktı. Eskiden beri dışarının insanlarını pek anlayamazdı; otele gelenlerden değillerdi sanki. Bir kadına sürtünmek ya da laf atmak yüzünden iki adam tartışıyordu; başkaları da karıştı. Uzaklaştı oradan. Köşedeki bankanın demir parmaklıkları önünde bir erkekle kadının arasında duran kara kazaklı, uzunca boylu, esmer bir genç kıza baktı geçerken; kız başını çevirdi. İleride bir ağaca yaslanıp bekledi. Giderlerken uzaktan izledi. Köprüye varmadan tek katlı bir eve girdiler. Bilmediği sokaklardan geçerek geldi otele; karanlıktı.

Soluna döndü. Duvarın ortasında asılı kalın çerçeveli resimdeki kadın gece lambasının ışığında belli belirsizdi. Yıllardır yatıyordu orada. 'Uyansana kız sen' dedi yavaş sesle; gözlerini kapadı. Kadın doğruldu;

gerindi; sedirden inerken üstündeki tülü attı. Zenci kızları kovdu. Çerçeveye tutunup sarktı; boyu uzadı, kalçaları daraldı, memeleri küçüldü; ellerini bırakıp odaya indi. Yatağa doğru yürüdü.

Gözlerini açtı. Kadın duvardaki resimdeydi.

Gözlerini kapadı. Orası kabarmıştı gene; sağ elinin parmaklarını dibindeki kısa kıllarda gezdirdi. 'Az daha büyüseymiş...' Upuzun yatardı altında uzun boylu kadın memelerini öpeyim mi istersen öp boynunu da öpücem öp ya öp derdi yetişemezdi boynuna gecikirse gelmekte gecikirse kadın ustaca oynatırdı kıçını kaldıra indire kaldıra indire üstünde sallana sallana tavanarasındaki beşikte...

Çarşamba

'Odalar dolu' dedi, sesi pürüzlüydü; öksürdü, 'Odalar dolu efendim' dedi. Bütün gün ilk gelendi bu; yüzü seçilmiyordu. Başlıyordu gene; saatlarce 'odalar dolu' ya da 'yer yok'. Adam kapıdan çıkınca kalkıp ışıkları yaktı. Duvardan Kapı gece 12'de kapanır yazılı kartonu alıp masaya getirdi; arkasına kalın harflerle KAPALI yazdı. Otelin kapanışına temizlik, onarım gibi bir neden göstermek gereksizdi. Kartonu kapının çerçevesine iliştirdi. Geriye dönünce merdiven başında duran ortalıkçı kadını gördü.

— Ne istiyorsun?

— Yarın gideyim mi ben?

— İstersen git.

Kadın duruyordu. Birkaç günde yaşlanmıştı sanki.

— Bir diyeceğin mi var?

— Kaçamak yaptıydım; getireyim mi?

Öğleyin yemek istememiş, biraz süt içmişti.

— Kalsın şimdi; çıkıyorum ben. Kapı çalınırsa açmazsın.

Kadın yukarıya çıkınca ışıkları söndürdü. Alacakaranlıkta bir süre durdu. Gerçekten gidecek miydi yarın? Dışarı çıkıp kapıyı kilitledi; yokladı. İleride, börekçi fırınının önünde bir topluluk vardı; oraya gitti. Kaldırımdaki

ağaçlardan birine bir araba çarpmıştı. Boynunu uzattı; içerisini göremiyordu. Biri sordu:

— Kaç kişiymişler içinde?

— Üç. Kaldırdılar, dedi fırıncı.

— Ölen oldu mu?

Yanından iterek bir adam geçti önüne; toplandı, dönüp çarşıya doğru yürüdü.

Dün akşamki içkili aşevi tenhaydı; kapıya yakın iki kişilik bir masaya oturdu. Yüzü otele gelen oğlanlardan birine benzeyen garsondan patlıcan tava, şiş, küçük bir şişe şarap istedi. Soldaki masalardan birinde geniş alınlı, yuvarlak gözlü, dört köşe bıyıklı bir adam, karşısında oturan iki kişiye birşeyler anlatıyordu. Pazartesiden pazartesiye sekiz, salı dokuz, çarşamba on; on gün oluyordu bugün. Sol eliyle üst dudağına dokundu. Buzdolabının önündeki masada oturanlardan iri burunlu, sarkık yanaklı adam dün gece de oradaydı. Adamla arasına garson girdi; ceketi lekeliydi; şarabı, yoğurtlu patlıcanı bıraktı; bir şey söyledi.

— Anlamadım.

— Şişiniz pişiyor dedim.

İki masa öteden çağırdılar; garson koştu. Üç kişiydiler; karşıda oturan ikisi kalın kaşlı, kara bıyıklıydı ama birbirlerine benzemiyorlardı. Arkası dönük olanın saçları kısa, sırtı gergindi; kara ceketliydi. Yeni gelen, üçü genç biri orta yaşlı dört kişi önündeki masaya yerleşti. Şişi gelince bardağına şarap doldurdu. Ağır ağır, dura dura yiyordu. Arada birkaç yudum şarap içiyor, her içişinde gözlerini kısıyordu. Kapı açıldıkça dönüp bakıyordu. Uzunca boylu, ince bir adam karşısındaki sandalyeyi çekmişken bıraktı; gidip kapının öte yanındaki iki kişilik masaya oturdu. Dumanlıydı içerisi, gürültülüydü; yüksek sesle konuşanlar, gülenler vardı. Önündeki masada duvar dibinde oturan kumral, konuşkan genci birine benzetiyordu; yüzüne bakınca gözlerini indirdi; bir sigara yaktı. Kapının açıldığını duymamıştı; yanından bir polisle gece bekçisi geçti; iki masa ötede durdular. Herkes susmuş oraya bakıyordu. Polis kısa saçlı, kara ceketli adamın omzuna elini koydu.

— Kalk bakalım, karakola gideceğiz, dedi.

Kara bıyıklılardan duvar dibindeki sordu;

— Ne var, ne yapmış bu?

— Bilmezmiş gibi soruyorsun.

— Neymiş bildiğim?

— Kaçak, aranıyor. Kalk hadi, gidelim.

Ağır ağır doğrulurken sandalye gıcırdadı. Geniş omuzlu, katı yüzlü bir gençti.

— Kim kancıkladı beni?

— Bilmem. Öğrenirsin sonra.

Geçide çıkınca birden polisle bekçiyi dört köşe bıyıklıyla arkadaşlarının masasına itip, kırılan şişe, bardak sesleri arasında kapıya doğru fırladı, çıktı. Polisle bekçi toparlanıp koştular. Yanından geçerken gece bekçisi düdüğünü öttürdü. Sol kulağı çınladı. Kara bıyıklı iki adam da kalkmış çıkıyorlardı. Buzdolabının yanından ak önlüklü aşçı bağırdı:

— Parayı vermediniz!

Arkadaki adam kapıdan çıkarken başını yarı çevirip 'Şimdi başlarım parandan' dedi. Herkes birağızdan konuşmaya başladığında Zebercet dimdik oturuyordu; sol elinin iki parmağı arasındaki sigara ezilmişti; küllüğe bastırdı. Aşçı yüksek sesle sövdü. Sağ eliyle bardağı alıp dibindeki şarabı içti; şişede kalanı bardağa boşalttı; masaya koyarken tabağa çarptı, kırılmadı. Soğumuş etleri yedi; bir sigara daha yaktı. Önündeki arkası dönük orta yaşlı adam 'Tutarlar bir gün' dedi. Başçavuşun beylik tabancasını çalıp kaçmıştı Kilis'li; bir daha görünmedi. Boyu kısacaydı; sol yanağında (sağ mıydı yoksa) çıban izi vardı. Kafasıyla vurmuştu derste Malatya'lı çavuşun karnına. 'Kalksana sen; sen değil, yanındaki; adın ne senin?' 'Benim mi?' Bardağını aldı; birkaç yudum içti gözlerini kısarak, yavaşça masaya koydu. Duvar dibindeki genç ona bakıyordu. Yanındakine eğilip bir şey söyledi; o da baktı. Başını çevirdi, duvara asılı resimde deniz üstünde at koşturuyordu Fatih. Fatihli'nin gözlerine benziyordu oğlanın gözleri ama yumuşak bakışlıydı. 'Gel buraya; şu matarayı doldur.' Sıcaktı. Öteki resimde büyük bir tabakta yaz yemişleri vardı. "Üzüm? Hayır." Sigarasını ağzına götürdü; sönmüştü; küllüğe bıraktı. Şişenin üstünde KARA SALKIM yazılıydı. Dar uzun bağda 'Gece kalsaydm gün doğmadan gelir üstlerinden

yerdik soğuk soğuk' demişti Ömer. Bir gece kalsaydı... Yelekli, boyunbağlı, uzun yüzlü bir adam karşısındaki sandalyenin arkalığını tutup sordu:

— Gelecek var mı buraya?

— Yer yok efendim, dedi.

Yeleğine bakıyordu. Düğmelerini saydı; altı. Adam çekildi. Onunki beş düğmeliydi. Altı gündür bu sabah çıkmıştı yukarıya, yıkanmış, çamaşır değiştirmişti. Kadını uyandırmıyordu. Demek gidecekti yarın. Bacağına bir kedi sürtündü, titredi; ayağnı savurdu ama karşıki sandalyeye çarptı. Dönüp bakanlar oldu. Kıpırdadı; elini yarısına dek dolu bardağa uzatırken çekti. Önündeki orta yaşlı adamın sol omzu yanından dört köşe bıyıklı adam görünüyordu; gözkapakları sarkmıştı. Yelekli adam soldaki masaya oturmuş karşısındakiyle konuşuyordu, yarın sabah eskilerini giyse, bıyığını bıraksa... Başını sarstı. Bir dilim patlıcan kalmıştı tabakta. Otele mi dönecekti? Erkendi; köprüye doğru yürüyebilirdi önce. Gürültüde bağırmamak için garsonun yaklaşmasını bekledi; eliyle çağırdı, arka cebinden bir ellilik çıkarıp verdi. Garson tabakları, şişeyi, ('İçecek misiniz bunu?' Hayır') bardağı topladı, gitti. Sırtı dönük orta yaşlı adam doğruldu.

— Saat yediyi geçmiş; gideyim ben, dedi.

— Dövüşe mi gene?

— Öyle.

— Otur be abi, ne iyiydik şurda.

— Olmaz, aklım orda kalır. Bu gece iyi dövüş var; horozların ikisi de hiç yenilmemiş daha. Garson!

— Bırak sen, biz veririz.

Garson geliyordu.

— Neşeniz bol olsun, dedi adam.

Gülüştüler. Zebercet paranın üstünü alıp kalktı. Başı döner gibi oldu, toplandı; adamın arkasından çıktı. Az sonra ortası ağaçlı, solgun ışıklı, uzun bir caddeye saptılar. Uzaktan izliyordu. Caddenin ucuna doğru eski imaretten bozma, kubbeli beş-altı dükkândan sonuncusu açıktı, ışıklıydı; önünde bir topluluk vardı. Adam aralarına karıştı; o arkada durdu. Kapı kemerindeki levhada HOROZCULAR KAHVESİ yazılıydı. Duvarları isli,

üç masalı, küçük bir yerdi; içerisi doluydu. Dışarıdakilerden birkaç kişi ayakta çay içiyordu. Masalardan ikisinin üstünde karalı kırmızılı kısa tüylü, uzunca kalın bacaklı, uzun boyunlu ufarak iki horoz vardı. Çevrelerindeki konuşmalara, tartışmalara, arada uzanıp sırtlarını okşayan ellere kayıtsız, kıpırdamadan duruyorlardı. Köşedeki horoz boğuk bir sesle kısaca öttü. Kapıya yakın olan boynunu dikip baktı; o da kısaca öttü, sonra masanın üstüne sıçtı. Gülüşenler oldu. Güleç yüzlü, tombulca bir adam cebinden çıkardığı mendille değerli bir nesneye gösterilen ilgiyle, saygıyla horozun bokunu iyice sildi; boynunu okşayıp 'Seni koca aslan' dedi. Dışarıda, ayaktakilerden biri:

— Yenilir bu, dedi.

— Neden yenilsin?

— Görmedin mi, sıçtı.

— İyi ama bütün horozlar sıçar.

Çok güldüler buna; o da güldü. İçerideki tartışmalar bir sonuca bağlanmıştı anlaşılan, 'Hadi bakalım, çıkıyoruz' dedi biri. Kahvenin yanındaki geniş, aşınmış taş basamaklardan yukarıya çıktılar. Yukarıda, kubbelerin ardında büyücek, düzgün bir alanın iki yanında tellere asılı beş-altı ampul yanıyordu. Seyirciler pek kalabalık sayılmazdı. Elinde kısa bir değnekle boylu poslu, gençten bir adam seyircilerin önünde, alanın çevresinde geziniyordu. ‘Geliyorlar' dendi. Horozları kucaklarına almış iki adam göründü; yüzleri asıktı, sararmıştı. Yanlarında gelenler kıyıda durdular; onlar alanın ortasına gidip horozları yere bıraktılar. 'Hadi koçum' dedi biri; öteki, bu yana gelen, bir şey demedi; Zebercet'in yakınında durdu. Kalın kaşlıydı; yüzü katıydı. Horozlar boyunlarındaki tüyler kabarmış, başları eğik, birbirlerine yaklaştılar, kapıştılar. Seyirciler kısaca bağırdı. Zebercet ürperdi; sağ kolunda bir sıcaklık duydu: yanındakinin koluydu. Göz ucuyla baktı. Kendi boyunda, kumral saçlı, çok genç biriydi; ağzı yarı açık alana bakıyordu. Kıyasıya bir dövüştü; gagalarıyla, ayaklarıyla, kanatlarıyla vuruyorlardı; yıkılan çabucak kalkıyor, saldırıyordu. Daha çoğu birbirlerinin ibiğini ısırmaya uğraşıyorlardı. İbiğini kaptıran başını eğip silkiniyor, güç de olsa kurtarıyordu kendini. Aynı horozdular sanki, ayırdedemiyordu. Biri sıçrayıp ayaklarıyla ötekinin başına vurdu. Birkaç kişi bağırdı: 'Vay be!' 'Mahmuza bak!'

— Geçen hafta daha iyiydi bu, dedi yanındaki oğlan.

— Hangisi?

— Şu kısa ibikli, kanadı sarılı.

Gerçekten koyu sarı bir tüy vardı birinin kanadında; ibiği de biraz kısaydı. Solundaki gözlüklü, yaşlıca adam 'İlk gelişiniz mi?' diye sordu. Karşılık vermedi; kolunu oğlanın koluna bastırdı: gergindi, sıcaktı. Horozlar sıçrıyorlar, vuruyorlar, yıkılıyorlar, kalkıp saldırıyorlardı. Boyunları uzundu; karalı kırmızılı tüyleri kabarıktı. Ama gittikçe ağırlaşıyorlardı. Kanadında koyu sarı bir tüy olan sıçrayıp saldırdı; vuramadı yıkıldı. Oğlanın kolu kıpırdadı.

— Iskaladı, dedi.

— Nasıl?

— Mahmuzu vuramadı; yoruluyor.

Gözleri parlaktı, uzun kirpikliydi. Gülümsedi. Uzanıp öpmek istedi birden; başını çevirdi; kolunu çekti. Oğlan sokuldu; 'Yenilecek bu gidişle' dedi. Horozlar ağırdılar artık; güçlükle sıçrıyor, yıkılınca çabucak kalkamıyorlardı. Kanadı sarılı, kısa ibiklisi daha da ağırdı. İbiğinden kan sızıyordu. Gene de inatla, yılmadan dövüşüyordu. Üst üste iki kere yıkıldı. Eli değnekli adam uzun boylu, gür kaşlı adama yaklaştı.

— İstersen çek horozu Tahsin abi, dedi.

— Karışma sen, çekil, dedi öteki. Gözlerini alandan ayırmıyordu; yüzü katıydı; ara sıra yanağının kasları oynuyordu. Kanadı sarılı ibiğini kaptırdı; bir süre kurtaramadı. Ağırdı; boynu kanlıydı. Ötekinin de ibiği kanlıydı. Gözlüklü, yaşlıca adam başını uzattı:

— Tahsin Bey, yazık olacak horoza, dedi.

— Ya yener ya geberir.

Değnekli adam karşıdaki horozun sahibiyle konuşuyordu. Seyircilerin çoğu Tahsin Bey'e bakıyordu. Bağıranlar oldu.

— Görülmemiş şey, dedi biri.

— Katillik bu.

— Çekin horozu yahu, ayırın şunları!

— Evet, ayırın!

Kimse girmedi alana. Dövüş sürüyordu. Kısa ibikli horoz kaçmıyordu. Sıçrayayım derken yıkıldı; kalktı, sendeledi. Öteki horoz son gücüyle iki kanat vurunca yıkıldı; boynunu uzattı, kalkmadı. Upuzun yatıyordu. Horoz sahipleri iki yandan alanın ortasına yürüdüler. Bitkin ama ayakta kalan horozu sahibi kucağına alıp çekildi. Kalın kaşlı adam sarılı kırmızılı karalı horozu iki bacağından kaldırdı yere vurdu; kubbelerden yana fırlattı. Havada giderken boynu daha bir uzadı horozun; iki kubbe arasına düştü. Zebercet gözlerini kapadı: omzunu oğlanınkinden çekti. Kolu tutulmuş gibiydi; sağ eli ceketinin cebinde sımsıkıydı; gevşetti, avcundaki anahtarı bıraktı. Eli acıyordu.

— Başın mı döndü abi? diye sordu bir ses.

Gözlerini açtı: uzun kirpikliydi; burnunun ucu az kalkık, alnı dardı.

— Evet.

Beş dakikalık arada bacağını çekti. Ekrem geçen ay gördüğü filmi anlatırken ışıklar söndü. Sağ kolunu bastırdı. İnsanları, atları, arabaları bölük pörçük görüyordu; bacakları yan yanaydı; biraz oynatsa gerginliğini, sıcaklığını yeniden duyacaktı. Gene o içkili yerde genç adam dört kişiyle dövüşüyordu. Birinin suratına bir yumruk attı; yanlamasına bir masanın üstüne yıkıldı adam, çökertti. 'Heyy' dedi oğlan; bacağı bacağına yaslandı. Zebercet'in orası kabarmaya başladı; sağ yanını kıpırdatmamaya çalışarak sol elini cebine soktu, tuttu düzeltti. Elini çıkarıp iki yanına baktı. Sünnet olurken düşündü kendini; kıskacı kafasına takıp sıktı; iniyordu. Refik Çavuş'la Fatihli koğuşta gece şakasına geldiklerinde terlik çavuşun elindeyken de takardı, sünnetçi kıskacını. Fatihli 'Ver şu terliği bana' demişti. Sol eliyle kazağının yakasını çekti; sırtı terliyordu. Bir erkekle otele gelen... Kolunu gevşetti, bacağını ayırdı; kalktı.

— Gidiyorum ben, dedi.

Oğlan silkindi; elini tutup asıldı.

— N'olur gitme Ahmet abi; bitince çıkalım, dedi.

Oturdu; eli elinde kaldı. Avcu katıcaydı. Bacağı sıcaktı. Kasabada genç adama pusu kuruyorlardı. Yargıcın kızı nalbanta söyledi. Vakit dardı; üstelik tabancalı üç kişi girdi içeri; ikisi pencerelerin yanına geçti, biri yukarı çıktı.

Genç adam at üstünde geniş sokağın ucunda görününce nalbant koşup kollarını salladı, birkaç tabanca patladı; vurulup düştü. Öteki atını sürdü; sokaktan dörtnala geçerken yana yatıp bir tavanarası penceresiyle kilisenin çan kulesindeki eli tüfekli iki adamı art arda tabancayla vurup düşürdü. İki yandan tüfekler patlıyordu ama atla adam ölümsüzdüler sanki. 'Olur saçmalık değil' dedi yavaş sesle; oğlana döndü: Boynunu uzatmış perdeye bakıyordu; dudakları ayrıktı. Gözlerini kapadı. Sıcaklığına, eline alışmıştı; bacağını bastırdı; avcundaki eli sıkıp gevşetti. Oğlandan bir karşılık gelmedi; çekilmeden, kıpırdamadan, kayıtsız oturuyordu. Avcu terlemişti; elini bıraktı, bacağını çekti. Yaklaşsın diye bekledi; yaklaşmadı. Gözlerini açtı. Geniş, ıssız sokakta iki adam ağır ağır birbirlerine doğru yürüyorlardı. Birden tabancalarını çektiler; ama önce genç adam ateş etti. Bankacı düştü; kıvrandı; elindeki tabancayı güçlükle doğrulttu; ateş edemeden yıkıldı. Anlaşılan son kötü adamdı bu; kasaba arınmıştı. Yapılardan çıkanların arasından yargıcın kızı koşup ayakta kalan adama sarıldı. Işıklar yandı. Kalktılar. Başkalarının arasında, yan yana çıkarlarken Ekrem sordu:

— Filim iyiydi değil mi abi?

— İyiydi, dedi gülümseyip.

Ne çok yalan söyleniyordu yeryüzünde; sözle, yazıyla, resimle ya da susarak. Kasabanın ileri gelenleri için genç adamı öldürtmek çok kolaydı. Gene de, saçma da olsa, tek başına bir şeyler yapılabileceği sanısını veriyordu; insan katılıyordu bu yalana. Dışarıda, iş hanımın önündeki kuru yemişçiler, köşedeki kestaneci daha oradaydılar.

— Sen nerede oturuyorsun Ahmet abi?

— İstasyona yakın... on iki odalı bir konakta.

— Sahi mi? Odalar döşeli mi hep?

— Döşeli sayılır.

— Kaç kişisiniz konakta?

— Yalnızım. Bir de kadın var; ortalığı siler süpürür, yemek yapar.

Kavşakta durdular. Çağıracak mıydı? 'Anahtarım da var' demişti. Yüreği çarpmaya başladı; dilinin uçundaydı: 'Gidip bir çay içelim istersen.' 'Bu gece konuğum ol benim.' 'Yarın gece...' Söylenecek, yapılacak ne çok şey vardı. Birini seçmek gerekti. Oğlanın yüzüne baktı; ondan bekledi.

Kirpikleri uzun, burnunun ucu az kalkık, dudakları ayrıktı. Bir erkekle otele gelenler gibi değildi; yakınlığı, sokulganlığı kuşkusuzdu, içtendi. 'İyi geceler dedi; karşıya koştu. Kaldırıma çıkınca baktı: oğlan duruyordu; güldü. Zebercet elini salladı; dönüp yürüdü. "Altı adım sonra bakarım; gene oradaysa çağırırım. Bir... beş, altı... yedi, sekiz, dokuz, on." Durup baktı: oğlan yoktu. Yürürken hızlandı; çişi gelmişti. Bir arsanın yanında arkasına baktı; kimse yoktu sokakta. Arsaya girdi. Yakından bir bekçi düdüğü duydu; aldırmadı, duvarın dibine işedi.

Otel karanlıktı. Sokak lambalarının ışığında camın ardındaki KAPALI görünüyordu. Elini sol cebine soktu. Neydi bunlar? Çocuğa verecekti arada; unutmuştu. Anahtarı alıp kapıyı açtı. ‘At kestaneleri olur çantamda hep' demişti uzun boylu kız; elleri esmerdi. 'Esmer elliler iyi yüreklidir' der bir arkadaşım... Kapıyı kilitledi; demirledi. İçerisi ılıktı. Salonun ışıklarını yakmadan odanın kapısını açtı; girip kapadı. Gece lambasını yaktı. Yatağın kıyısına oturdu; ayakkabılarını, çoraplarını çıkardı; terlikleri giydi. Sol cebinden sigara paketiyle kibriti çıkardı; başucu masasına koydu. Saat on biri yirmi geçiyordu. Kestaneleri sağ cebine aktardı. Yatağın ötesine dolaşıp soyundu; donunu çıkarmadı. Giysilerini askıya astı. Ayaklarını yıkadı; otelin havlusuyla kuruladı. Yorganı ayak ucuna itip uzandı. Havlu karyola demirinde geriliydi. Sarılı kırmızılı karalı horoz sonuna dek dayatmıştı; boynu daha da uzundu havada. Adamın yüzü katıydı; kaçağın da katıydı. 'Başın mı döndü abi?' Yumuşak, göğüsten gelen bir sesi vardı çocuğun. ‘...Sonra asılacağı gün hapisten kaçırdı arkadaşını. Arkalarına düştüler atlarla; dağ geçidinde atı vurulunca tuttular arkadaşını; öteki kurtuldu. Sonra bir alanda asarlarken tabanca kurşunuyla kopardı ipi; ortalık karıştı; atını sürüp terkisine...' Işıklar sönmüş, çocuğun yüzü kararmıştı. Tavandaki ışık bir hafta yanmıştı. On üçüncü geceydi; bu sıralar çalınmıştı kapı o gece. Kahverengi paltosunun önü açık... Sonra odada, yatağın kıyısında kara kazağının göğsü kabarık... Önü kabarıyordu. Kadının yüzü bulanıktı artık. Esmerdi; burnu, dudakları inceydi; gözleri, saçları kara, kirpikleri uzundu; ama bir yığın kadına uyabilirdi bu tanım, ya da erkeğe; çirkin bir kadına ya da erkeğe bile. Sağ elini donunun önüne bastırdı; üstünde gezdirdi. 'Ver şu terliği bana' demişti Fatihli. Uyanıktı; belli etmeden kirpiklerinin arasından bakıyordu. Koğuşun gece ışığında yüzü daha da güzeldi. Refik Çavuşla ikinci gelişleriydi. Yalnız ona değil başkalarına da yapılırdı bu şaka; nöbetçiler bilirdi. Ertesi sabah takılırlardı. 'Yıkanacak yok mu?' Fatihli velenseyi yavaşça aşmış, donunun üstünden terliği sürtmeye başlamıştı.

Hızla büyüyordu göbeğine doğru. Bir ara öteki eliyle yokladı; kısık bir sesle 'Hey Tanrım, kime vermişsin bunu' dedi. Pek bastırmadan, çabuk çabuk sürüyordu terliği. Kendini koyvermiş, sayıklar gibi inlemişti. 'Hele alçak' demişti Refik Çavuş. Kimi zaman molalarda Fatihli ona bakar, 'Gel buraya; şu matarayı doldur' derdi. Kışlada: 'Koş bir kibrit al bana.' Elinde tüfeği yanına gelirdi: 'Şunu da siliver.' Halil Onbaşı kızardı. Uşağı mısın onun?' 'Değil; isteyerek yapıyorum.' 'Alçağın teki, iyilikten anlamaz.' İyiliğinden değildi. Belki ancak bu yolla yaklaşabildiği içindi. Genelevdeki kadınları beğenmediği, ara sıra bir kocakarının evine İstanbul'dan kapatmasını getirdiği söylenirdi.

Soluna dönüp başucu masasındaki sigara paketine uzandı. Duvarda asılı resimde sömürgecinin kapatması uyuyordu. 'Uyur evet, uyur ya işi eyidir.' Sigarasını yaktı; yorganı üstüne çekti. Yarın gidecekti demek. Dayısının öldüğünü bilmiyordu. Beş-altı yıl önce köyden gelen bir adam 'Çalık Ali sizlere ömür' demişti. Cuma akşamı sofradan kalkarken düşmüş; yatırmışlar; sabaha karşı ölmüş. Zeyneb'i sormuştu adam. Buradan çıktığını, İzmir'e çalışmaya gittiğini söyledi. Uzak bir dağ köyüydü Sindelli; otele gelen olmazdı pek oradan. Üç yıl önce gelen iki adama boş yatak olmadığını söylemişti. Sigaranın külünü yavaşça silkti. Yukarıda uyuyordu şimdi eğri tavanlı odaların birinde. Bir zamanlar konağın erkeklerine bile yüzü örtülü çıkan kara kuru Kadriye Kalfa'nın odasıymış. Çocukluğunda anası bir kadına anlatırken duymuştu. Rüstem Bey'in karısı Semra hanım kızlığında İzmit'in güzellerindenmiş; 'Kolağasının kızı' derlermiş. Bir gece yattıktan çok sonra Rüstem Bey 'Canım senin çilek reçelinden istedi şimdi' demiş. Karısı davranmış, 'Yukardan alayım' demiş. 'Bırak, yemesem de olur.' 'Olmaz getireyim' deyip kalkmış. Uyuyanları uyandırmamak için ağır ağır tavanarasına, mutfağa çıkarken odadan kısık sesler geliyormuş; yavaşça yaklaşıp dinlemiş. 'Memelerimi de ısır, başlarını' diyormuş besleme; inlemiş. 'Of, çok ısırdın, bağırıcam şimdi.' 'Bağır, bağır da koparayım' demiş Kadriye Kalfa. Söylemesi ayıp sözler... Semranım reçeli falan unutup aşağıyı inmiş; tir tir titriyormuş odaya (buraya) girdiğinde. ''Yarından tezi yok...'' demiş kocasına, anlatmış. Ertesi sabah bohçalar koltuklarında giderlerken besleme ağlıyormuş. 'Ağlama kız, aç mı kalacağız. Yanındayım ben, korkma' demiş Kadriye Kalfa.

Sigarayı küllüğe bastırdı. Duvardaki resimde kadın gece lambasının ışığında pek seçilmiyordu. Belki bu kadın da uzun, sıcak günlerde zenci

kızların biriyle ya da ikisiyle... 'Hele alçak' dedi kısık sesle; doğrulup karyola demirindeki havluyu aldı; elinde toplayıp duvara fırlattı ama havlu açıldı, duvarın dibine düştü. Yataktan inip gitti, havluyu aldı; ovuşturdu, silkitti; kalanları eliyle düşürdü; karyola demirine astı gerdi. Duvardaki resmi çekti, çivisiyle birlikte söktü. Dört köşe izi kaldı duvarda; açık fildişiydi. Pencereye gidip perdeyi, camı açtı, resmi avluya attı; camı, perdeyi kapadı. Pencereyle duvar arasındaki küçük kapıya baktı; dönüp yatağın yanında durdu. Kollarının kasları gergindi. Yatacak mıydı? Bu vişne çürüğü atlas yorgan Kolağası'nın kızını da örtmüştü belki; Rüstem Bey'le yan yana. Ağarmış, seyrelmiş saçlarıyla, şişkin gözkapaklarıyla, sarkık yanaklarıyla bildiği Rüstem Bey'in gençliğini gözünün önüne getiremezdi hiç. 'Rüstem abim sırım gibiydi gençliğinde' derdi anası. Rüstem abi... Oysa tam dokuz aymış araları. Doğum yapacağı sıra genç karısıyla yatamayan Haşim Bey zorla ya da gönlünü ederek o beslemeyle yatmıştı belki. Gebe kalınca yakınlarından yoksul birine yamamışlardı kızı; adam durumu anlayınca bırakıp gitmişti belki. Gidecek miydi? Yorgana dokundu. Üstlerinden atarlar mıydı bunu? Rüstem Bey'in yedi yaş küçük kardeşi Faruk belki yengesine tutkun olduğu için kıymıştı canına on dokuzunda dayanamayıp. Hürriyet'ten üç yıl sonraymış; yaz sonu, bağbozumuna doğru, her yaz evcek göçtükleri Azmakaltı tımarındaki bağ kulesinde bir gün anasına eve gideceğini söylemiş; 'Yarın sabah dönerim.' Ertesi gün anası (Nebilanım) öğleye dek beklemiş; 'Arabayı koşsunlar Haşim Bey, oğlan dönmedi' demiş; sapsarıymış yüzü. 'Ben de geleyim sizinle hanım anne' demiş gelini. 'Sen kal kızım, Saide gelsin.' Üstü tenteli arabada giderlerken 'Oğlan iyi değil' demiş. Sokak kapısından girdiklerinde karşıda, merdiven boşluğunda upuzun asılıymış oğlan; ayağında ayakkabıları, sırtında yazlık giysileri, boynu bükük. Bağırmışlar; anası olduğu yere çöküvermiş. Arabacı koşmuş; merdiven ortasında devrili masanın (bu mu) yanından dolaşıp kollarını uzatmış oğlana; birkaç karasinek kalkmış ayakkabılarından. Nebilanım gözleri kapalı, kimseyle konuşmadan, arada titreyerek iki gün yatmış; ölmüş.

Ürperdi. Göğsünü, boynunu, kollarını ovuşturdu. Kapıdan çıkıp karanlıkta bir süre merdiven boşluğuna baktı. Dışarıdan, boş caddeden hızla geçen bir araba oteli titretti. Başını sallayıp yürüdü; yukarıya çıktı. Ortalıkçı kadının kapısını açtı, yüzünü buruşturup düğmeye uzandı, ışığı yaktı. Başı, kolları yorganın dışındaydı; eskiden çoğu geceler ayakları dışarıda olurdu, tabanları karamsı. Yatağa yaklaştı. Başı soluna eğik, boyun damarı

kabarıktı. Elini yastığın altına soktu: oradaydı. Yorganı ayakucuna, karyola demirinin üstüne çekti. Gömleği sıyrılmış, bacakları aralıydı. Elini bacağına koydu, yukarıya doğru götürdü; sıcaktı, parmaklarını kılların arasında gezdirdi, avuçladı, asıldı. Kadın kıpırdadı. Yanına uzanıp gömleğinin düğmelerini çözdü; memelerini okşadı: dolgundu, katıcaydı. Başını düzeltti; alnında, gözlerinin kıyılarında kırışıklar vardı. Soluğu düzgündü; yarı açık ağzına uzanıp öptü. Aşağıya kaydı; memesini ısırdı.

— Of köpek, dedi kadın yavaşça.

— Uyansana kız sen!

Başını kaldırıp baktı: uyuyordu. Donunu çıkardı; yorganın üstüne koydu. Uykuda istemiyordu artık. Diziyle vurdu; sarstı. Kadın gözlerini açtı; kapadı.

— Geldin mi ağa?

— Yarın gidemezsin; dayın ölmüş.

— Ölmüş mü? Anam mı?

— Dayın. Çok oldu; köyden biri söylediydi.

— Yalandır.

— Doğru; ölmüş.

Sesi çıkmıyordu. Omuzlarından tutup sarstı.

— Kalk doğrul şöyle!

Kendine doğru çekti; kadın doğrulurken ellerini yatağa dayadı, oturdu. Yüzü donuktu; yarı açık, uykulu gözlerle duvardan yana bakıyordu. Bir daha sarstı.

— Uyan hadi.

— Uyandım ağa.

— Gömleğini çıkar.

— Olur mu...

— Çıkar dedim!

İki yanına kıpırdayıp onun da yardımıyla eteğini kıçının altından kurtardı; gömleğini çıkardı, karyola demirine koydu. Yüzüne bakmıyor, sol koluyla göğsünü örtmeye çalışıyordu, aldı; elinde toplayıp duvara fırlattı ama havlu açıldı, duvarın dibine düştü. Yataktan inip gitti, havluyu aldı; ovuşturdu, silkti; kalanları eliyle düşürdü; karyola demirine astı, gerdi. Duvardaki resmi çekti, çivisiyle birlikte söktü. Dört köşe izi kaldı duvarda; açık fildişiydi. Pencereye gidip perdeyi, camı açtı, resmi avluya attı; camı, perdeyi kapadı. Pencereyle duvar arasındaki küçük kapıya baktı; dönüp yatağın yanında durdu. Kollarının kasları gergindi. Yatacak mıydı? Bu vişne çürüğü atlas yorgan Kolağası'nın kızını da örtmüştü belki; Rüstem Bey'le yan yana. Ağarmış, seyrelmiş saçlarıyla, şişkin gözkapaklarıyla, sarkık yanaklarıyla bildiği Rüstem Bey'in gençliğini gözünün önüne getiremezdi hiç. 'Rüstem abim sırım gibiydi gençliğinde' derdi anası. Rüstem abi... Oysa tam dokuz aymış araları. Doğum yapacağı sıra genç karısıyla yatamayan Haşim Bey zorla ya da gönlünü ederek o beslemeyle yatmıştı belki. Gebe kalınca yakınlarından yoksul birine yamamışlardı kızı; adam durumu anlayınca bırakıp gitmişti belki. Gidecek miydi? Yorgana dokundu. Üstlerinden atarlar mıydı bunu? Rüstem Bey'in yedi yaş küçük kardeşi Faruk belki yengesine tutkun olduğu için kıymıştı canına on dokuzunda dayanamayıp. Hürriyet'ten üç yıl sonraymış; yaz sonu, bağbozumuna doğru, her yaz evcek göçtükleri Azmakaltı tımarındaki bağ kulesinde bir gün anasına eve gideceğini söylemiş; 'Yarın sabah dönerim.' Ertesi gün anası (Nebilanım) öğleye dek beklemiş; 'Arabayı koşsunlar Haşim Bey, oğlan dönmedi' demiş; sapsarıymış yüzü. 'Ben de geleyim sizinle hanım anne' demiş gelini. 'Sen kal kızım, Saide gelsin.' Üstü tenteli arabada giderlerken 'Oğlan iyi değil' demiş. Sokak kapısından girdiklerinde karşıda, merdiven boşluğunda upuzun asılıymış oğlan; ayağında ayakkabıları, sırtında yazlık giysileri, boynu bükük. Bağırmışlar; anası olduğu yere çöküvermiş. Arabacı koşmuş; merdiven ortasında devrili masanın (bu mu) yanından dolaşıp kollarını uzatmış oğlana; birkaç karasinek kalkmış ayakkabılarından. Nebilanım gözleri kapalı, kimseyle konuşmadan, arada titreyerek iki gün yatmış; ölmüş.

Ürperdi. Göğsünü, boynunu, kollarını ovuşturdu. Kapıdan çıkıp karanlıkta bir süre merdiven boşluğuna baktı. Dışarıdan, boş caddeden hızla geçen bir araba oteli titretti. Başını sallayıp yürüdü; yukarıya çıktı. Ortalıkçı kadının kapısını açtı, yüzünü buruşturup düğmeye uzandı, ışığı yaktı. Başı, kolları yorganın dışındaydı; eskiden çoğu geceler ayakları dışarıda olurdu,

tabanları karamsı. Yatağa yaklaştı. Başı soluna eğik, boyun damarı kabarıktı. Elini yastığın altına soktu: oradaydı. Yorganı ayakucuna, karyola demirinin üstüne çekti. Gömleği sıyrılmış, bacakları aralıydı. Elini bacağına koydu, yukarıya doğru götürdü; sıcaktı, parmaklarını kılların arasında gezdirdi, avuçladı, asıldı. Kadın kıpırdadı. Yanına uzanıp gömleğinin düğmelerini çözdü; memelerini okşadı: dolgundu, katıcaydı. Başını düzeltti; alnında, gözlerinin kıyılarında kırışıklar vardı. Soluğu düzgündü; yarı açık ağzına uzanıp öptü. Aşağıya kaydı; memesini ısırdı.

— Of köpek, dedi kadın yavaşça.

— Uyansana kız sen!

Başını kaldırıp baktı: uyuyordu. Donunu çıkardı; yorganın üstüne koydu. Uykuda istemiyordu artık. Diziyle vurdu; sarstı. Kadın gözlerini açtı; kapadı.

— Geldin mi ağa?

— Yarın gidemezsin; dayın ölmüş.

— Ölmüş mü? Anam mı?

— Dayın. Çok oldu; köyden biri söylediydi.

— Yalandır.

— Doğru; ölmüş.

Sesi çıkmıyordu. Omuzlarından tutup sarstı.

— Kalk doğrul şöyle!

Kendine doğru çekti; kadın doğrulurken ellerini yatağa dayadı, oturdu. Yüzü donuktu; yarı açık, uykulu gözlerle duvardan yana bakıyordu. Bir daha sarstı.

— Uyan hadi.

— Uyandım ağa.

— Gömleğini çıkar.

— Olur mu...

— Çıkar dedim!

İki yanına kıpırdayıp onun da yardımıyla eteğini kıçının altından kurtardı; gömleğini çıkardı, karyola demirine koydu. Yüzüne bakmıyor, sol koluyla göğsünü örtmeye çalışıyordu. Kolunu tutup indirdi; yüzünü göğsüne dayadı; birlikte düşerlerken somya gıcırdadı. Yatağın altından bir tıpırtı duydu, aldırmadı. Boynunu, memelerini öpüyordu. Kadın sessizdi. Orası kabarıyordu, bastırınca yumuşadı, girmedi. Yüreği çarparak bir süre bekledi. Yokladı; elini çekip bastırınca yumuşadı gene, pörsüdü. Buz gibi oldu her yanı; dizleri üstüne doğruldu. Kadının gözleri kapalıydı. Birden abanıp iki eliyle boynunu sıktı. Kadın sıçrayıp gözlerini açarken o kapadı; dizi kasığına çarptı, can acısıyla sıktı. Başparmaklarının altındaki katılıkta bir kıpırdama oldu, bir hırıltı duydu. Kadın bileklerinden tutmuş asılıyordu; debelendi. Var gücüyle sıkıyordu; parmakları, yüzü kasılmıştı. Kulakları uğulduyordu. Derken bileklerindeki eller gevşedi; altındaki bedende kıpırtı durdu. Ellerini bırakıp yataktan aşağı kayarken baktı: gözleri, ağzı açıktı. Yere diz çöküp başını yatağa dayadı. Kolları sızlıyordu, parmaklarını oynattı. Ağzı kuruydu. Kulaklarının uğultusu azalıyordu. Bacağına yumuşak, sıcak bir şey sürtündü, başını hızla kaldırdı: kediydi. Elini sırtına götürdü, boynundan kuyruğuna okşadı. Kedi ön ayaklarını bacağına dayadı; okşarken elinin geçtiği yerde sırtı kabarıyor, mırıldanıyor, ara sıra tırnakları bacağına batıyordu. Elinin altında diriliğini, sıcaklığını duyuyordu. Orası kabarmaya başladı. Hayvanı itip kalktı; kapıyı açmışken döndü, terliklerini giydi, donunu aldı; kediyi kovup ışığı söndürdü, çıktı, kapıyı kapadı. Çabuk çabuk indi aşağıya, odaya girdi. Gece lambası yanıyordu. Donunu karyola demirine asıp havluyu yatağa serdi, yastığı çekti, abandı. Soluya inleye uzun uzun geldi. Otel sessizdi. Önündeki ıslaklığı silip havluyu demire astı, gerdi; donunu giydi. Yatarken yastığı düzeltti; yorganı üstüne çekti. Kolları dışarıdaydı. Tavandan sarkan kurşun borunun ucundaki yuvarlak, ak abajura bakıyordu gözlerini kırpmadan. Bir tıkırtı duydu; fırladı kalktı. Soluğunu tutup dinledi: Yukarıdan geliyordu. Yalınayak koştu. Tavanarasının merdiveninde yavaşladı. Kedi odanın kapısını tırmalıyordu; onu görünce miyavladı. Kadına alışkındı; bütün gün onunlaydı; ama geceleri dışarıda kalınca kapıyı zorlamazdı böyle. Kimi geceler kadının üstündeyken yatağın altında muşambayı hatır hatır tırmalardı. Sıçrayıp kalkar, kovardı. Sofanın ışığını yaktı. Kedi miyavladı. Ne yapacaktı bunu? Sokağa bıraksa kapıya, pencerelere atlar, bağırırdı belki. Odada bir köşeye sıkıştırıp... Kendi odasının kapısını açtı; çağırdı. Kedi miyavladı. Bir daha çağırdı; gelmiyordu. Bir süre bekledi. Başını sallayıp yürüdü; öteki odanın kapısını

aralarken içeriye dalan kedinin ardından girdi. Sofadan gelen ışıkta, alacakaranlıkta, yatağın ortasında upuzun yatıyordu; belli değildi, uyuyor gibiydi; çıplaktı. Yorganı üstüne çekti, örttü. Gidip kapıyı kapadı; ışığı yaktı. Yatağın altına eğildi, 'Pist!' dedi. Yerdeki yıpranmış terliklerden birini aldı, attı. Kedi koşup kapının sağında köşeye pustu. Yatağın başucundaki sandığın üstünden bakır sürahiyi alıp yaklaştı; kaldırdı; içindeki su omzuna, göğsüne döküldü. Kedi duvar dibinden hızla geçip sandığın üstünden pencereye atladı; camları tırmaladı; dönüp pustu, acı acı miyavladı. Bedeni gergindi; gözlerine bakıyordu. Üstüne yürüdü; kedi ansızın sıçrayıp havada yüzüne doğru gelirken kollarını kaldırdı ama çarpışmayla birlik alnında bir acı duydu. Olduğu yerde dondu kaldı; yüzü sapsarıydı. Yutkundu. Elindeki sürahiyi yavaşça sandığın üstüne koydu. Duvara asılı aynaya baktı. Ufak bir sıyrıktı; kaşına yakın bir damla kanı sildi; kanamıyordu. Bu ağırbaşlı, sabırlı hayvanın böyle yabanlaşması şaşılacak şeydi. Yavaşça yürüyüp kapıyı açtı; kıyıya çekildi, 'Pist!' dedi. Yatağın altında bir tıpırtı oldu; kedi koşup sofaya kaçtı. Işığı söndürdü; çıkıp kapıyı kapadı. Köşeye pusmuştu. Mutfaktan, duvara asılı üç tavanın küçüğünü aldı; arkasına saklayıp çıktı. Yumuşak bir sesle çağırdı. Kedi miyavladı. Diz çöküp gülümsedi; 'Gel, gelsene, korkma' dedi yavaşça; sol elini bir şey. verecekmiş gibi uzattı. Kedi kalktı; ağır ağır geldi, eline sürtündü. Ne çabuk unutuyordu hayvanlar. Tavanın sapını sıktı; boş eliyle sırtını okşarken kedinin başını öteye çeviriyordu. Tavayı kaldırdı; boynundan elini çekip vurdu; fırlayıp kalktı. Kedi yerde kasıla gevşeye debeleniyordu. Bir daha vurdu başına; kuyruğu, bacakları gerildi, titredi, durdu. Gözünün biri dışarı uğramıştı. Muşamba kanlıydı. Tavayı yanına bıraktı; parmaklarını oynattı. Öteki tekirdi, dişiydi. 'Kedi üç gündür yok. Gelir mi ki?' demişti kadın. 'Üç gün mü? Ölmüştür. Ölülerini göstermezler derdi babam.' 'Kedisiz olur mu hiç.' Berberden istemişti bunu; ufacıktı geldiğinde. Kuyruğundan tuttu, kaldırdı; pencereye gidip açtı. Aşağıda kimseler yoktu. Attı; kaldırımın ötesine düştü. Dışarısı soğuktu; pencereyi kapadı. Tavayı alıp mutfağa girdi; yıkadı, duvara astı. Gaz ocağının üstünde büyücek bir sahan vardı; eğildi: kaçamaktı. Bir kesiklik duydu bacaklarında, bulaşıklığın taşına tutundu, diz çöküp başını taşa dayadı. Omuzlarının sarsıntısı gittikçe azaldı. Taşa asılarak ayağa kalktı. 'Olur şey değil' dedi yavaşça. Mutfağın, sofanın ışıklarını söndürüp aşağıya indi. Yatağa yürürken yerde terliklerini görünce eğilip aldı, lavabonun altına, muşambaya bıraktı; ayaklarını bir daha yıkadı. Yatağa uzanırken yorganı üstüne çekti. Tavandan sarkan kurşun borunun ucundaki

abajura bakıyordu. Eskiden bir gün kuru bezle tozunu aldırmıştı kadına; yatağın üstündeki sandalyeyi tutmuştu; ayaklarının altına dört bakır sahan koymuşlardı yorgan yırtılmasın diye. 'Otel sana teslim. Bir de kadın al buraya.' Sandalyede çorapsız iri ayaklarının parmakları üstüne kalkarak, karalı uzun donunun paçaları yukarıda, kolları havada... 'Oldu ağa', eğilip omzuna tutunmuştu yatağa inerken. 'Tırnaklarını kes.' Yatan olmasa bile iki haftada bir silinirdi bu oda... hazır dururdu... on iki odalı konakta... Otel sana teslim... sana teslim... köylüler, tütün parası bekleyenler, parti delegeleri, dişçiler, hastaneden çıkanlar, yatak bulamayan hastalar, askere gelenler, pazarcılar, celepler, çalışmaya gelenler, iş arayanlar, öğretmenler, sınava gelen öğrenciler, avukatlar, bir yakınlarının Ağırceza'daki duruşmasına gelenler, gezici oyuncular, bir gecelik çiftler, emekli subay olduğunu söyleyen adam, ortalıkçı kadın, kedi, gecik... Birden doğruldu; zil çalıyordu. Gecenin bu vakti... Kısa kısa üç kere daha çaldı. Görmüyor muydu otelin KAPALI olduğunu? Bekledi. Ses yoktu. Yorganı üstüne çekip yattı; gözlerini kapadı. Kim olabilirdi? Bir kaçak? Geç kalmış bir yolcu? Yatakta karısına küsmüş bir adam? Kovulmuş bir orospu? Gecikmeli Ankara treniyle gelen kadın? 'Canı cehenneme' dedi alçak sesle.

Pazartesi

Doğruldu; zil çalıyordu. Başucu masasındaki çalar saatin düğmesine bastı; susturdu. Gece yatmadan saati yanına almış yedi buçuğa kurmuştu: Erken giderlerdi belki. İyi uyumuştu; ama bir ara yüzüne saldıran o eşekarısı vınlamasıyla sıçramış, yatağı aramıştı. İkiyi on geçiyordu. On gün önce perşembe gecesi 6 numarada kalan adamla kadın gene oradaydılar; ölünün altında, bilmeden, genç, diri, sıcak... Dün akşam kapıdan girerlerken tanımış, çevirememişti nedense. 'Merhaba, geldik biz.' Bir yakınına bakar gibiydi adam. Çekmeceden anahtarı alıp uzatmıştı: 'Sizden sonra kimse kalmadı odanızda; iyi geceler.' Kadın dönüp gülümsemişti çıkarlarken. Yataktan indi. Yüzünü sabunlamadan, aynada sol kaşının üstündeki ufak sıyrığa baktı. Belli belirsiz bir kızartı vardı yerinde; kabuğunu dün koparmıştı.

Kahvaltıda üç bardak çayın yanında, isteksiz biraz peynirle simit yedi. İsteksizdi hep; sık sık çay içiyor, öğleleri, akşamları güçlükle birkaç lokma

kurumuş ekmek, peynir yiyordu. Dün sabah kapının önünden geçen simitçiden dört simit aldı. Ekmeği kalmamıştı. O geceden beri dışarı çıkmıyordu. En kötüsü oteli açık tutmaktı; karton duvardaki yerinde asılıydı: Kapı gece 12'de kapanır. Yatak arayanlara odaların dolu olduğunu söylüyordu. Dün öğleye doğru yukarıya çıkıp ölünün odasını kilitlemiş, anahtarı mutfağa asıp bozulmaya başlayan kaçamağı çöp tenekesine dökmüş, tenekeyi avluya, sundurmanın altına götürmüştü. Kalktı; tepsiyi yandaki odaya bırakıp dişlerini fırçaladı. Masasına döndü; elini cebine götürürken çekti; sigarası kalmamıştı. Çıkınca alacaktı; postaneye parayı yatırdıktan sonra karakola gitmesi gerekiyordu, polise.

Masadaki iki kalın defteri açtı. Yatak arayanlara ad bulmaya çalışmıyordu artık; geçen yılın defterini merdiven altındaki sandıktan çıkarmış, o günler otelde kalanların adlarını buna bakarak fişlere, deftere yazıyordu. Kasımın üçü cumartesiymiş geçen yıl; sekiz kişi kalmış o gece. 6 numarada yazılı adları değiştirmeden aktardı. Yukarıdan tıkırtılar geliyordu. Defterleri kapadı; fişi çekmeceye, ötekilerin üstüne koydu. Ekim ayının hesabını çıkarmıştı; bir para gönderme kâğıdı alıp doldurmaya başladı. Yukarıda odanın kapısı kapandı; ayak sesleri ikinci katta biraz durdu. Kalemi bıraktı. Merdivenden inerken gülümsüyorlardı. Kadın boyalıydı; erkeğin yüzü solgundu. Otelde son kalanlardı belki.

— İyi sabahlar.

— Size de.

Adam elini arka cebine götürdü.

— Bırakın; dün gece konuğumdunuz benim.

— Olur mu? Bize çok...

— Ne olur üstelemeyin. Sigaranız var mı?

Adam sol eliyle paketi uzattı; sağ elindeki koyu sarı çakmakla sigarayı yaktı.

— Çok iyisiniz, dedi.

Koltuğunda geriye çekildi; sarardı.

— İyilikten değil, dedi.

— Yakında görüşürüz.

— Yakında mı? Otel bir süre kapalı olacak.

— Neden? Ne oldu?

— Değişecek şeyler var; temizlik falan bir ay sürer.

— Öyle mi? Neyse, hoşça kalın.

— İyi günler, dedi kadın.

— İyi günler.

Birlikte çıktılar. Başkalarına görünmekten artık korkmuyorlardı anlaşılan. Kalemi eline almadan sigarasını bitirdi; söndürdü. Para kâğıdını doldurup kasayı açtı. Otelin zarfındaki paraları masanın üstüne boşalttı. Faruk Bey'e gidecek paralarla posta kâğıdını iç cebine yerleştirdi. Kadının aylığını zarfına koydu. Kasım ayının ilk üç günlük gelirini otelin zarfına koyduktan sonra aylığından kalan parayı cebine soktu. Zarfları yerlerine bıraktı. Üst bölmedeki bakır kaptan aldığı bir lirayı alttakine aktardı; kasayı kapadı. Çekmeceden bir haftalık fişleri aldı; ikiye katladı, cebine koydu. Saat dokuza geliyordu.

Sokağa çıkıp kapıyı kilitledi. Güneşli, ılık bir gündü. Yolda rastladıkları bilmeden bir yerlere götürülüyor gibiydiler. Postanede önündeki sırtı kamburca, kır saçlı adamın işi bitince parayı yatırdı. Makbuzu verirken postacı sordu:

— Neyiniz oluyor Faruk Keçeci?

— Dayımın oğlu, dedi.

Postaneden çıktı. Dört yol kavşağında sağa saptı. Yavaş yürüyordu. Gelirken önünden geçtiği Adliye'ye yakın polis karakolunun çift kanatlı camlı kapısından girdi. Dışarıdan dönüşlerinde otele girince de duyardı bu kokuyu. Geniş sofadaki sıralarda oturanlar, kapılardan girip çıkanlar vardı. Fişleri çıkarıp sağdaki aralık kapıya yaklaşırken durdu, içeriden sesler geliyordu. Kalın bir erkek sesi duydu; 'Yaz! Soruldu, iki nokta üst üste, kendi isteğiyle kaçtığını söyledi.' Yazı makinesi çatırdadı. Bir kadın ağlıyordu. Deminki kalın ses 'Sussana sen kadın; atarım şimdi dışarıya' dedi. Elinde kâğıtlarla karşıdan gelen bir polis sordu:

— Ne var? Ne bekliyorsun?

— Bunları getirmiştim.

— Ne onlar?

— Günlük fişler, otelin.

— Ha, şu odaya götür.

Polisin gösterdiği odaya üstleri tabakla örtülü çay bardakları, kahve fincanlarıyla dolu bir askıyı kayıtsızca sallayarak giren ak önlüklü bir kahveci çırağının ardından girdi. 'Nerde kaldın be?' 'Demini alsın dedik abi.' Duvarlarında camlı dolapları dosyalarla dolu geniş odadaki üç masada iki polisle sivil giyinmiş, gözlüklü bir adam oturuyordu. Çırak çaylarını bırakmış çıkıyordu. Adam şekerlerin ikisini de bardağına attı; gözlüğünün üstünden bakıp sordu:

— Bir diyeceğiniz mi var?

— Fişlerini getirmiştim otelin.

— Şuraya bırakın.

Dağınık masanın bir ucundaki kalın defterlerin üstüne koydu. Adam çayını karıştırıyordu. Yaşlıcaydı; yüzü değirmiydi, durgundu. Elleri esmerdi. Ortaparmağında...

— Tamam; ne bekliyorsun?

... yüzük vardı. Toplandı.

— Bunları gazeteciyle gönderirdim; bundan sonra kendim getireceğim.

— İyi ya, getir.

Soldaki masada oturan polis:

— Postayla göndersin, dedi.

Güldüler. Gülerken adamın yüzü kırıştı. Dönüp yürüdü; odadan, karakoldan çıktı. Güneşli, ılık bir gündü. Adliye'nin önünde birkaç yolcu indirmiş ağır ağır kalkan bir otobüsün yarı açık arka kapısındaki oğlan 'İzmir, İzmir, İzmir' diye bağırıyordu; otobüs hızlanınca kapıyı çekti. Bölükte yürürlerken söylerlerdi: 'Ankara, Ankara, güzel Ankara' Bir sigara... Yolun öte yanındaki bir bakkal dükkânına gidip sigara, kibrit, çay, şeker, kutulanmış yiyecekler, sucuk, ekmek, peynir aldı.

Kapıyı açıp otele girince havayı kokladı: Her zamanki kokuydu. Yandaki odada paketi açtı, içindekileri yerleştirdi. Sigaralarla kibritleri masasının

orta çekmecesine koydu. 6 numarayı düzeltmek için merdivene yürürken kapı açıldı. Biri orta boylu, öteki kısaca iki gençtiler. Üstleri başları düzgündü.

— Merhaba; otelci sen misin?

— Evet ama odalar dolu.

— Kalıcı değiliz; köyden bey gönderdi bizi...

— Köyden mi? Hangi bey?

Sesi pürüzlüydü. Oğlan sırıttı; kısaca boyluyu dirseğiyle dürttü.

— Duydun mu? Hangi beymiş?

— Duydum, dedi öteki.

— Hangi bey olacak, Baytar bey. Havlu için geldik.

Sağ elini masaya dayadı.

— Ne havlusu?

— Havlu işte. Beye konuk gelen kadın unutmuş; iki hafta önce.

— Kadın mı? Nasıl kadın?

— Güzel bir kadın; geldiği gece burda kalmış.

— Sahi; perşembe gecesiydi. Köyde mi şimdi?

— Değil, gitti. Cuma sabahı motorluya getirdik.

— Beyin nesi oluyor o kadın?

Oğlan sırıttı.

— Duydun mu? Beyin nesi oluyormuş, dedi yanındakine.

— Duydum, dedi öteki.

— Nesi olursa olsun; havluyu ver sen.

Havlunun önemi yoktu artık; ama üstündeki kurumuş bulaşıklarla nasıl verirdi bunlara?

— Havlu falan görmedim ben, dedi.

— Sarılı kırmızılı karalı bir havluymuş; beye söylemiş.

— Görmedim dedim ya.

Oğlan diklendi.

— Bana bak, yalan söylemez o, dedi.

— Odaları ortalıkçı kadın toplar; isterseniz kaldığı odaya çıkıp bir bakalım.

Çekmeceden 2 numaranın anahtarını aldı. Merdiveni çıkarken oğlan:

— Numara yapmaya kalkarsan karışmam bak, dedi.

Gereksizdi ama anahtarı deliğe soktu, çevirdi; kapıyı açtı. Gözleri büyüdü: Havlu karyola demirinde asılıydı. Arkasından itildi; biri sövdü. Havluyu eline aldı; aşağıdakinin aynı, karaları ince, sarıları, kırmızıları kalın çizgili bir havluydu; ama temizdi, lekesizdi; oğlan çekip aldı elinden. Bacakları titriyordu; yatağın kıyısına oturdu. Sandalyenin üstünde gazeteler yığılıydı. Emekli Subay da havlusunu unutmuştu demek giderken.

— ... bu yalancıyı?

— Dövelim mi?

— Olmaz; bir sıkımlık canı kalmış.

— Yatağa bağlayalım.

— İp olsaydı.

Pencerenin yanındaydılar.

— Bak çamaşır ipi var sayada.

— Koş getir.

Kısaca boylu, esmer oğlan koştu. Öteki sarışındı, yüzü düzgündü; köylü olduğu kemikli, irice ellerinden belliydi. Havlu elindeydi; katlanmıştı. Kadının havlusu sanacaktı kimse o Baytar bey. İki hafta kalmıştı köyde; cuma sabahı...

— Baytar bey kadını geçirmeye geldi mi? diye sordu.

— Nasıl gelsin. Bir ay önce attan düştü; bacağı kırıldı iki yerden. Alçıda şimdi.

— Adı Ömer mi beyin?

— Ömer mi? Ömer kim?

— Kara Mustafa'nın.

— O mu? Vurdular onu yazın. Kardeşi vurdurmuş dediler, parayla.

Yatağa uzandı. Oğlan pencereden avluya bakıyordu. Kolunu salladı; 'Çabuk ol lan' dedi kısık sesle. Başını çevirdi.

— Niye yattın sen?

— Başım döndü.

— Korkudan, bağlıycaz diye.

— Korkudan değil; nasıl olsa bağlayamazsınız. Siz gidince biri gelip çözecek. Sorar elbet. Akşama iki candarma gelir köye...

— Söyleyemezsin; havluyu sakladın.

— Odada olduğunu bilmiyordum.

— Sen bilmezsen kim bilecek? Otelci sensin.

Buradaki her şeyden, olanlardan yalnız sen sorumlusun demek istiyordu oğlan.

— Doğru ama beni çözene söylemem gerek buraya nasıl bağlandığımı.

— Tanımıyorsun ki bizi.

— Baytar bey göndermiş derim. Candarmalar bulur.

Oğlanın yüzü bulutlandı, donuklaştı; sağ eliyle arkaya

doğru kalçasını kaşıdı; kapıya yürüdü. Merdivenden ayak sesleri geliyordu.

— Sen misin lan?

— Benim.

Öteki kapıdan girince elindeki ipi aldı; karyolaya attı. Havlu sol elindeydi.

— Yürü gidelim; başımız derde girecek bu bacaksızla, dedi.

Zebercet kısaca güldü.

— Demiştim ben, bağlayamadın bak, dedi.

Oğlan sövdü; yürürken arkadaşı kolunu tuttu.

— Gidelim, dedi

— Bağlayan bağlamış seni.

Odadan çıktılar. Arkalarından seslendi:

— Korkaksın da ondan; köylüler korkak olur.

Sövdüler; ama dönmediler. Dış kapı çarpılarak kapandı. Yatağın, bacaklarının üstündeki dağınık ipi alıp topladı; başucu masasına koydu. Kalkmadı; ellerini başının altında kenetledi. Tavandaki ak abajurda pencerenin yankısına bakıyordu. Dağdan yanaydı. Kuzukulağı yemeye, kiraz çalmaya gitmişlerdi Kürt Muhittin'le birlikte üç arkadaş, bir mayıs öğle sonu okuldan kaçıp. Birden boşanmıştı dağ yağmuru. Su içinde boğulacak gibi koşmuştu az Ötedeki kayaların altına. Sırılsıklamdılar. Suyun ardında hiç bir şey görünmüyordu. Ağlamıştı. 'Anası oğlun doğurmuş…' Aşağıda, Kesikdere'deki ağılda titrerken çobanın yaktığı ateşte kurunmuşlardı. 'Kardeşi vurdurmuş dediler, parayla.' Geçitte, ak donunun paçaları dizlerinde, mandaların üstüne basa basa koşmuştu Ömer. Kadının ona gittiğini de düşünmüştü. Elçilerin götürdüğü havlu... Emekli Subay'ın bir yakını mıydı kadın? O sabah kapıdan çıkınca karşılaşmışlardı. 'Şu giden kadının kaldığı odayı..' 'Odasını bırakmadı…' Olamazdı. Ankara'da aynı yerden almışlardı belki havluları. Doğruldu; yataktan indi. Kazağını, ceketini çekti; yorganın üstündeki kırışıklığı düzeltti. Yukarıdaki yatağı da düzeltmesi gerekti; 6 numaraya çıktı. Yatak düzeltilmişti. Yorganı kaldırıp baktı: Çarşafın ortasında kurumaya başlamış küçük bir ıslaklık vardı. Yastık örtüsü iki yerde soluk kırmızı lekeliydi. Aşağıda masaya vuruldu.

— Kimse yok mu burda?

Yorganı bırakıp yürüdü.

— Geliyorum.

Kapıyı kilitledi. İkinci katta 2 numaranın kapısını da kilitledi; elinde anahtarlar, merdiven dönemecini dönünce masanın önünde duran polisi gördü; ağırlaştı.

— Beni mi arıyorsunuz? dedi kayıtsızca.

— Otelci misin?

— Evet.

Merdivenin son basamağında, 1 numaranın önünde ayağı tökezledi. 'Yavaş' dedi polis.

— Ne yapıyordun yukarda?

— Ben mi? Odaları topladım.

Anahtarları masaya koydu.

— Bir kadın yok mu, gündelikçi?

— Var ya, izinli beş gündür.

— Neyse. Birini sormaya geldim ben.

— Buyurun.

— Bu sabah bir genelge geldi Ankara'dan; birini arıyorlar. Elli yaşlarında, orta boylu, topluca, kalın kaşlı, yeşil gözlü bir adam kaldı mı bu sıralar otelde?

Elindeki fotoğrafı uzattı. Zebercet baktı. Emekli Subay'dı bu; yalnız alnındaki kırışıklar görünmüyordu.

— Açık yeşil kazağı vardı. İki haftayı geçiyor, cuma sabahı gelmişti. Tam bir hafta kaldı.

— Bir hafta mı?

— Evet. Nüfus kâğıdından yazdım buraya.

Defteri açtı; cuma gününü buldu. Polis eğildi.

— Mahmut Görgün. Adı bu değil ama başka nüfus kâğıdı vermiştir. 18 Ekim cuma. Tamam. Ne yapardı burda?

— Şu koltukta otururdu çoğu. Gazete okurdu; her gün bir yığın gazete. Öğleye doğru iner, yemeğe çıkardı; akşamları da.

Polis defterdekileri bir kâğıda yazıyordu.

— Günlük fişlere yazmıştım ben.

— Ne fişleri?

— Polis fişleri, karakola göndermiştim.

— Ha, şunlar. Karakolda bir yere atarlar onları; kimse bakmaz.

Şaşılacak şeydi yıllardır gerek babasının gerekse onun önemle, aksatmadan her hafta polise gönderdikleri kâğıtların orada bir yerlere atılması. Yukarıyla bir bağlantı sanırdı bunları.

— Ama neden yazdırıyorlar öyleyse?

— Bir yararı var elbet. Bırak şimdi bunu.

Polis bir daha gösterdi fotoğrafı.

— Buydu değil mi? diye sordu.

— Evet. Emekli Subay bu.

— Emekli subay olduğunu söylemiş eşşeoğlu.

— Değil miymiş?

Polis güldü; sordu:

— Ne zaman gitti?

— On gün önce, cuma sabahı.

— Nasıldı giderken?

— Üstü başı hep aynıydı. Elinde küçük deri valizi. Tıraş olmamıştı o sabah; hasta gibiydi.

Polis kâğıda bir şeyler yazdı; katlayıp cebine koydu.

— Peki. Hadi eyvallah.

— İyi günler efendim.

Gidiyordu. Arkasından seslendi:

— Suçu neymiş adamın?

Polis döndü; sırıttı.

— Afrika'ya kız kaçırıyormuş, dedi alayla.

Kapıyı açarken bir daha döndü, yüzü katıydı.

— Öz kızını boğmuş.

— Kızını mı bozmuş?

— Boğmuş dedim. Apartman kokmaya başlamış üç gün önce; kapıcı bildirmiş.

Polis kapıdan çıkınca koltuğuna oturdu. Emekli Subay'ın yerine bakıyordu. Kızını boğmuş... Yeryüzünde her şey olağandı. İkisi de bir yakınlarını boğmuşlardı. İlk dört gün o kadını bekliyor sanmıştı. Beklemiyor muydu? Kızıyla bir yerde görmüştü belki; ya da benzetmişti, "Kaçmış. Kaçılır mı boyuna?" Yukarıda odasında polisleri beklemenin, dış kapının açılışlarında, ayak seslerinde, ne olduğunu anlayamadığı tıkırtılarda 'onlar mı, geldiler mi?' demenin sürekli gerginliğine dayanamadığı için çoğu zaman burada oturup sözde gazete, kitap okuyarak, tehlikeye daha yakın, ama hiç değilse kapının açılmadığı zamanlar bilinmeyenin tedirginliğini duymadan bekliyordu anlaşılan. Kapı açıldı. Uzunca boylu, ince bir adam girdi: Yakındaki bakkaldı.

— Merhaba, sizin kadını sorayım dedim; hasta mı?

— Kadın mı? Neden...

— Birkaç gündür alışverişe gelmiyor da.

— Ha evet. Köyüne gitti; dayısı ölmüş.

— Ya!

— Bir ay kalacak. Bir şey gerekirse ben uğrar alırım.

— Peki. İyi işler.

— Size de.

Bakkal gitti. Sonra, salonda gezinirken deminki polis yanında 'başkomiserim' dediği başka bir polisle geldi. Her şey ayrıntılarıyla bir daha soruldu. Emekli Subay ayrıldıktan sonra odasında başkalarının da kaldığını söylediği halde Başkomiser odayı görmek istedi. Yukarıya çıktılar. İpi sordu. Çamaşır ipi olduğunu, yatağı düzeltmeye geldiğinde oraya bıraktığım, aşağından çağrılınca unuttuğunu söyledi. Başucu masasının çekmeceleri boştu. Gazetelere teker teker baktılar. Aşağıya inince bir tutanak tutuldu. Başkomiser adını sordu; söyleyince güldü. Tutanağı imzalatıp gittiler. Yorgundu; köşedeki koltuğa oturdu. Adam gülmüştü. İlle gerekli miydi başkaları? Yukarıda, odada, gazetelere bakarlarken, dizlerinde bir kesiklikle yüreği çarparak gelmişti dilinin ucuna... Adam birden bağırmıştı: 'Bunlardan aldın mı hiç?' 'Hayır efendim' diyebilmek için

yutkunmuştu önce. Olanakların, olasılıkların bir sonu bulunabilirdi belki zamanla. Öğle topu patlayınca kalktı. Sabah odadan çıkarken getirip gene kasanın üstüne koyduğu çalar saat iki dakika ileriydi. Düzeltti. Kapı yanındaki odaya girip dolaptaki teneke kutulardan birini, zeytinyağlı lahana dolmasını çıkardı; ütü masasına koydu. Çevresine bakındı. Bir bıçakla havanelini alıp bıçağın sapına vura vura güçlükle açtı kutuyu.

Öğlesonu dış kapının ardına 'KAPALl'yı asıp sokağa çıktı, sabahkinden daha da ılıktı hava. İstasyon sokağının köşesinde duvara dayanmış, elinde sigara, genç bir adam vardı. Karşı kaldırımdan deri çantalı bir belediye çavuşu geçiyordu. ("Birini bekliyordur, bir kızı.") Kapıyı kilitleyip yürüdü. Beş yıl önce (altı mıydı yoksa) bunlardan biri dadanmıştı otele; yeni değiştirilmiş çarşafları, ovulmuş muşambaları kirli bulan, 'Ceza yazarım, ceza' diye çantasını sallayan, pembe yanaklı, iriyarı biri. Dişçiye söylemişti de çavuşun ayağını... Börekçi fırınının önünde duraksadı; sol elindeki anahtara baktı, geri döndü. Köşedeki genç yoktu. Üç mermer basamağı çıkıp tutamağı çevirdi, itti, sarstı: kilitliydi. Arkasında bir kadın sesi duydu: 'Kapalı diyor, görmüyor musun?' Yaşlıca, uzun boylu bir kadındı. Gülümsedi; hızlı hızlı yürüdü. Anahtarı cebine koydu. Fırını, kitaplığı, Göğüs Hastalıkları Yurdu'nu geçti. Adliye'nin taş basamaklarında, büyük, camlı kapıdan uzakça üç köylü kadın oturuyordu. Bu iki katlı, uzun yapının arkasındaki yeni cezaevine giden sokağın köşesinde durdu. Eskisi...

— Boyayalım abi!

Karaca bir oğlandı; dağınık, kirli saçlı. Sağ ayağını boya sandığına uzattı. 'Cila istemez' dedi.

... dağa yakın Kışla alanındaydı. Eski kışlanın bir parçasıymış; Yangın'da yanmamış. Yerine okul yapmışlar şimdi. Çocukluğunda Lütfiye Molla'ya gitmişti bir kere; çelimsiz, buruşuk, dişsiz, konuşkan bir kadındı. Haşim Bey'den gebe kalan beslemeyle (ninesiyle) everdikleri sözde dedesinin üvey kardeşiymiş; her gün hiç aksatmadan öğleye doğru yemek götürürmüş cezaevindeki torununa. Kapıaltında beklermiş. 'Kim bu oğlan nine?' 'Bizim Saide'nin oğlu.'

Tak tak vuruldu sandığa fırçayla. Sol ayağını uzatırken gene 'Cila istemez' dedi.

Dağda, Ulu Cami'nin altındaydı evleri. Kimi bayramlarda giderlerdi anasıyla. Ölmüş yakınlar anlatılırdı uzun uzun. Belki o gün de bir bayramdı. İnce bıyıklı, solgun yüzlü bir genç; demir parmaklıklarda kemikli, kısa tırnaklı elleri... Bir bağ damında, içkili kadınlı bir eğlentide, sarhoşken, şakalaşırken vurmuş Saatçi Hasan Efendi'nin oğlunu. Ölünceye değin 'Kastı yoktu; kazaydı' demiş oğlan; ama Hasan Efendi ağır basmış, on beş yıl vermişler.

— Tamam abi.

Ayağını çekti. Çocuğun uzattığı kirli, esmer ele parayı bıraktı. Soğuk demircide çalışan oğlanı o gece çağırsaydı, yanında götürseydi, belki de... Döndü, taş basamakları çıkıp büyük, camlı kapıdan içeri girdi. Babası sağken gelmişti bir gün; bir de o hırsızın duruşmasında tanıklığa gelmişti ama Ağırceza'da değildi o. Karşıda iki kanadı açık kapının yukarısında AĞIRCEZA yazılıydı. Yavaşça girip soldaki arka sıraya otururken birkaç dinleyici dönüp baktılar.

— Hangisi? diye bağırdı kırmızı yakalı kara cüppeleriyle kürsünün ardında oturan üç yargıçtan ortadaki kır saçlı, kalın kaşlı, alnı kırışık, ince dudaklı başkan.

— Sağdaki efendim, Nail Bey, dedi tanık yerindeki kara bıyıklı adam; tahta parmaklıklı sanık bölmesinde oturan üç adamdan birini eliyle gösterdi. Arkalarında süngülü üç candarma duruyordu.

— Ne dedi, anlat!

— İki kamyon kum getirmemi istedi. Pazarlık ettik; uyuştuk. Kumları getirdim. Ambarın arka kapısı yanına boşalttık.

— Hangi ambarın?

— Tarım Satış ambarının.

— Nereden aldın kumu?

— Domuz Deresi'nden. Çoğu oradan alırız.

Savcı doğruldu.

— Tanığa sorulsun; bunların kumları tohumluk pamuk çekirdeklerine karıştırdığını biliyor mu?

— Duydun mu?

— Duydum efendim. Bilmiyorum. Sıva yapılacağını söylediydi bana.

— İyi sıvamışlar, doğru.

Gülenler oldu. Başkan kürsüye vurdu.

— Sizin bir soracağınız var mı?

Bölmenin yanında oturan kara cüppeli iki avukattan biri ayağa kalktı:

— Tanığa sorulsun; bunu eskiden hiç görmüş mü? dedi sanıklardan ortadakini göstererek.

— Görmedim.

Başkan yazıcıya bir şeyler yazdırdı. Sonra bir başka tanığın adı bağırıldı. Başkan iki yanındaki yargıçlarla kısaca konuştu.

— Yaz! –Ayağa kalktılar– ... gelmediğinden... yazılmasına... Perşembe gününe... karar verildi. Götürün şunları!

Zebercet titredi. Candarmalar kelepçeleri takarken dinleyicilerden ikisi dışarı çıktı. O da çıktı arkalarından; duvar dibindeki sıralardan birine oturup bir sigara yaktı. Solundaki uzun geçitten, sıralarda oturanların, kapı önlerinde birikenlerin, gelip geçenlerin kalabalığından gelen basık, boğuk, derin uğultuda, ara sıra, üst üste iki kere bağırılan bir davalı, bir davacı, bir tanık, bir avukat adı duyuluyordu. Büyük kapıdan girip çıkanlar vardı. Salondan gelen seslerden anladığına göre başka bir duruşma başlamıştı. Sanıkları buradan getirip götürmüyorlardı anlaşılan; arkada, cezaevinden yana bir kapı olacaktı. Sigarası yarıdaydı daha; kalkmadı. Uçları sarımsı iki parmağı ısınınca bir daha çekip ayaklarının arasına bıraktı; kalkarken ezip duruşma salonuna girdi; önceki yerine oturdu. Yazıcı tekdüze bir sesle çabuk çabuk okuyordu: "... sabahı sağdıçları geldi güvey kaldırmaya kalkmadılar deyip çevirdik bir saat sonra gene geldiler Fatmanım ölü toprağı mı atıldı bunların üstüne dedi soruldu sanık Ahmet Kuruca'nın anası Fatma Kuruca olduğunu söyledi Fatma Kuruca yukarı çıktıktan az sonra acı acı bağırdı koştum odanın kapısı açıktı Fatma Kuruca kapı önüne çökmüş bağırıyordu içerde gerdek yatağında gelin çırılçıplak uzanmıştı yüzü ezikti kan içindeydi saçları yastığa dağılmıştı göğsü de kanlıydı soruldu ölünün ellerinde bir şey olmadığını söyledi soruldu sürahiyi görmediğini söyledi soruldu iki yanı da tanıdığından gerdek ertesi gelinin kızlık nişanını anası

evine götürmek için o gece oğlan evinde alt katta bir odada yattığını söyledi soruldu gece yarısına doğru yukarıdan takırtılar boğuk sesler duydum ama ilk geceleri olduğu için kuşkulanmadım dedi ve başka bir diyeceği olmadığını söyledi Savcı sanığı nasıl tanıdığını dengesiz davranışları olup olmadığının sorulmasını istedi soruldu iyi tanıdığını az konuşan çalışkan biri olduğunu bir akşam tarla dönüşü niye mercimek çorbası pişirmedi diye anasına bağırdığını eskiden bir gün de ikindi namazı kılarken arkasından yaklaşıp kulağının dibinde mantar tabancası patlatarak namazı bozdurduğunu söyledi sanık avukatı bir soracağı olmadığını söyledi tanıklardan Ahmet oğlu Emine'den bin üç yüz otuz altı doğumlu Hasan Bala duruşmaya alındı sanığın dayısı olduğu için isterse yemin etmeyebileceği söylendi yemin etti soruldu üç Mart bin dokuz yüz altmış üç pazar gecesi sabaha karşı sokak kapısı çalındı yataktan kalkıp kapıya gittiğimde gelenin yeğenim Ahmet Kuruca olduğunu anlayınca şaştım daha o akşam yatsıdan sonra gerdeğe kapayıp dönmüştük ne oldu dedim öldürdüm onu dedi bitkindi üç buçuk saatlik yoldan yayan gelmiş karım kim geldi dedi bağırma dedim yanında parası azmış kaçmak için para istiyordu para kolay otur da biraz dinlen dedim çok üsteledim ama neden öldürdüğünü söylemiyordu yalnız bakır sürahiyi kafasına vurdum dedi öğleye değin teslim olması için kandırmaya uğraştım nereye kaçarsın iki güne varmaz tutarlar dedim razı olmuyordu öyleyse geceyi bekle dedim mindere uzanıp uyudu sonra benim oğlanı karakola gönderdim candarmalar gelip aldılar dedi soruldu ablasının oğlu olduğunu ortaokulun ilk sınıfında kalınca okula gitmediğini babasıyla çiftçilik yaptığını kışları ara sıra köye geldiğinde birlikte ava çıktıklarını uçara kaçara iyi attığını ama ördek avı için gümeye girmediğini bir gün yaraladığı bir çakalın üstüne atılıp boğduğunu söyledi ve başka bir diyeceğim yoktur dedi Savcı ile avukatlar soracakları olmadığını söylediler sanığa karısını neden öldürdüğü gene soruldu karşılık vermedi gereği görüşüldü sanık Ahmet Kuruca'nın duruşmalardaki davranışı göz önüne alınarak ceza yeterliliği olup olmadığının anlaşılması için adlî tıbba gönderilmesine karar ve duruşmanın dört Kasım bin dokuz yüz altmış üç pazartesi günü saat on dörde bırakılmasına oy birliğiyle karar verildi."

Zebercet kıpırdadı; kazağının yakasını düzeltti. Geçen oturum tutanağının bu tekdüze okunuşu boyunca süngülü iki candarmanın arasından tahta parmaklıklı bölmede oturan sanığa bakıyordu. Arkadan, sol yanından görüyordu; Saçları kesik, burnu biraz kemerli, omuzları geniş, boynu kalınca, solgun yüzlü bir gençti. Başı eğikti.

— Ayağa kalk!

Orta boyluydu.

— Ne zaman çıktın hastaneden?

— Cumartesi günü.

— Rapor gelmemiş. Bir diyeceğin var mı?

— Yok efendim.

— Neden öldürdüğünü söylemeyecek misin gene?

Önüne bakıyordu. Sol eli ceketinin eteğini tutmuş, sımsıkıydı.

> "Kıstırmışlar seni... doğrusu kendin kızmışsın ne vardı dayına gidecek dağdan yana gitseydin bir ip alsaydın yanına az daha ben de..."

— Doktor kız oğlan kız dedi. Babası kızının üstüne erkek sinek kondurmadığını söyledi. Neden öldürdün onu?

> "Babası mı babası çoktan ölmüş sonra evermişler bozuk çıktı diye sabaha karşı geri göndermiş sabaha karşı çıplaktı yatakta gözleri ağzı açık yorganı üstüne çektim..."

— Anlatmazsan kötü olur senin için. Söyle! Neden öldürdün?

"Kim bilir belki de iyi olur yalnız uzatılmasın böyle polisler sorgu yargıçları savcılar avukatlar yargıçlar doktorlar nedenine gelince beş gündür..."

— Ağır bir söz mü söyledi sana? Vurdu mu?

> "Bilemiyorum nedensiz olamaz mı ağır bir söz söylemek vurmak ya da konuşmamak vurmamak bir şeyler uydurmamı istiyor yaptığımı yasaların daracık bir bölümüne sığdırmak nasıl da Emekli Subay'a benziyor tuhaf kızım ya da karısını boğsaydı..."

— Yaz... (Sıra gıcırtılarıyla toplanıp o da ayağa kalktı. Sağında, kapı yanında kısık bir sesle 'Senin kalkman gereksiz' dedi biri.) ...raporu gelmediğinden... yazılmasına... yirmi sekiz Kasım perşembe gününe bırakılmasına... karar verildi.

Adama kelepçe vurulurken Zebercet başını çevirip salondan çıktı. "Yirmi sekiz Kasıma demek." Camlı kapı açıktı. Dışarısı güneşliydi, ılıktı. Basamaklardan indi. Köşedeki boyacının yanına bir de simitçi gelmişti. Karakolun önünden geçti. Dört yol kavşağında yavaşladı. Sağda, ileride Ulu Park'ın ağaçları görünüyordu. Çok eskiden ara sıra giderdi oraya. Saat kaçtı acaba? Yanında duraksayan bir genç bileğine bakıp 'Üçü on geçiyor' dedi. Hızlandı. Yüksek sesle mi düşünmüştü yoksa? Davasını başkalarına götürmeyeceğine göre boş bulunmaması gerekiyordu. Cadde tenhaydı. Eski giysilerini, yeleğini giyse cep saatini yanında taşıyabilirdi. Ya da çarşıdan geçip bir kol saati alabilirdi dönerken. Arka cebini yokladı.

Parka kuzey kapısından girdi. Yüksek çam ağaçlarının, çeşitli bitkilerin, çiçeklerin arasındaki yollarda küçük ak çakıllar seyrelmiş, kızılca bir toprakla karışmıştı. Yolun iki kıyısındaki kırpılmış bodur mersinlerin önünde, yıllar önce bir bankanın koyduğu, koyu yeşil boyaları giderek dökülmüş, yıpranmış, arkalıklı alçak sıralardan birine oturmuş konuşan iki genç o geçerken sustular. Gazete okuyan bir adamın önünden geçip parkın ortasındaki küçük alanın bir kıyısına dikilmiş yontma taştan kurtuluş anıtına varmadan, solda bir sıraya oturdu. Bedeni yumuşamıştı; ceketinin düğmesini çözdü; kazağını düzeltti, arkalığa yaslandı. Güz ortasında bu olağanüstü ılık, esintisiz günde yaprakları kıpırdamayan ama gergin, canlı oldukları belli çamların, mersinlerin, kasımpatlarının, güllerin, zambakların adını bilmediği sık yapraklı, al çiçekli bitkilerin kök saldıkları, emdikleri toprakta Yangın'a değin kim bilir kaç yüzyıl buraya gömülen ölülerin çürüyüp ufalanmış kemikleri, etleri, saçları, tırnakları vardı. Eskiden gömütlüktü. Anası, babası kentin doğu kıyısındaki yeni gömütlükteydi; dedeleri, nineleri gömülüydü burada: Hacı Zeynel Ağa, Ferhundanım, Malik Ağa, Haşim Bey. Çocukluğunda (dördünde ya da beşinde olacaktı) bir kurban bayramı arifesinde anası getirmişti; 'Geçen yıl ağladıydın' dediğine göre ikinci gelişiydi demek. Yangın'dan sonra ölü gömülmediği, kapatıldığı için, yıllardır dalları iç içe girmiş ulu ağaçların altında gürleşmiş yaban otlarının, çalıların, dikenlerin sardığı, yosun tutmuş, çoğu eğilip birbirine yaslanmış kavuklu-sarıklı kocaman taşlarla dolu gömütlüğe girmemişler, dışında, çevresini kuşatan yer yer çökmüş, çatlamış, taşların arasından otlar fışkıran alçak duvarın önünde, ölmüşlerinin gömütlerine yakın bir yerde, gözleri ıslak kadınların arasında durmuşlar; anası başını ağaçlara kaldırıp ellerini açmış, gözleri yarı kapalı, sessiz, dudakları kıpırdarken... Sıra yavaşça sallandı. Başını yan çevirip baktı. Kasketli,

atkılı, kırışık yüzlü yaşlı bir adam sıranın kıyısına oturmuş bir şeyler mırıldanıyordu: '... ah... yok... kuşlardan.' Bir eli bacaklarının arasındaki bastondaydı. Boş sıralar dururken ne vardı buraya oturacak...

— Efendi oğlum, af buyurun, sigaranız bulunur mu? Evde unutmuşum ben.

Paketi çıkardı, uzattı; kendisi de aldı. Bir kibritle ikisini de yaktı.

— Sağolun. Yabancı mısınız?

— Efendim?

— Yabancı mısınız? İş günü de ondan sordum.

— Hayır. İzinliyim, pazara bitiyor.

— Nerede çalışıyorsunuz?

— Nüfus'ta.

— Çok iyi. Benimkiler okumadı. Büyüğünü biz okutmadık, baba mesleğini tutsun diye; ama küçüğü için çok uğraştım; bi türlü okumadı. Şimdi ikisi de leblebici. Sigarayı yakarken gözüme ilişti, parmağınızda siğil var. Kunduracı Hikmet Usta'ya okutun, hemen geçer. Bir de küçük hayıt çubuğu götürün giderken. Kunduracılar çarşısında dükkânı; kime sorsanız gösterir. Babası Ramazan Usta da okurdu siğile; arkadaşımdı. Kimlerdensiniz siz?

Bir şey uydurabilirdi gene; Adana'dan buraya geldiklerini söyleyebilirdi. Tanıyacak mıydı?

— Keçecilerden, dedi.

— Sahi mi? Yangın'dan sonra İzmir'e göçtükleri, konağın otel olduğu söylendiydi. Demek siz... Faruk... Faruk Bey, af buyurun, kendini asmış dedilerdi de şaşmıştım. Fevziye Mektebi'nde birlikteydik çocukluğumuzda. Yakınımda otururdu sınıfta ama pek konuşmazdık. Ötekilerle de pek iyi değildi arası. Misçi Kerim'in Cevdet gibi onu da arabayla getirip götürürlerdi. Sabahları avluya toplanıp bakardık. Hiç unutmam: kapalı, pencereleri, tek atlı bir araba; sırma püsküllü fesiyle arabacı. Araba gidince çekingen, başı eğik girerdi avluya. Bizden büyücek birkaç oğlan bağrışırdı: 'Çalıma bak.' 'Gömleğinin yakası, çekilmiyor cakası' falan. Bir kıyıya çekilirdi. Ders aralarında ittikleri, çelme taktıkları da olurdu. Hocaya

söylemezdi. Bir gün irice bir oğlan itmişti arkasından; birden dönüp boynuna atıldı; zorla ayır...

— Boynuna mı atıldı? Nasıl, anlamadım.

— Birden dönüp üstüne atıldı; yere yıkıldılar. İki eliyle boynunu sıkıyordu; asıla asıla aldılar üstünden.

— Bıraksalar boğar mıydı?

— Bilinir mi... Af buyurun, Faruk Bey neyiniz olur sizin?

— Dayım. Haşim Bey'in ortanca kızının oğluyum.

— Kızlara pek bir şey kalmazdı eskiden. Haşim Bey'i hiç görmedim; ama Rüstem Bey'i bilirim. Yakışıklı adamdı. Hekim Stavro'nun genç karısıyla söylendiydi. Kimi zaman kendisi gelirdi dükkâna çerez almaya. Leblebiyi çifte kavrulmuş istemezdi. (Sigarasını yere bıraktı; ayağıyla ezdi. Karşı sıraya kahverengi paltolu bir genç kızla ince bir oğlan oturdu. Uzun kayışlı yol çantalarını yanlarına koydular. Oğlan kolunu kızın boynuna attı.) Ölmüştür, değil mi?

— Efendim? Kim dediniz?

— Rüstem Bey öldü mü, dedim.

— Evet. İzmir'de öldü. Oğlu İstanbul'da, doktor.

— Yangın'dan sonra dağıldılar çoğu. Bizim ev de yandı ama ben ayrılmadım. Köylüler ekmek getirirdi arabalarla. Hanlara, hamamlara, camilere, yanmamış evlere, kaçan, öldürülen yerli rumların evlerine, bağ damlarına, çadırlara doluşuldu. Yangın yerlerinde derme çatma evler yapılıyordu. Yanmıştık ama iyiydik, sağdık, kurtulmuştuk. (Kucağında ağlayıp tepinen çocuğuyla bir kadın geçti önlerinden. Karşıdaki oğlan sıranın üstünden uzanıp mersinlerin kıyısından sarı bir kasımpatı kopardı; kıza verdi.) Eskisi iki katlıydı; genişçe bir avlusu vardı. Çocukluğumda kalabalıktı evimiz: anam, babam, dedem, ninem, teyzem, iki ağabeyim, iki kız kardeşim. Babam iç güveysi girmiş eve; leblebici Hafız'ın küçük oğluymuş. Anamın babası kasaptı. Çok kıskançmış gençliğinde; dükkânda et doğrarken karısı aklına geldi mi 'Dönerim şimdi' dermiş çırağa, sokağa fırlarmış belinde önlük, elinde satır. Kapıya yüklenip soluk soluğa girermiş avluya. Bi gün ninem elinde yemek tenceresiyle mutfaktan çıkarken dedem avluya dalınca, şaşkınlığından ayakyoluna girmiş, tencereyi tahtaların

üstüne koymuş. Dedem ağlamış ya elinde değilmiş. 'Ödüm patlayacak bigün' dermiş ninem. Sonra anlaşıp boşanmışlar; gene aynı evde otururlarmış iki kızlarıyla. Hep baş örtüsüyle inerdi sofraya ninem. Bize ayrı sofra kurulurdu. (Üç öğrenci geçti önlerinden itişerek, koşarak, gülüşerek. Uzaktan park bekçisi bağırdı.) Büyük ağabeyim boğazına düşkündü. İyice bir yemek ya da tatlı oldu mu, ara sıra, azalmaya başlayınca, af buyurun, sahana tükürürdü. Biz bağrışıp çekilince öteki sofradaki büyüklerin 'ayıp'larına, 'pis'lerine aldırmadan çabuk çabuk yerdi. Savaştan döndüğünde anlattıkları çoğu nasıl aç kaldıkları, nasıl tavuk, koyun, keçi çaldıkları, neler yedikleriydi. Seferberlik'te Hicaz'a gönderdilerdi; gelince adı Hacı Şerif oldu. Hacı ya, af buyurun, içkiye, kumara dadandı; dükkâna uğramazdı pek. Yunan'ın gelişinden az sonra bigece kumar masasında Karakız'ın İbram sırtından bıçaklamış. Öteki, Hasan ağabeyim Enver Paşa'nın Sarıkamış saldırısında kaldı. Üçümüz de evliydik Seferberlik'te; aramız ikişer yaştı. Üç yüz sekizliyim ben; ama evden iki asker çıkınca beni almadılar. Zayıfçaydım da. (Karşıdaki kız bacak bacak üstüne attı. Ayakkabıları topuksuzdu.) Dükkânda yalnızdım. Günaşırı büyük kömür maltızının üstündeki yayvan bakır tavada leblebiyi mafrakla karıştırıp duracaksın. Yazları daha da güçtür. Yanında peşkir vardır terini silmek için. Gene de arada bir burnunun ucundan, af buyurun, cızz diye damlar kızgın tavaya. (Karşıda, kurtuluş anıtına yakın sıraya genç, esmer bir kadın oturdu. Eteğini aşağı çekti; kara çantasını dizlerinin üstüne koydu. Birine benziyordu ama saçları kızılımsı karaydı bunun.) Çırağa güvenilmez; yakabilir. Babam çoktan ölmüştü. Hasan ağabeyimi aldıklarından az sonra anam da öldü. (Bastonuyla oturduğu yerin sağını gösterdi.) İkisi de şurada gömülü, yan yana. Çiçekleri görüyor musunuz? Daha bakımlı, değil mi? Kendim bakarım onlara; bekçi tanıdığımdır. Her gün gelirim; yağmur yağsa bile. Oturduğumuz sıra neden şu gençlerin oturduğu sıranın tam karşısında değil dersiniz? Bakın, ötekilerin hepsi karşı karşıya. Bu da öyleydi. Burayı park yaptıklarından sonra sıralar geldiğinde şuraya, anamın babamın yattığı yere koymuşlardı bunu; dört ayağından demir kazıklarla çakmışlardı. Bekçiye koştum. 'Benim elimde değil' dedi. Banka müdürü 'Biz sıraları Belediye'ye verdik; onlar bilir' dedi. Belediye'de Parklar Müdürlüğü'ne gönderdiler. Müdür yokmuş; ertesi gün gidip anlattım. 'Sıralar karşı karşıya kondu; düzeni bozamayız' dedi. 'Beş adım yana çekilsin; af buyurun, o da bir düzen' dedim. Yalvardım, dört adım dedim. Olmaz diyordu. (Karşıda soldaki sırada oturan kadını tanıdı. Arada

otele bir erkekle gelen kadınlardan biriydi. Genç kızla oğlan kalktılar; çantalarını alıp kol kola doğu kapısından yana yürüdüler.) İki gün sonra Belediye başkanının yakını bir arkadaş gidip onunla konuştu. 'Bir dilekçe versin' demiş. Yazdırıp götürdüm. Ertesi gün kapı yanında beklerken, öğleye doğru odacı bir kâğıtla geldi. 'Bekçiye verilecek bu' dedi. Birlikte gittik. Kâğıtta Kurtuluş Kapısı'ndan alana giden yolda soldan dördüncü sıranın üç metre öteye, alana doğru aktarılması, masrafın dilekçeyi verenden alınması yazılıydı. Bekçiyle demir kazıkları söktük, sırayı getirip buraya çaktık. (Zebercet'in sağ bacağına, dizine doğru yukarıdan cıvık bir kuş pisliği düştü, yayıldı. Başını kaldırıp baktı; bir kumruydu. Yaşlı adam telâşlandı; suç kendindeymiş gibi 'Ah, af buyurun' dedi; bastonunu sallayıp kuşu kovdu. Mendilini çıkardı ama Zebercet bırakmadı, kendi mendiliyle sildi pisliği. Önlerinden geçen bıyıklı, irice bir adam kızılımsı kara saçlı kadının karşısındaki sıraya oturdu.) Sizin ölüleriniz de, Faruk Bey...

— O burada gömülü. Sizinkilerden hiç kendini asan oldu mu?

— Ah, hayır. Olmadı.

— Ya birini öldüren?

— Yok hayır.

— Benimkilerden biri gerdek gecesi karısını boğmuş.

— Gerdek gecesi mi? Neden?

— Nedenini kimseye söylememiş. Duruşmada çok üstelemişler, söylememiş. Belki nedeni yoktu; ya da bir yığın nedeni vardı da bilmiyordu. Sonunda asılmış.

Yaşlı adam hapşırdı. Mendilini çıkarıp burnunu sildi. Atkısını düzeltti. Parkın yakınındaki camilerde ezan okunuyordu. Bastonuna dayanıp kalktı.

— İkindi okunuyor. Af buyurun, başınızı ağrıttım. Gene görüşürüz belki. Sabahları dükkâna şöyle bir uğrar sonra damacılar kahvesine giderim çoğu. Bir çayımı içersiniz. Postane sokağında, büyük fırının yanında; paytonlar durur hani. Neyse, hoşça kalın.

— Güle güle efendim.

Adam ağır ağır kuzey kapısına doğru yürüdü. Sırtı eğikçeydi. Sağında, mersinlerin dibindeki on bir ay gülleri, kasımpatları, zambaklar daha bir

gürdü; çam yaprakları arasından sızan güneş ışınları vurmuştu üstlerine. Dönüp kadına bakınca göz göze geldiler; kadın birden başını çevirdi. Dudakları, gözleri boyalıydı. Doğu kapısından yana bakıyordu. Bir erkeği bekliyordu belki, ya da bir erkek. Kollarında, bacaklarında bir gevşeme duydu. Sağ bacağında, dizine yakın, ütü çizgisinde kumrunun pislediği yerde belli belirsiz bir aklık vardı. Ovuşturdu, bir daha sildi. Kara çoraplı, ak yakalı iki kız öğrenci geçti önünden gülüşerek. Solundaki sırada oturan bıyıklı adam arkalarından bakıyordu. Kadının ayakkabıları vişneçürüğüydü, topukluydu; bacakları dolguncaydı. Dizlerinin üstündeki çantasını açtı; içine bakıp karıştırdı, kapadı. Aradığını ("Mendil? Sakız? Ayna? Saat?") bulamamıştı anlaşılan. Nasıl yaklaşılırdı bu kadına, ne denirdi? "Merhaba bayan... bayan? Hayır. Merhaba, çoktandır görünmüyorsunuz. Merhaba, görüşmeyeli nasılsınız? Merhaba efendim... efendim. Merhaba, ne güzel gün değil mi? Merhaba burda mıydınız siz? Çoktandır görmedim de. İyi günler, neredeydiniz çoktandır? Merhaba, beni tanıdınız mı? İyi günler, beni tanıdınız mı? Aa, siz miydiniz, ne iyi. Merhaba, yalnızsınız demek. İyi günler... Sonu bulunur mu bunların? Biri söylenecek. Gidebilir, ya da bir başkası..."

Kalkıp kazağını çekti; ceketini ilikledi, yürüdü. Kadın dönmüş ona bakıyordu; yüzü solgundu. Yakınında durdu.

— Merhaba, beni tanıdınız mı? dedi.

— Hayır, nerden tanıycam?

— Otelciyim ben; İstasyon'a yakın. Hani ara sıra gelirdiniz... biriyle.

— Aa, evet. Çok değişmiş yüzünüz.

— Bıyığımı kestim de...

— Otele ne oldu? Geçen hafta bigece geldim; kapalıydı.

— Damı aktarıldı. Boyacı da girecek. –Yutkundu– Benimle gelir misiniz?

— Bugün olmaz; gelemem.

— N'olur gelin. İstediğiniz...

— Bugün olmaz dedim.

— Niye rahatsız ediyorsun bayanı ulan?

Bedeni gerildi; yüreği çarparak döndü: karşı sıradaki bıyıklı adam gelmiş yanında duruyor, dik dik bakıyordu. Kadın cırlak ama alçak bir sesle:

— Sana ne be, işine gitsene sen, dedi.

Adam şaşırdı; bocaladı:

— Şey... bunu... şey sandım. Seni...

— Deminden beri bozuluyorum zaten sana; öküz gibi...

— Kızmayın canım, ben...

— Bir tanıdıkla konuşulmaz mı şurda? Bas git hadi; bağırırım bekçiye.

Adam dönüp uzaklaştı.

— Of be, efelik edecek aklınca, dedi kadın.

Sesi düzelmişti. Zebercet kıpırdadı; parmaklarını açıp kapadı; öksürdü.

— Oturmayın burada; gelin benimle, otele gidelim, dedi.

— Şimdi olmaz. Birini bekliyorum; nerdeyse gelir. Sen git yarım saat sonra gelirim ben.

— Gelir misin? Yarım saat mı?

— Yarım saat, bilemedin üç çeyrek. Hadi git artık, durma.

Otele gelince merdiven altından borusuz gaz sobasını çıkarıp odaya götürdü. Ilıktı içerisi; ama kadın isterse yakarlardı. Pencerenin sağındaki küçük kapıyı, eskiden yalnız bu oda için yaptırılan özel ayakyolunun kapısını açtı. Yüzünü buruşturdu. Ankara treniyle gelen kadın gittikten sonra burasını kimse kullanmadığına göre onun bıraktığı kokuydu bu; sifonun zincirini çekmemişti demek. "Eh, işte... ya o sabahki koku." İşedi; zinciri çekti. Odanın penceresini açıp bir süre içerisini havalandırdı. Parktaki kadının yüzü ("Burnu belki, dudakları") ötekini andırmıyor muydu? Karyola demirinde asılı havluyu alıp katladı; başucu masasının çekmecesine koydu. O geceden beri kullanmamıştı; dün gece ölünün altındaki odada yatan erkekle kadını düşünürken, kurarken bir ara doğrulmuş, ama almamıştı havluyu; yorganı başına çekip yatmıştı gene. Pencereyi, perdeyi kapadı. Gece lambasını yaktı; salona çıkıp köşedeki koltuğa oturdu. Sigarasını yakarken yoldan hızla geçen bir araç camları

titretti. Küllük neredeyse doluydu. Beş gündür çoğu zaman burada oturmuştu. Gene başlayacak mıydı? Başını salladı. Parmağını masanın üstünden geçirdi: tozlucaydı. Kalkıp küllüğü sepete döktü; masayı sildi. Demir kasanın üstündeki çalar saatin yüzünü kendinden yana çevirdi. Gelirken çarşıya, bir saatçiye uğramayı unutmuştu. Salon oldukça aydınlıktı daha; ama ışıkları yakıp yerine döndü. Ara sıra dışarıdan, kaldırımdan geçenlerin ayak sesleri geliyordu. Ağzı acıydı, kuruydu. Geğirdi: "Bu pişmiş lahana kokusu..." Yutkundu; sigarayı küllüğe bastırdı. Kadın da içiyor muydu acaba? Sesi biraz pürüzlüydü. Yarım saat, bilemedin... Saate baktı: beşi çeyrek geçiyordu. Gelmeyebilirdi elbet; beklediğiyle buluştuysa, bir yere gittilerse, adam bırakmıyorsa. Dizleri yuvarlaktı. Yatağın kıyısına oturacaktı, kara kazağının göğsü kabarık. "Çay ister misin? Çay yapayım mı? Çay içelim mi? Çay..." Bir arabanın gürültüsü uzaklaşırken duyduğu ayak sesleri kapının önünde kesildi. Koltuğa tutunup doğruldu. Giren yoktu. Kapıya koşup dışarıya baktı. Sağda, ileride başı örtülü bir kadın gidiyordu. Kıvırcık saçlı bir genç geçti kaldırımdan başını çevirmeden. Gelmeyecekti anlaşılan. Ne bekliyordu bu kadından, ya da bir kadından? Yüksek sesle 'Canı cehenneme' dedi.

Işıkları söndürüp sokağa çıktığında hava kararmıştı. Börekçi fırınının karşısındaki dört köşe taşlar döşeli, iki yanı ağaçlı yoldan çarşıya doğru yürüyordu. Çarşamba gecesi soğuk demircide çalışan oğlandan ayrıldıktan sonra otele döndüğü yoldu bu. Elini sağ cebine soktu; o geceden kalan iki kestaneyi avcunda sıktı: soğuktular, katıydılar. Çıkarıp attı. Kavşakta, bol ışıklı caddenin ötesinde büyük iş hanının önünde, oğlanın durup gülümsediği, belki de çağırmasını beklediği kaldırımda kuru yemişçiler, şamtatlıcısı, kestaneci yerlerindeydiler gene. Karşıya geçip kasketli, yuvarlak yüzlü, sarkık yanaklı kestaneciye yaklaşırken durdu. Kestaneci başını kaldırmış ona bakıyordu. Mangalın kıyısında kabukları yarılmış, kızarmış kestaneler diziliydi. Bir kıvılcım sıçradı. Canı pek istemiyordu ama kabuklarını soydurup biraz alsa belki... Kestaneci bağırdı:

— Ne dikildin orda ulan, yol üstünde maşatlık taşı gibi. Bas git hadi!

Birisi güldü. Zebercet birden dönüp kaldırım boyunca yürüdü. "Maşatlık taşı..." Kollarını silkti; yanaklarını ovuşturdu. "Taş gibi miydim gerçekten?" Önemli olan adamın benzetmesi değil aşağılayıcı davranışıydı. O anda neler yapılmazdı bu kabalığa karşı. Oysa kaçmıştı işte; olanakların en kolayını seçmişti bilmeden. Başka bir durumda kaçmak gereksizdi. Nereye gitse

ardından geleceklerdi; Halil Onbaşı'nın köyüne bile. Ne yapardı orada? Beş gündür, özellikle bugün olanaklarda bir azalma olmamış mıydı? Kaçmayacaktı. Durumunu başkalarının yargısına bırakmayacaktı. Başka olanaklar da vardı elbet. Kestaneciyle bile. Şimdi de. "Gidip önünde durulur maşatlık taşı sensin ulan maşatlık taşı babandır ulan

anandır ulan

karındır

karım değil bir kadın

leş

leş herif

lop incir

pelte surata çıfıt

maşatlığa gömerler seni

geberince ardından bir çiftetelli oynar karın

bir kadın sessiz çok uyurdu gaz ocağı patlamıştır

mangalına bir tekme atılır kestaneler ateşler yayılır

tavanarasına gaz döküp odasına gaz döküp bir kibrit

fırlayıp üstüme atılır

başkaları karışır gene sorgular polisler savcı yangında sen neredeydin kokuyu duymadın mı yatıyordum

yere yıkıp boğazıma sarılır

geceyse yalımı gündüzse dumanı bir gören olur yangın vaaar

kestane alacakmış gibi yaklaşıp suratına bir tokat

yandan yaklaşıp suratına bir tokat

yandan yaklaşıp ensesine bir tokat

yangın vaaar doluşurlar içeri ölüyü bulurlar

sorgular sorular cezaevi.

önünde durup eski cezaevinin büyük kapısı ardında demir parmaklıklarda solgun elleri Lütfi'ydi adı evet Lütfiye Molla kızını doğurduktan sonra kırkı çıkmadan ninem lohusa yatağında ölünce anamı emzirmiş süt anasıymış önünde durup öteki suçlularla hep bir yerde sövülebilir onlar da sorarlar elbet neden öldürdün onu elimde tırnak çakısıyla kimseye sezdirmeden avluya bir çukur kazıp arkasından yaklaşarak ensesine saplanabilir

avluya olmaz bodruma kazıp bir gece ölüyü ağır ağır merdivenlerden sürüklerken başından tutup çekersem ayakları ayaklarından tutarsam başı basamaklara vura vura indirirken bir gören olmasa bile kadını köyden bir yakını ararsa polise giderse ararlarsa bakkal tanıklık edebilir dayısı öldüğü için köyüne gittiğini söyledi bana der başka yere gitmiş demek öyle mi koltuk altlarına kızgın kestane koyun tırnak çakısını saplamak için arkasından yaklaşırken birden dönebilir

sorgular duruşmalar yirmi sekiz Kasıma bırakıldı yirmi sekiz Kasıma demek tuhaf uzatırlar bir anlamı var mı yargıç bana söylüyordu sanki götürün şunları

kestanelere bir avuç kum atılabilir kumu Domuz Deresinden alırız

domuza benziyorsun sen

eşeğe

öküze

ineğe

katıra

maymuna

ayıya

su aygırına

hamamböceğine

sıçana

köpeğe

çakala

çakalın üstüne atılıp boğmuş dayısı söylüyor çakallara yedirmem kısrağımı demiş dayım boğar mıydı bıraksalar bilinir mi sonuna dek gitmekten korkar mıydı korkmamış olanakların sonuncusuna varınca kendini asmasaydı şimdi buruşuk yüzü sırtı eğik bastonuyla parktaki yaşlı adam gibi çok güzelmiş on dokuzunda terziler yalvarırmış giysilerini dikmek için ak ketenden giysileri varmış üstünde merdiven boşluğunda ayakkabılarından birkaç karasinek erkek sinek kondurmamış kızının üstüne de iyi halt etmiş

kestaneci tırnak çakısını görünce

tırnaklarını kes nasırım çok yürüdüm bugün yarın kunduracı Hikmet Usta'ya gidip

önünden

yanından

arkasından yaklaşarak bir tokatta kasketini mangala düşürebilirim.

anahtar evet cebimde ötekiler konağı unuttu bir ben kaldım hurda ölülerle parktaki yaşlı adam güneşliği eğriceydi kasketinin

yaklaşarak başından kasketi alıp atılır

atmıştım tavanarasının penceresinden caddeye düşmüştü ertesi sabah çöpçü almıştır ordan araba çarptı sanmıştır adı ne bunun ah yok Karamık koyalım mı adını sabahki polis değil mi şu gelen"

(Birden, geriye dönünce bir adamın koluna çarptı. 'Af buyurun' dedi.)

"Af buyurun yabancı mısınız hayır evet yabancı gibiyim gelip geçenlerden bir tanıdığım ara sıra konuşulacak bir yakınım mı var burda damacılar kahvesine gitmeli bir sabah belinde kasap önlüğü elinde satırla sokakta koşarken görenler güler miydi kaçışır mıydı avluya girince ninesi ayakyoluna koymuş yemek tenceresini kaçamak kokmaya başlamıştı kaç gün dayanır Emekli Subay'ın kızının iki haftada çıkmış kokusu apartman katıymış tavanarası serin önümüz kış en azından üç hafta dayanılır mı kütüğün üstünde satırla et doğrarken karısı aklına gelince bir testere almalı kemikler katıdır demir testeresi almalı soğuk demircilerde bulunur belki Ekrem'e ayırmıştım kestaneleri

arkasından yaklaşıp beline bir tekme

ensesine bir yumruk

ensesinden mi kesilir başı

yandan kaval kemiğine tekmeyle

önce ayakları tabanları karamsı ayaklarını yıkasana yatmadan kalçalarına varınca kim bilir kaç parçada kolları iki hayır üç parça kanı donmuştur bedenindeki etler keskin bir bıçakla sıyrılır her gün birkaç saat arayla bir parçasını kâğıda sararak sundurmanın altına götürüp ocakta çamaşır suyu kaynattığı kazanın altında yakarken kokuyu duyan olsa bile birisi yemeğin dibini tutturmuş"

Başını salladı. İş hanına yaklaşmıştı. "Bir yan sokağa sapılabilir gidip af buyurun bey kardeşim demin gereksiz yere karşınızda durdum denebilir hiç bir şey olmamış gibi o yana bakmadan geçip gidilebilir." Şam tatlıcısının, kuru yemişçilerin, kestanecinin önünden başını çevirmeden geçti. 'Yuh ulan!' diye bağırdı kestaneci. Dönüp baktı: kestaneci ona değil, birbirini itekleyen, şakalaşan iki kuru yemişçiye bakıyordu sırıtarak. Bankaları geçip alana varmadan sağa saptı; geçen hafta üst üste iki gece geldiği içkili aşevine girdi. Masaların çoğu boştu ama kapıya yakın sağdaki küçük masada kısa saçlı iki genç vardı. Buzdolabının önünde iri burunlu, sarkık yanaklı adam her akşam buradaydı anlaşılan. Kapının solundaki, o gece yeleği altı düğmeli adamın oturduğu masaya gidip yüzü sokağa doğru oturdu. Arkasındaki masada biri gözlüklü iki adam vardı. Garson yanında durdu.

— Buyurun.

Rakı, şiş, patlıcan tava istedi.

— Patlıcan bulamadık bugün abi. Favamız iyidir; vereyim mi?

— Peki, ver.

Arkasında, yakınında bir ses İzmir'de ayakta içilen bir tektekçinin patates köftesini övüyordu. Yarım şişe rakıyla favayı getiren garsona çarşamba gecesi polisle bekçinin elinden kaçan gencin yakalanıp yakalanmadığını sordu.

— Bilmem; duymadım. Peynirle kavun ister misiniz?

— Hayır. Portakal getir, soyulmuş.

Uzunca ufak bardağa rakı koydu; iki yudum içti yüzünü buruşturmamaya çalışarak. Günlerdir kafasında, yüreğinde gittikçe artan ağırlığı biraz olsun azaltır mıydı bu? Arkasındaki iki adamın konuşmalarını kesik kesik duyuyordu; 'İlk üç haftası... dayanılmaz gibi geliyor... günler... alışıyor sonra... düşlerde bile çıkılmıyor dışarı.' '... yararlanmadın mı?' 'Hayır... tutmadı... iki yıl günü gününe...' '... olmadı mı?' 'Oldu ama... güvensizlik, kuşku, yalan... hiç yalnız kalınmıyor... arada isteniyor... bir yakınlık, sıcaklık.' Garson soyulmuş, dilimlenmiş portakallarla şişini getirdi. Gözleri çakırdı bunun; elleri esmer değildi. 'Esmer elliler iyi yüreklidir, der bir arkadaşım.' Babasıyla eski anıtları görmeye gelen uzun boylu genç kız ikinci gece çay içerken bisikletini özlediğini söylemişti. Adını Düldül koymuş. 'Nerdeyse yemleyip sulayacaksın' demişti babası. Haşim Bey'in büyük kızı Meserret Hanım'ın yanan eşeğinin adı da Düldül'müş. Duvarda asılı resimlerin birinde Fatih'in deniz üstünde sürdüğü kabarık sağrılı (Fatihli'ye gözü kayınca başını eğerdi) başı eğik, uzun boyunlu kır atının adı da Düldül müydü acaba? Fatihli'nin Serdardı. Kendini o kadının dönüşüne hazırlarken düşünmüştü: 'Göbek adım Serdar' diyecekti sorunca. Soğuk demircide çalışan oğlan sorduğunda sigarasını yakmıştı önce. Buradan çıkınca soyulmuş kestane alıp horoz dövüşüne gidebilirdi. Boş bardağa şişede kalan rakıyı döktü; gözlerini kısıp boğazı yana yana yarısına dek içti. Bardağı bırakırken masa eğrilir gibi oldu. Sandalyeye yaslandı. Arkasındaki konuşmayı daha açık işitiyordu: '... adamıymış. Öteki ölünce bu Nazlı İbo başlıyor aynı evde kumar oynatmaya. Çakır Hasan sık sık gidermiş bu eve; çoğu zaman ütülürmüş. Bir gece büyücek bir para kazanıyor. Nazlı İbo birazını veriyor paranın, üstünü sonra alırsın diyor. Sona kalan dona kalır, koca bir tarla parası yedirdim burada, paramı şimdi isterim diyor Çakır, dayatıyor. Dövüp sokağa atıyorlar. Ardını bırakmıyor; birkaç kere kahvede kalabalık içinde alacağını istiyor. Bir gece sokakta arkasından üç el ateş ediliyor. 'Kimin?' 'Çakır Hasan'ın.' Kurşunlardan biri kaba etine saplanmış. Hastanede, evde bir ay yüzükoyun yatıyor. Vurulduğunun ertesi günü savcıya İbo'nun adını söylüyor. Öteki haberim yok falan diyor ama yaralamadan birbuçuk yıl veriyorlar. 'Baksana oğlum! Bir küçük şişe daha; bir de cacık getir.' 'Çok gelmeyecek mi?' 'De canım, ne içtik şurada.' 'Sonra?' 'Sonra ikimizden biri fazla diyor Çakır. Bir ay yüzükoyun yatarken kurarmış hep. İyileşince bir suç işleyip cezaevine girmeyi bile düşünmüş' 'Buyurun. Başka bir şey ister misiniz?' 'Hayır, sağol... Şu oğlanın gözleri gibiydi...' 'Çok koyma benimkine; kararımı aştım bu akşam.' 'De canım...'

'Sıkıntı veriyor sonra; eh, yeter.' 'Peki. Cezaevinde köyden bir tanıdığı varmış; ondan öğrenirmiş İbo'nun durumunu bir aracıyla. Altı ay geçmiş. İbo'nun başka bir cezaevine gönderileceği haberi gelmiş. Bir gün öncesinden saçlarını, bıyığını kestirmiş; o sabah güneş gözlüğü takıp istasyona gitmiş, beklemiş. Öğleye doğru iki candarma İbo'yu getirmiş elleri kelepçeli; istasyonun polis odasına sokmuşlar. Az sonra Afyon trenine bindirirlerken kalabalığın arasından yaklaşıp tabancasını boşaltmış arkasına. Bağrışanlar, kaçışanlar olmuş. Boş tabancayı donup kalan candarmaya vermiş. Hemen ölmemiş İbo; ertesi günün akşamına değin cezaevine "daha yaşıyor, kurtulur belki diyormuş doktor" diye haber geldikçe iğne üstünde gibiymiş Çakır. Akşamüstü ölüm haberi gelince rahatlamış. Gebermeseydi o vuracaktı beni derdi. Bir başkasının ölümünü böylesine istemek için...' 'Astılar mı?' 'Hayır, ben çıktığımda duruşması sürüyordu daha; savcı ölüm cezası istememiş.' 'Tasarlanmış bir adam öldürme...' 'Öyle ama geçmiş yaralama olayını almışlar göz önüne.' 'Doğru' 'İçerdeyken bu Çakır Hasan'la bizim Arif...' 'Hişşşt!' 'Ne oldu?' 'Yavaş konuş, dinleyen var galiba.' Zebercet masaya eğildi; soğumuş etlerden birkaç parça yedi. Portakallar ekşiceydi. Dövüşe geç kalmıyor muydu? Rakısından iki-üç yudum daha içti. İnsanca bir yakınlığa, sıcaklığa...

— Oh, canına değsin kardeşim!

Kalın dudaklı, pembe yanaklı bir adam karşısındaki sandalyeyi çekti, oturdu.

— Rakınız bitiyor. Biraz da birlikte içer miyiz? Garson!

Ne denirdi bu durumda? Doğruldu. Başı dönüyordu; masaya tutundu.

— Af buyurun, biryere yetişmem gerek, dedi.

— Öyle mi? Yalnız içmekten...

Buzdolabına doğru yürürken arka cebinden çıkardığı bir kâğıt parayı yaklaşan garsona verdi.

— Üstü kalsın.

— Sağolun, gene bekleriz.

Dışarısı serindi. Bankaların önündeki geniş kaldırımda duvar kıyısından yürüyordu. İç cebini yokladı; Tırnak çakısı oradaydı. Bir portakal kabuğuna ya da balgama basmıştı anlaşılan, ayağı kaydı; düşerken duvara sürtündü,

elini yere dayayıp doğruldu. Gelip geçenlerden kimse gülmedi. Onu görmüyorlardı mıydı yoksa? Köşeyi dönünce durdu. Kestaneci yerindeydi, elindeki maşayla kestaneleri çeviriyordu. Başını kaldırmadan 'Kebap!' diye bağırdı. Zebercet titredi; yüzü sarardı. Bir eylemin ertesini, sonuçlarını göze alabilirse ya da bunlara kayıtsız kalabilirse, insanın yapmayacağı şey yoktu. Cebinden bir onluk çıkarıp karşı kaldırıma geçti; kestanecinin yanında durdu.

— İki liralık çek; irilerinden olmasın, dedi.

Kestaneci küçük, askılı terazide kestaneleri çekti.

— Kabuklarını soyarsan beş lira veririm.

Adam başını kaldırıp baktı. 'Olur' dedi. Kirli tırnaklı küt parmaklarıyla çabuk çabuk soyduğu kestaneleri bir kese kâğıdına koyuyordu. Kasketinin kıyıları yağlıcaydı. Ceketi koyu yeşildi; orta düğmesi sallanıyordu. Sac mangalda kızaran kestanelerin arasındaki küçük deliklerden alttaki korların kızıllığı vuruyordu. Deliklerin birinden bir kıvılcım sıçradı. Kestaneci 'Kebap!' diye bağırdı; kese kâğıdını uzattı.

— Sinemaya mı?

Zebercet sol avcunda buruşmuş onluğu verirken 'Hayır' dedi. Kâğıttan bir kestane alıp ağzına attı.

— Bozdağ malı, iyidir.

Adamın verdiği beş tekliği aldı.

— Beni tanıdın mı? diye sordu.

— Eskiden görmüş gibiyim ya tanıyamadım.

Çarşıya doğru yürürken kestaneleri cebine boşalttı; kese kâğıdını buruşturup attı. 'Alığın biri' dedi alçak sesle. Kepenkleri indirilmiş dükkânların arasından geçip ortası ağaçlı uzun caddeye çıktı. Tenhaydı. Kestaneler o gecekilerden daha iyiydi, pişkindi. Yanından dingin atlarıyla bir payton geçti. Horozcular kahvesi ışıklıydı ama önünde kimseler yoktu. Yaklaşıp camdan baktı: Kahveciden başka üç kişi vardı; ikisi tavla oynuyordu. İçeri girip 'İyi akşamlar' dedi; o gece öldürülen horozun sıçtığı masanın yanına oturdu; bir orta kahve istedi. Erken miydi daha? Koyu yeşil boyaları dökülmüş kalın tahta masanın üstünde horozun pislediği yer belli

değildi. Tavla oynayanlardan biri zarlara sövdü; öteki 'Zarların suçu yok' dedi gülerek. Kahvesini bitirince fincanı almaya gelen kalın kaşlı, dazlak kahveciye para verirken horoz dövüşünün ne zaman başlayacağını sordu.

— Bu gece dövüş yok; çarşambayla cumartesi geceleri olur.

— Öyle mi?

— Çarşamba gecesini kaçırmayın; Tahsin Bey'in yeni horozu dövüşecek. Geçen gün Denizli'den getirmiş.

Tavla oyununu seyreden adam 'Kaça almış?' diye sordu.

— Satılık değil demiş adam önce, nazlanmış; bunun gibisini bir daha bulamam demiş. Olurdu olmazdı derken sonunda yumuşamış. Herif bir at parası aldı benden diyor Tahsin Bey.

— Ne adam be!

— İlle yenecek.

Zebercet kalktı; 'İyi akşamlar' deyip çıkarken kolunu kapıya çarptı. İnce bir sızı aktı dirseğinden parmak uçlarına. Oğlanı sinemada arayacaktı. Karnında bir gerginlik, bir sıkıntı başlamıştı kahvede otururken; ama ağrımıyordu. Kolkola, ağır ağır yürüyen bir erkekle kadını geçti. Karşıdan konuşarak gelen iki genç yanından geçerken biri 'Oh be, sığır sidiği gidiyorsun amca' dedi. Güldüler. Yalpalıyor muydu yoksa? Başını sarstı; hızlandı.

Biletini alırken gişedeki adam 'Yeni başladı; iki filim olunca yedi otuzda başlıyoruz' dedi. Merdivenleri kaygan demir korkuluğa tutunarak çıktı. Salona girince biletini yırtan gencin tuttuğu soluk ışıkta ayaklarını sürterek yürüyüp ortalarda, sıra kıyısında bir koltuğa oturdu. Kalabalık değildi anlaşılan; yanındaki yerler boştu. Arkasından çıtırtılar, kısık sesler geliyordu. Perdede iki adam yumrukla, tekmeyle, düşe kalka dövüşüyordu. Başı dönüyordu; gözlerini yumdu. Karnındaki ağrısız gerginlik, sıkıntı gittikçe artıyordu. Çok mu içmişti? Bardakta kalanla yarım şişe rakı... Perdedeki bir çıtırtıyla birlik arkalarda birkaç kişi 'Heeeyy!' diye bağırdı. Bunlardan biri o muydu acaba? Dönüp baktı. Yarı karanlıkta belirsiz yüzler. Bir ürperme geçti bedeninden; koltuğunda büzüldü. Filimde bir arabanın yanında bir kadınla erkek öpüşüyorlardı. Gözkapakları kuruydu, ağırdı. Kadın 'Ben de geleyim seninle' dedi. Erkek 'Hayır, seni tehlikeye atamam'

dedi. 'Ya sana bir şey olursa?' 'Olmaz.' Elini karnına bastırdı; ovdu. Alnı terliyordu. Bir uyuşukluk vardı üstünde. Ekrem'i görse bile ne yapacaktı bu durumda? Gene de 'Kötüyüm şimdi; yarın akşam sekizde bu sinemanın önünde buluşalım' diyebilirdi. Uzun süre tabancalar patladıktan sonra bir sessizlik oldu; biri 'Dur, atlama!' diye bağırdı. Işıklar yandı. Ayağa kalkarken koltuğa tutundu; yanlara, gerilere baktı: Kimi konuşan, gülen, kimi asık, kayıtsız yüzler. Hepsi de birbirine ve ona benziyordu bunların; kendileri bilmeseler de bir insanın yapabileceği her şeyi yapabilirlerdi. Kolları titremeye başladı; gözleri büyüdü. Kapıya doğru koştu; sendeledi; sıra kıyısında oturan birine tutundu. 'Ne oluyor be? Pis sarhoş!' dedi adam; itti. Geçide yıkıldı; birkaç kestane düştü yere. Dizleri üstüne doğrulurken mendilini çıkarıp ağzına bastırdı. Çenesine bulaşan bu yarı kurumuş nesne parktaki kuşun pisliğiydi. Kusamayacaktı. Mendili cebine koydu.

— Ne arıyor bu sarhoş burda?

— Leş herif!

— Atın şunu be!

Ellerini yere dayayıp doğrulurken birisi kolundan tutup kaldırdı. Biletini yırtan gençti bu; 'Yürü bakalım, gel!' dedi. Oğlana yaslandı; ayakları sürterek, bağıranların, gülenlerin arasından geçip kapıdan çıktılar. Merdivenleri inerken ayağı sürçtü.

— Yavaş, sıkı tutun. Ne vardı böyle içecek!

— Karnım, dedi.

— Ağrıyor mu?

— Sımsıkı.

Sokağa çıkınca oğlanın kolunu bırakıp duvara yaslandı.

— Araba çağırayım mı? Paran var mı?

— Evet, çağır.

Yan sokakta duran iki paytondan öndekine bağırdı;

— Halil abi, çek şuraya!

Dışarının serinliğinde baş dönmesi azalmış gibiydi. Kaldırımın kıyısına yanaşan paytona sendeleyerek yürüdü; oğlanın yardımıyla bindi.

— Nereye gidilecek?

— Altılambalı'ya, Anayurt oteline.

— On lira alırım, şimdi.

— Yapma be Halil Abi, dedi oğlan.

— Sen karışma; nelerini götürdük biz.

Cebinden çıkardığı iki onluktan birini arabacıya verdi; ötekini oğlana uzattı; 'Af buyurun' dedi.

— İstemez abi.

Araba kalkarken parayı yere attı. Arkasına dayanıp ellerini karnına bastırdı. Kulakları uğulduyordu. Niye yavaş gidiyorlardı böyle? Arabacı eşit aralıklarla, alçak sesle 'Deee!' deyip kamçısını şaklatıyordu ama atların ağır tırısına bir etkisi olmuyordu bunun. Ellerinin üstüne eğildi; yavaşça inledi.

Otelin önünde arabadan inerken 'Işıklar sönmüş' dedi arabacı. Zebercet üç mermer basamağı tutunarak çıktı; sigara paketiyle soğumuş birkaç kestanenin altından anahtarı aldı; titreyen eliyle kapıyı açıp girdi. Kol demirini güçlükle vurdu. Karanlıkta odaya doğru yürüyünce salon önce sağa sonra sola eğildi. Kollarını açtı; duvara sürtünerek çöktü. Emekleye emekleye gitti odaya; karyolaya tutunup doğruldu; yatağın üstüne devrildi.

(Köyden havluyu almaya gelen iki genç yatağın iki yanına geçmişler çamaşır ipinin ucunu birbirlerine ata ata asıla asıla karyolaya bağlıyorlar kirletir misin havluyu diyor sarışın genç çıkıp göbeğine oturuyor kıçını kaldırıp indiriyor karnının üstüne bağırıyor

candarma çağırıcam

duydun mu lan candarma çağıracakmış

duydum

çağır bakalım çağırabilirsen

Sırıtıyor kalkıp inerken soyunmaya başlıyor ceketini gömleğini pantolonunu donunu atıyor çırılçıplak Fatihli bu birden kapı açılıyor Emekli Subay giriyor odaya üstünde subay giysileri ne oluyor burada diye bağırıyor Fatihli fırlayıp aşağıya atlıyor esas duruşuna geçiyor

buyur komutanım

bu ne kepazelik kimsin sen

Ahmet oğlu Serdar

Halil Onbaşı götür şunu nöbetçi subayına beş gün katıksız hapis

başüstüne komutanım

Halil Onbaşı Fatihli'yi ite kaka çıkarıyor Emekli Subay gelip oturuyor karnının üstüne çok sağlamsınız diyor

bitkinim

değil değil nasıl oldu sizinki

bilemiyorum ya sizinki

eskiden çok bağlıydı bana son günlerde köye gidicem diye tutturmuştu

Afrika'da bir köye mi

öyle sanıyorum

çok ağırsınız inin karnımdan lütfen

evet gidiyorum kaçmam gerek siz

ben kaçamam bağlıyım burada ölülere konağa

Emekli Subay gidince bedenini saran ipi koparmak için kaslarını gere gere uğraşırken havadan bir eşekarısı vınlamasıyla yüzüne saldırıyor kedi)

Elleri yüzünde sıçrayıp doğruldu. Yataktan inip karanlıkta karyolaya tutunarak lavaboya gitti; öğürdü. Kusamıyordu. Sol elinin ortaparmağını ağzına sokup boğazına doğru bastırdı, kıpırdattı. İçi bulanmaya başlayınca bir daha denedi; öğüre öğüre kustu. Karnındaki sıkıntı azalmıştı. Ellerini, yüzünü yıkadı; kuruladı. Yatağın kıyısına oturup soyundu. Titriyordu; ayaklarını yıkamadan yorganın altına girdi.

(Süngülü iki candarmanın arasında elleri kelepçeli Ağırceza'nın ardına dek açık kapısından girerken kapının yanında duran yaşlı bir adam içeri girmek isteyen sinekleri inceliyor dişileri bırakıyor erkekleri kovuyor kızı içerdeymiş bunun diyor biri tahta parmaklıklı bölmede kelepçeyi çıkarırlarken kürsünün ardında oturan üç yargıçtan ortadaki Emekli Subay gülümsüyor işler tıkırında diyor avukat sandalyesindeki Dişçi Bey dinleyici

sıralarında birörnek giyinmiş kara bıyıklı dört adam gelip elini sıkıyorlar ömrün uzun olsun diyorlar yerlerinize geçin diye bağırıyor Yargıç savunma günü bugün Avukat ayağa kalkıp çantasından birkaç kâğıt çıkarıyor okuyor sayın yargıçlar sonsuz bir boşlukta bir ışık günü öteden iş hanının köşesindeki kestanecinin mangalından sıçrayan bir kıvılcım gibi görünen ateş parçasının çevresinde ağır ağır dönen bir toprak yığını üstünde ne yaptıklarını bilmeden kıpırdayan birbirlerini öldürmeseler de öleceklerini bilen sorular soran varlıklardan Yargıç kürsüye vuruyor savunmanızı öldürme hakkı üstüne kurduğunuz anlaşılıyor bu konu burada tartışılmaz burada bir eylem yasaların bir bölmesine sığdırılır diyor Avukat elindeki kâğıtları çantasına koyup başka kâğıtlar çıkarıyor okuyor sayın yargıçlar durumunu sizin yargınıza getirince savunmasını üstüme aldığım sanığın önce bir erkek olduğunu göz önünde tutarak son iki haftalık kesinti dışında on yıldır çoğu geceler olduğu gibi otuz Ekimi otuz bir Ekime bağlayan çarşamba gecesi bu kolayca uyanmayan kadının odasına girerek onu yarı uyur yarı uyanık soyduktan sonra af buyurun üstüne vardığında Yargıç elini kaldırıyor savunmanız kadının ölümüyle ilgili anlaşılan diyor evet sayın başkan Emekli Subay oysa sanık kadını değil kediyi öldürdüğü için yargılanıyor deyip göz kırpıyor Avukat elindeki kâğıtları çantasına koyup başka birini çıkarıyor bütün olasılıkları olanakları önceden düşünmek yararlıdır deyip okumaya başlarken yeter diye bağırıyor arkalardan biri dayısı bu ayağa kalkmış ak ketenden giysileriyle ince-uzun anası babası da oradalar ne işin var senin buralarda diyor salon karışıyor Savcı atın şunu dışarı diye bağırıyor candarmalar kapıdaki adam dinleyiciler koşuşuyorlar kargaşalıkta gürültüde Yargıç'ın sesini açıkça duyuyor yirmi sekiz Kasıma bırakıldı)

Pazar sabahı

Bedeni, yüzü yana yana, düşlerle, karabasanlarla, çoğu uzaktan yüzüne saldıran kedinin uğultulu vınlamasıyla sıçrayarak, dingin, bir şey yemeden, ara sıra birkaç adım ötedeki ayakyoluna gittiğinde bol bol su içerek, başı, ayakları büyüyerek yattığı uzun zamanın sadece iki gün olduğunu iyiliğe döndüğü, gene bir düşle uyanıp alçak sesle 'İyi ya, yirmi sekiz Kasımda olsun' dediği gecenin sabahı ağır ağır giyindikten sonra aynanın önünde "dört ya da beş günlük" sakalını dura dura, gücün kesip dokuzu on iki geçe

durmuş saatini cebine koyarak (kasanın üstündeki çalar saat on ikiye sekiz kala durmuştu) serin, kapalı, neredeyse yağacak bir havada istasyona gidip aldığı gazetede '7 Kasım Perşembe'yi görünce anlamıştı. Kimi ayrıntılar ya da belli bir ayrıntı (28 Kasım gibi) önemsendiğinde, bir kesinlik arandığında (tam bir gün aynaya baktıkça yerinde gördüğü bıyığını bir uzmana götürüşü gibi) dolaylı da olsa başkalarının saptamı, tanıklığı gerekliydi. İstasyonun büyük saati on biri on yedi geçeyi gösteriyordu. Saatini düzeltmiş, kurmuş; yakındaki bir aşevine gidip yemek yemişti. "... Ne ölüyüm ne sağım." Aşevinin yanındaki kahvenin radyosunda kalın sesli bir erkeğin bağıra bağıra söylediği, çoğu sözleri pek anlaşılmayan bir türküdendi bu. Pilavını bitirip kalkmıştı. Paranın üstünü verirken 'Hastaneden mi çıktınız?' diye sormuştu aşçı. Dönerken, istasyonun arkasındaki alandan sokağa girince ilk çam ağacının gövdesine babasının çaktığı ya da çaktırdığı, yıllardır bu sokaktaki berber dükkânından öteye geçmediği için unuttuğu ok biçimi, yer yer boyaları dökülmüş göstergenin sarktığını, ucunun toprağı gösterdiğini görmüştü birden. Elle erişilmeyecek bir yükseklikteydi. Başını çevirip yürümüş, berbere görünmesin diye soldaki kaldırımdan geçerek otele gelmiş, yatmıştı.

Şimdi de yatakta. Az önce uyandı. Karanlıktı; yağmur yağıyordu. Olanaklardan birini seçeli, kararını vereli uykuları daha bir rahattı; geçen hafta olduğu gibi uyanır uyanmaz yüreğine, kafasına çöken o ağırlık yoktu artık. Gene de ara sıra, yoldan geçen ağır araçlar konağı titrettiğinde, geçmişte iki yangın başlangıcından ve bir Yangın'dan kurtulmuş, birkaç deprem atlatmış bu eski yapının birgün çökebileceğini, ölüyü bulacaklarını düşünüyordu; ama bu çöküntüde sağ kalsa bile başkalarının eline düşmemek için biraz vakti olacaktı elbet. Yeryüzünde canlı kalmanın bir bakıma suç işlemeden olamayacağını bilmeyen, kendilerini suçsuz sanan insanlardan çekiniyor, utanıyordu. İki gündür, öğleleri, yemeğe başı önünde gidip geliyor, para verirken aşçının yüzüne bakmıyordu. Akşamları, ışığın yandığını gören biri gelmesin diye hava kararmadan kapının yanındaki odada çay demleyip ekmekle sucuk, peynir yiyor, soyunup yatıyordu erkenden. Gündüzleri de çoğu zaman yataktaydı. Dün öğlesonu kapının zili çalındı; kalkıp bakmadı. Akşamüstü salona çıktığında kapının altından atılmış bir bildiri buldu. Ay sonuna değin borcunu ödemezse elektrikle suyun kesileceğini üzülerek bildiriyorlardı. Dışarıdaki düğmeye bağlı iki zilden biri tavanarasındaydı; tellerini kopardı. Yukarıya çıkıp kadının odası önünde durdu; havayı kokladı: Kokmuyordu. İnerken üçüncü katın

merdiven dönemecinde avluya bakan pencerenin bir kanadını açtı. Dağda, Topkale'nin üstünde bulutlar kabarıyordu. Çocukluğunda çoğu ramazan akşamları bu pencerenin önünde beklerdi iftar topunun ışığını. Yukarıda sofra hazır olurdu. Topun sesinden birkaç saniye önce parlayıp sönen ışıkla birlik 'Tamam!' diye bağırır, beş-on basamağı koşarak çıkar, anasının ağzından hurma, babasının zeytin çekirdeğini avuçlarına çıkardıklarını görürdü. 'Oğlumun sayesinde herkesten önce bozuyoruz orucu' derdi anası. Zeytin yemezdi. Yangın'da dağa kaçtıklarında, yanlarında götürebildikleri yiyecekleri çevrelerinde dolaşan aç çocuklara dağıttıkları için ertesi gün içleri kazınırken Rüstem Bey'in bir tanıdığının verdiği zeytinlerden bile yememiş de on dört aylık oğluna emzikli olduğundan Semranım'a ayrılan beş-altı parça börekten üsteleyerek, zorla yedirmişler birkaç yudum. Dağa çıkarlarken atlardan birinin sırtında yiyecekleri, altınları, bilezikleri, küpeleri, incileri koydukları heybe, iki kilimle yün örtüler varmış; arabacı yediyormuş bunu. Öteki ata Semranım binmiş; altı yaşındaki küçük kızını terkisine, oğlunu kucağına almış. Bir erkek gibi at koştururmuş; genç kızlığında dedesinin Torbalı yörelerindeki küçük çiftliğinde babası öğretmiş. İki gün, sonra kurtuluşta, yanmayan konağa yağmacılar uğramasın diye atlara binip giden Rüstem Bey'le arabacının ardından aşağıya, dumanı tüten kasabaya yürüyerek inerlerken oğlan hep anasının kucağındaymış; başka biri almak istedikçe basarmış yaygarayı. Faruk. Kendini asanın adını koymuşlar doğan üç oğullarına; ilk Faruk dört aylık, İkincisi iki buçuk aylıkken ölmüş; üçüncüsü yaşamış.

Sağına döndü. Avluda oluktan akan, sundurmanın, ahırların kiremitlerinden damlayan suların sesi gittikçe azalıyordu. Perdenin sağ üst köşesinde küçük, solgun bir ışık üçgeni vardı. Uzak bir sokak lambasından vuruyordu belki; ya da başında beklenen bir hastanın odasından. Kollarını yorgandan çıkardı. Oda ılıktı; akşam yatmadan önce bir süre sobayı yakmıştı. Karanlıkta yarı doğrulup başucu masasından bir sigarayla kibriti aldı; sigarasını yaktı; kibrit ışığını saata yaklaştırdı: Beşi yirmi geçiyordu. Bakır küllüğü yorganın üstüne koyup yattı. Nasıl uzundu günler! "Ne ölüyüm ne sağım." On sekiz gün vardı daha. Dedesi (Haşim Bey) üçüncü kattaki o odaya kapatılınca beş gün dayanabilmiş. 'Koskoca adam eriyiverdi sanki; sesi soluğu çıkmazdı. Oturağını ben dökerdim, yemeğini ben verirdim. Pek yemezdi. Sesimi duymuyormuş gibi tavana bakar dururdu. O sabah odaya girdiğimde oturağı boştu. "Kimsin sen?" diye sordu. "Saide'yim dayıcım" dedim. "Nureddin'i çağır bana" dedi. "Nureddin abim

çoktan öldü dayıcım. Rüstem abimi çağırayım mı?" dedim. Başını çevirdi. "Kuşlarımı Sarı Ali'ye versinler" dedi. Yataktan kayan yorganını düzelttim. Kolları titriyordu; başını bi o yana bi bu yana attı. Gözleri iri iri açıktı. Sofaya çıkıp bağırdım. Rüstem abim geldi koşarak; odaya girdi. Diz çöküp yorganın üstüne kapandı. Haşim Bey'in son sözünde andığı bu Sarı Ali'yi tanımıyorlarmış; sorup soruşturmuşlar, bilen yokmuş. Gençliğinde tanıdığı, onun gibi güvercinlere düşkün biriydi belki. Nureddin büyük oğluymuş; ilk karısından, Hafsanım'dan.

Sigarasını söndürdü, küllüğü başucu masasına koydu. Yağmur dinmişti. Perdenin köşesindeki solgun ışık sönmemişti daha. 'Işığı yak' yerine 'ışığı uyar' derdi babası. Karanlıkta kalamazdı. Yakınlarından sözetmezdi pek; çöküntü altında toptan ölümlerinin acısını yenilememek için belki. Oysa anası sözü döndürüp dolaştırıp eskilere getirir, uzun uzun anlatırdı gördüklerini, duyduklarını. Hafsanım Mevlâna soyundanmış, çelebilerden; o sıralar kasabadaki Mevlevi Dergâhı'nın postunda oturan Abdülkerim Çelebi'nin kız kardeşiymiş. Kocasını bir beslemeyle yakaladıktan sonra üçüncü katta sokağa bakan odalardan birine çekildiğinde yirmi sekiz yaşındaymış daha; iki çocuklu. Yakınları telâşlanmış; görümcesi, yengesi yalvarmışlar; 'Erkektir, olur bunlar; biz nelere göz yumduk' demiş kaynanası. 'Yüzüne bakamam artık, utanırım. Başkasıyla evlensin' demiş. Kasabada dedikodu alıp yürümüş; kimileri Hafsanım'ın kocasını boşadığını söylermiş. Birkaç gün kuşlarına bile uğramamış Haşim Bey Bir gece yukarıya çıkıp odanın kapısını çalmış, seslenmiş; açılmayınca yüklenmiş, kilidi kırıp içeri girmiş. Çocuklar yataklarında ağlıyormuş; kafesi kalkık pencerenin önündeymiş, karısı; 'Yaklaşırsan atarım kendimi' demiş. Haşim Bey dönüp gitmiş; bir daha yukarıya çıkmamış. Hafsanım oğluyla kızını babasız bırakmamak için konaktan ayrılmamış; üçüncü kata yerleşmiş. Aşağıya inmek gerektiğinde başını örtermiş. Kocası ertesi yıl yeniden evlenince iki kadın çok iyi anlaşmışlar. Kızım dermiş Nebilanım'a; oysa on yaşmış araları. 'Gözümü açtım büyük yengemi gördüm. Anam kırkı çıkmadan ölünce Lütfiye halamı bana süt anası getirtmişler konağa üç aylık kızıyla. Küçük yengem Rüstem abine emzikliymiş o sıra ama sütü ikimize yetmezmiş. Büyük yengem odasına almış beni; beşiğimi sallar, altımı alır, hastalandığımda başımda beklermiş. Benden sekiz yaş büyük kızının kucağına bile vermezmiş düşürür diye. Meserret ablam delişmen, haşarı bir kızdı; uyurken tava karasıyla yüzlerimizi boyar, hasır koltuklara iğneler batırır, sokaktan geçenlerin üstüne tavanarası penceresinden su döker,

merdiven korkuluklarından kayardı. Sonraları irili ufaklı altı çocuk olduk konakta. En büyüğümüz, Nureddin abim bize katılmazdı pek; kitaplarıyla odasına kapanırdı. Yengemin yanından ayrılmak istemezdik. Masallar anlatırdı. Nur içinde yatsınlar, iki yengem de kendi çocuklarından ayırmadılar beni. Kızlara ne alınırsa bana da alınırdı. Sabahları saçlarımı tarayıp örerken çoğu ensemden öper, öksüzümün saçları güzel derdi. Meserret ablam kâhyanın oğluna kaçınca yengem birkaç günde çöküverdi; yüzü uzadı sanki, buruştu. Başı çatkılıydı hep; ara sıra boynunu, şakaklarını ovdururdu bana. Afyon yutardı. Ne dediğini bilmez oldu; kızı çocukluğunda bigün ayağı kayıp düşünce kıçım acıdı dediği için ağzına biber süren kadın, kocasıyla yatarken neler yaptıklarını açık saçık, ağza alınmayacak sözlerle anlatmaya başladı son gününde.' Haşim Bey kâhyayı kovmuş; kızım değil artık o benim demiş; ama Nebilanım yalvara yakara çeyiziyle birlik on dönüm bağ da verdirmiş üvey kızına. Çaybaşı'nda küçük bir ev döşemişler. Çocukları olmamış. Yıllar sonra bir gün kocası ırmakta serpmeyle balık tutarken ayağı söğüt köklerine takılıp boğulunca konağa çağırmışlar da gelmemiş. Bağına kendisi bakarmış. Çoğu yaz günleri bağa gidip gelirken ovada, eşeksırtında dolama tütün içerken rastlayanların erkek sanıp selâm verdiklerini anlatırmış gülerek. Gene bir yaz günü, akşama doğru Düldül'ün sırtında, heybesi kuru otlarla dolu eve dönerken sigarasından sıçrayan bir kıvılcımdan olacak, kuru otlar tutuşmuş. Elleriyle vura vura söndüreyim derken giysileri tutuşunca kendini yere atmış; saçları, üstü başı yana yana koşmuş eşeğinin ardından; düşmüş. Oralarda harman savuran iki adam yetişip söndürmüşler ama yanık içindeymiş her yanı; o gece ölmüş.

Yatağı titredi. Uyandığından beri sokaktan geçen ikinci araçtı bu. Başını çevirip baktı. Perdenin köşesindeki ışık üçgeni yoktu. Karanlıktı; sokak lambalarını söndürmezlerdi daha. Hasta uyumuştu belki; ya da ölmüştü. "Ne ölüyüm ne sağım." On sekiz gün... Büyük dayısı Nureddin çilesini doldurmaya on sekiz gün kala çıkıyor Halveti tekkesindeki taş odasından, 'Günleri bitirdim' diyor. Çileye girmeden kesilen saçı sakalı büyümüş, yüzü ağarmış, bedeni incelmiş; gömleği üstünden sarkıyormuş. Sabah-akşam kapısının önüne bırakılan tepsiden bir parça ekmekle birkaç zeytin alırmış yanına, günde iki kere ayakyoluna gitmek için çıktığı odasına başı önünde dönerken. Halveti Şeyhi İsmail Dede 'Biz yirmi iki gün saydık oğul' diyor. 'Yanlışınız var; kırk gün oldu.' Öteki dervişler gülüyorlar; Dede elini kaldırıyor, 'Doğrudur; belki biz yanıldık' diyor. Nureddin sallanıyor, olduğu yere çöküyor. Bir odaya yatırıp babasını çağırıyorlar. Haşim Bey'in getirdiği

hekim bir hastalığı olmadığını, bitkin düştüğünü, yakında düzeleceğini söylüyor. Nureddin bir ara gözlerini açıp gülümsüyor; 'Baba, her şey öyle iyi ki' diyor. Ertesi sabah ölmüş. Yirmi sekiz yaşındaymış. Parktaki yaşlı adam yanılıyordu: Hekim Stavro'nun genç karısıyla söylenen Rüstem Bey değil Nureddin'miş. Kendisi kimseye anlatmamış; söylentilere bakılırsa bir bohçacı kadının evinde buluşurlarmış. Belki bu söylentiler Stavro'nun ağu içirdiği söylenen karısının beklenmedik ölümünden birkaç gün sonra Nureddin'in dayısıyla konuşup Mevlevîliğe girmesiyle, ya da bohçacı kadının gözlerini süzerek 'Evime gelip giderlerdi' diye övünmesinden çıkmıştı. Abdülkerim Çelebi yeğenine bir yazıcılık işi vermiş ama o istememiş; derviş olup semâya başlamadan önce dergâhta ortalık işlerini gören muhiplere katılmış. Bunların arasından seçilen, gerekince değiştirilen sakalı çıkmamış iki oğlan Abdülkerim Çelebi'nin odasını toplar, yatağını düzeltir, yemeğini getirir, eline su dökermiş. Nureddin bir türlü ısınamamış dergâha. Dayısının üzülmesine, dönek diyenlere aldırmayıp iki aya varmadan ayrılmış; gidip Halveti Şeyhi İsmail Dede'nin elini öpmüş. Sorulunca 'Hepsi rahatına düşkün; yiyip içip lak lak etmeye gelmişler oraya' demiş. Daha o gün kısa bir törenden sonra çile doldurmaya girmiş tekkenin taş odalarından birine.

Ellerini göğsünde, karnında, bacaklarında gezdirdi. Bedenin dayanma gücünü zorlamak da bir çeşit kendini öldürmek değil miydi? Soğuk odada, hasır üstünde bir kıl örtüyle yatarak, oturarak, yıkanmadan, biraz ekmekle zeytinden başka bir şey yemeden yirmi iki gün dayanabilmişti demek. Boynunu ovuşturdu. Yirmi sekiz Kasımda kırk gün olacaktı. Keçecilerin sonuncusu. İstanbul'dakini saymıyordu. Doğduğu konağı unutmuştu o; beş yıl önce dedelerinden kalan iki dükkânı satmaya geldiğinde yukarıları görmeye bile çıkmamıştı. Onlardan, bu konakla ölülerden başka bir şey yoktu artık kasabada. Yüzyıllar önce gelip yerleşmişler. Avcı Sultan Mehmet zamanında bir süre yeniçeri ağalığı yapan Keçeci Zade Mehmet Ağa'nın İstanbul'da bir ayaklanmanın bastırılmasında yararlık gösteren oğluna bağışlanan iki köyün topraklarında, sonraları, geçen yüzyıl başlarında Hacı Zeynel Ağa'nın o zamana değin otlak olarak kullanılan, ırmağın iki kıyısındaki yüzlerce dönüm çalılığı, hayıtlığı köylülere yarıya işleyeceklerini söyleyerek zorla kökletip açtırdığı verimli tarlaların ve eski çiftliklerin ürünlerinden gelen parayla dükkânlar yaptırılmış, alınmış. Zeynel Ağa'nın oğlu Malik Ağa bu konağı yaptırmış. 'Evlerinin, dükkânlarının kapılarını söküp satsalar yıllarca geçinir Keçeciler' denirmiş.

Kâhyaları, ortakçıları başıboş bırakmazmış Malik Ağa; inme inip yatağa düşünceye değin ekimlerde, hasatlarda at üstünde ovada dolaşır, çoğu günler yatsıya doğru dönermiş eve. Altmış beş yaşında öldüğünde oğlu otuzundaymış; gelini Nureddin'e gebeymiş. Haşim Bey topraklarıyla pek ilgilenmezmiş; çiftliklerin, tarlaların, bağların, zeytinliklerin ürünlerinden çaldıklarıyla kâhyalar zengin olmuş. Eli açıkmış; parayı hesapsız harcarmış. Dağ eteğinde, Yangın'da yanan eski konağın yakınında, dere kıyısında yüksek duvarlarla çevrili ambarların sundurmalarındaki kuşluklarda her soydan yüzlerce güvercin beslermiş. Aylıklı bakıcısı varmış kuşların. Dokuz-on altına bir çift güvercin aldığı olurmuş. Havada takla ata ata uçuşlarını seyrederken kimi zaman bir atmacanın yükseklerden saldırarak içlerinden birini kapıp götürmesine dayanamadığı için bir atmaca ya da doğan ölüsü getirene iki altın verirmiş. Ramazanlarda, bayramlarda, sünnetlerde, düğünlerde harcanan paralar; kızlar, beslemeler evlenirken verilen çeyizler; araba atları, binek atları, uşaklar... 'Hürriyet'ten iki buçuk ay sonra evlendi Rüstem abim. Üç gün sıra sıra kazanlar kaynadı sayada; yenildi, içildi. Görülmemiş bir alayla gittik İzmir'e gelin almaya; beş çift davul-zurna, ince çalgılar, erkekli dişili köçekler. Dört kır at koşulu, sedef kakmalı gelin arabası...' On dükkân satılmış düğünden sonra. Rüstem Bey de babası gibiymiş. Yangında yanan dükkânların yerlerine yenileri yapılmamış; arsalar satılmış. Bin dokuz yüz otuzlarda, buğdayın bir kuruşa, çekirdeksiz kuru üzümün üç kuruşa düştüğü, belki biraz yükselir diye bekletilen üst üste yığılı yassılmış üzüm çuvallarında sıçanların geçitler açıp yuvalar yaptığı, arpaların güvelendiği, Rüstem Bey'in her ay İzmir'den otelin kazancını almaya geldiğinde 'Evin geçimi nerdeyse buradan gelen paraya kalacak' dediği yıllarda yok pahasına satılan topraklardan sonra kalan birkaç parça tarlayla bağı 1955'te Rüstem Bey ölünce, İzmir'de evli üç kızı satıp parasını bölüşmüşler; Faruk Bey'in payına iki dükkânla otel düşmüş. Bu iki dükkânın satışı için beş yıl önce İstanbul'dan gelen Faruk Bey 'Oteli satmam; sigara paramız geliyor burdan' demişti gülerek. O gece bu odada, ikisinin de doğduğu bu yatakta yatmıştı. Anası yanındaymış; İstanbul'da. Belki sağdı daha; yetmiş beşinde olacaktı. Yangından sonra 'Yaşayamam bu yıkıntılıkta; orda da evimiz var. Kızlar yetişecek, oğlan okuyacak' diyor. İzmir'e yerleşiyorlar; Kokaryalı'da Kolağası'ndan kalan eve. Eskiden, bunun bitişiğinde, Haşim Bey'in küçük kızı Ferhunde'nin Hürriyet'ten bir yıl önce gelin gittiği evde görüyor Rüstem Bey kız kardeşinin övdüğü, sonradan karısı olacak genç kızı. Esmermiş, alımlıymış;

uzunca boylu, göğüslü, saçları, gözleri kara, kirpikleri uzun, burnu biraz sivri, dudakları inceymiş. Evlendiklerinde yirmi yaşındaymış, kocası yirmi üç. Sultanî'yi bitirdiği yaz kendini asan Faruk İzmir'de okuduğu iki yıl kışları o evde, ablasının yanında kalmış. Okul kapanmadan kasabaya gelmezmiş; ara sıra Haşim Bey'le birlik küçük oğullarıyla kızlarını görmeye gittiklerinde Nebilanım 'Ayda bir olsun perşembeleri öğleden sonra trene atlayıp geliversen... Cuma akşamı dönersin' deyince derslerine çalışması gerektiğini söylermiş. Yazları, haziran başlarında konağa dönünce, birkaç gün içinde Azmakaltı'ndaki çifte kuleli bağa göçerler, eylül başında üzüm kesimine değin kalırlarmış. Faruk'la anası öldükten sonra ancak üç yaz gidebilmişler. Seferberlik'te asker kaçaklarından, Yunan'ın gelişiyle gidişi arasındaki üç yıl çetelerin baskınlarından korktukları için yazları bağa çıkamamışlar. 'Semra çok üzülürdü buna; yazların tadı kaçtı derdi. Evlenip buraya geldiğinden sonraki yazın da tadını çıkaramadı. Gebeydi, ata binemiyordu. Belki bigün kocasını kandırıp ata bindiğinden güzün ölü doğurdu ilkini. Ertesi yaz nerdeyse her gün ikindileri atlarla giderler, akşama doğru dönerlerdi. Hayvanlar terli olurdu çoğu, sağrıları köpürmüş; ahıra sokmadan arabacı gezdirirdi. Faruk da giderdi onlarla; ama az sonra ayrılırmış yanlarından karı-kocayı yalnız bırakmak için. Kimi günler onlarla gitmek istemezdi de küçük kaynım yarışta geçilmekten korkuyor diye kışkırtırdı Semra gülerek, takılırdı. Küçük kaynım derdi ona. Bigün siz pek mi büyüksünüz sanki deyince Semra dört yaş büyüğüm ya senden, az mı, dedi. Rüstem abim de üstelerdi birlikte gelsin diye; kıracak mısın beni derdi. Nebile Yengem dua ederdi arkalarından. Bir akşamüstü ekini kaldırılmış bir anızda dörtnala giderlerken Rüstem abimin atı tökezlemiş; düşmüş. Karısı bağırmış; Faruk daha kısrağı durmadan atlamış yere, benim yüzümden diye bağırarak koşmuş kıpırdamadan yatan abisine; alnı biraz kanlıymış; üstüne kapanmış. Rüstem abim şakadan ölü gibi yatarmış meğer; sarılıvermiş kardeşine, öpmüş. Güle konuşa geldilerdi o akşam. Eskiden de iyiydiler birbirleriyle ama abisi evlenince Faruk büsbütün üstüne titrer oldu onun, bi dediğini iki etmezdi. Bir de kısrağı... Ölümünden dört-beş gün önce bir akşam hava kararırken Faruk dönmemişti daha. Yengem telâşlandı. Erkekler atlarla aramaya çıktılar; Semra da gitti kocasıyla. Dağ eteğinde, bir zeytinliğin kıyısında bulmuşlar. Çatlayıp ölen kısrağının başında bekliyormuş; çakallara yedirmem onu demiş. Ölü kısrağı öteki atlara bağlamışlar; sürüye sürüye getirdilerdi. O gece bir çukur kazdırıp gömdüler.'

Sokaktan araçların geçişi gittikçe sıklaşıyordu. Bir tren sesi duydu. Kısrağını çatlatıncaya dek sürerken neler geçiyordu kafasından kim bilir. O akşam mı ulaştı olanakların sonuncusuna? Ağabeyini öldü sanınca 'Benim yüzümden' diye bağırdığına göre onun ölümünü düşünüyordu demek; kendini suçlu buluyordu. Evlenince üstüne titrer olmuş. Yengesinden kaçışı saygısına verilmiş; kimseler anlamamış. Belki yalnız Nebilanım seziyordu. Semra da mı bilmiyordu? Yemeklerde, at gezilerinde küçük kaynının kaçamak bakışlarını görmeyecek kadar tutkundu belki kocasına. Anası 'Sıcak gecelerde karı-koca gizlice ırmak kıyısına giderler sabaha karşı gelirlerdi kuleye' dediğine göre karanlıkta pencere önünde oturup bekliyordu demek Rüstem abisini mi? Böyle gecelerde Faruk da çıkarmış kuleden gizlice; ama onlardan çok önce dönermiş. Belki sıcaktan uyuyamadığı bir gece kalkıp yarı çıplak ırmağa gittiğinde, kıyıda, ağaçlarla çevrili küçük düzlükte, ay ışığında, yan yana uzanmış dinlenen ya da uyuyan yengesiyle ağabeyini gördükten sonra, çoğu geceler, iki kulenin arasında güneş batmadan sulanan, hasırlar serilen alanda yere çakılı dört kalın sırığın uçlarındaki yayvan tenekelerde yanan gazla yoğrulmuş külün ışığında yenen akşam yemeklerinin –gözünü elinden ayırmayan anasını üzmemek için çoğu zorla yediği, Kadriye Kalfa'nın iki beslemesinin yardımıyla pişirip kotardığı çeşitli yemeklerin– sonunda konuşmalar tavsamaya başlayınca kalkar, anası dönüşünü beklemesin diye önce odasına girer, uzanır, aşağıda ışıklar söndürülüp el-ayak çekilince dışarı çıkar, ırmak kıyısında düzlüğe yakın bir yere oturup uzun süre, gecenin durgunluğunda ara sıra bir kurbağanın, kıyıdan düşen bir toprak parçasının şıpırtısını, uzaktan bir çakal ulumasına karşı Toraman'la Karaman'ın havlayışlarını, öte kıyıdaki ağaçların birinde belki dişisini çağıran bir gece kuşunun eşit aralıklarla 'hu u u' çekişini duyarak, niye beklediğini bilmeden, suçlu, tedirgin, ay ışığında ya da yıldızlı ağustos gecelerinde daha bir büyüyen asmaların arasından çıkıp gelmelerini bekler miydi? Esintisiz, sıcak gecelerde ağabeyi ile yengesi sinek girmesin diye ince elek teli gerilmiş açık pencerenin bile serinletmediği sıcak odalarında, yatakta, çıplak, birbirlerine değen yerleri terleyerek yatarlarken birinin 'Irmağa gidelim, uyumuşlardır artık' demesiyle üstlerine birer çarşaf alıp karanlıkta, başkalarını uyandırmamak için sessiz, ağır ağır dışarının serinliğine çıkınca el ele, yalınayak, asma aralarının sürülmüş toprağında ayaklarına çarpan ufak topaçlara aldırmadan koşarak ırmak kıyısındaki küçük kumluğa varır varmaz, ya da önce suya atlayıp çıktıktan sonra çarşaf üstünde ıslak ıslak

birbirlerine sarıldıklarında, kenetlendiklerinde onları görecek, iniltilerini, kısık seslerini, yengesinin 'Oooh, bırakma' deyişini duyacak kadar yakınlarına sokulur muydu sürüne sürüne? Yoksa kaçar mıydı kuleye? Bu gecelerin birinde o beslemeyi çağırmadı mı? Küçük Bey'e su verirken eli titreyen, yüzüne bakınca kızaran o yeniyetme kızı belki son günlerinde bir gece çağırdı da erkekliğinin ancak bir tek kadına, erişilmez bir kadına... Başını sarstı. Yorumdu bunlar hep, kendinin yorumları. Anası gördüklerini, duyduklarını anlatırken arada yalan söylemiş ya da abartmış olabilirdi elbet. Üstelik hiç söz etmemişti böyle bir ilişkiden. 'Niye kıydı canına on dokuzunda bilemedik. Kimselere söylememiş; bir satır bile yazmamış. Dolabını, sandığını, kitaplarını, defterlerini didik didik aradık; bulamadık.' Küçük kardeşinin karısına tutkunluğundan kuşkulansaydı Rüstem Bey doğan oğullarına onun adını verir miydi? Faruk öldükten on yıl sonra doğan üçüncü oğullarına da onun adını koyduklarında bu adın ölüm getirdiğini söylemişler de 'Ölürse onun adıyla ölsün, yaşarsa onun adıyla' demiş. Yorumlar, nedenler önemsizdi; kesin değildi. Önemli olan insanın edimleriydi. Değişmez tek bir kesinlik vardı insan için; ölüm.

Kalın perdenin ardında gün ağarmıştı. Sızan ışıkta odadakiler seçiliyordu artık: Karyola demiri, masa, sandalye, gaz sobası, askıda giysileri, tavandan sarkan ak abajur. Dayanacak mıydı ağırlığına on sekiz gün sonra? Neden, neyi bekliyordu? Yatağı titredi. 28 Kasım'da olursa süreksizliğin, tutarsızlığın, saçmalığın bir anlamı mı olacaktı sanki?

Kalktı.

Giyindi.

Yatağı düzeltti.

Yüzünü yıkadı. Sakalı üç günlüktü.

Çay demleyip iki bardak içti.

Kürsünün ardına oturduğunda demir kasanın üstündeki çalar saat sekizi çeyrek geçiyordu. Defteri açtı. Dört Kasımdan beri sözde otelde kalanları yazmamıştı. Bir oteli yönetmekle bir kurumu, geniş bir işletmeyi, bir ülkeyi yönetmek aynı şeydi aslında. İnsan kendini, olanaklarını tanımaya, gerçek sorumluluğun ne olduğunu anlamaya başlayınca bocalıyordu, dayanamıyordu. Ülkeleri yönetenler iyi ki bilmiyorlardı bunu; yoksa bir otel yöneticisinin yapabileceğinden çok daha büyük hasarlar yaparlardı

yeryüzünde. Defteri kapadı. Ne gereği vardı artık bunları yazmanın ya da birkaç satır yazıp bırakmanın? İleride, kısa, 'soruldu'suz bir polis belgesinde her şey dört Kasımda olmuş gibi saptanacaktı. Titiz bir araştırıcı defterleri inceleyip de geçen yıl Otuz Ekimle Üç Kasım arasında otelde kalanların bu yıl da aynı günlerde, aynı odalarda kaldıklarını görürse bu rastlantıyı nasıl yorumlardı acaba? Gülümsedi. Kalkıp geçen yılın defterini merdiven altındaki sandığa koydu. Çekmeceden 2 numaranın anahtarını aldı. Yukarıya çıkarken merdiven dönemecindeki büyük pencereden dağı görüyordu: Bulutluydu. Emekli Subay'ın bir hafta kaldığı odadan Baytar Bey'in elçilerinin getirdiği çamaşır ipini alıp aşağıya, odasına döndü. Tıraş kutusunu duvarın dibine bırakıp masayı karyolanın yanına çekti; güçlükle kaldırdı yatağın üstüne, yerleştirdi. Ayakkabılarını, çoraplarını çıkardı. Ceketini, pantolonunu, kazağını sandalyenin arkalığına koymuşken aldı, askıya astı. Don-gömlek yatağa çıkıp masayı yokladı, bastırdı; dengesini koruyarak ağır ağır üstüne çıktı; doğruldu. Ak abajurun üstünden kısa kurşun boruyu iki eliyle tutup çekti, asıldı; bir çatırtıyla birlik borunun tavana bağlı olduğu yerden küçük bir tahta parçası koptu; saçlarına, yüzüne tozlar düştü. Yatağa atladı; yere indi. Kurşun borunun ucunda abajur yana kaymış sarkıyordu. Karyola demirindeki ipi alıp yürüdü; dış kapının yanındaki odadan ekmek bıçağıyla havanelini alarak ikinci kata çıktı. 2 numaraya girdi. Karyolayı önce ayakucundan sonra başucundan iterek pencereden yana çekti. Odanın ortasında, havaneliyle bıçağın sapına vura vura muşambadan büyücek bir parça kesip attı. Yüzü sarıydı, katıydı. Soluğu sıklaşmıştı. Sırtını karyolaya yaslayıp bir süre muşambayı kestiği yerdeki yıpranmış, renkleri koyulaşmış tahtalara baktı. Yıllar önce kim bilir nereden, nasıl getirip çakılmışlardı buraya. Bir dağda, ormanda tahtacı kadınlar biçmiştir. Erkeklerinin baltalarla, bıçkılarla devirdiği, budadığı, kabuklarını soyduğu, gölgede kurutulmuş kocaman çam kütüklerinden kim bilir hangi dağın, belki de Sabuncubeli ormanlarının bir boşluğunda, yazları, erkekler ormanda ya da keçi kılından dokunmuş çadırlarda esnerken, uyurken, keçilerin yayılmayı bırakıp koyu gölgelerde yattığı sıcak öğle sonlarında bile ağır şalvarları, işlemeli, sarılı kırmızılı karalı yün yelekleri, etekleriyle, başları pullu boncuklu ak yazmalarla sarılmış, ara sıra alınlarının terini silip 'Gız Zeeeneep, su getir su!' diye bağırdıklarında çadırdan çıkan küçük bir kızın bir yanına eğilerek getirdiği testiden – ardıçtan ya da çamdan uzun keskilerle, bıçaklarla oyulmuş, içindeki serin suya oyulduğu ağacın kokusu sinmiş geniş ağızlı kulpsuz testiden–

memelerinin gerdiği yeleklerine çenelerinden damlata damlata su içen yanık yüzlü tahtacı kadınların güneş vurdukça parlayan, kızgın, keskin bıçkılarla tekdüze bir uyumda usanmadan biçtikleri bu tahtalar katır sırtında, insan sırtında dağın eteğindeki yola taşınıp iri öküzler koşulu kağnılara yüklenmiş, ağır ağır, kağnılar gıcırdaya gıcırdaya, inişlerde boyunduruğun çökerttiği kalın boyunlarını dikleştiren öküzler yokuşlarda övendireyle sağrılarından dürtüle dürtüle kasabaya getirilip Kurşunlu Han'daki kereste ambarlarına indirilmiş, sonraları Malik Ağa yeni konağını yaptırırken bunları pazarlıkla, arada gözdağı vererek ucuza kapatıp ya da yapı ustasına aldırıp buraya getirtmişti belki yüz yirmi beş yıl önce. Eğildi; tahtaları bıçakla oymaya başladı. Konak yapıldığından beri tahta güvelerinin geceleri çıtır çıtır kemirdikleri, kalın muşambalar döşenmeden önce ayaklarla, terliklerle, nalınlarla, süpürgelerle aşınan, çoğu erkeklerin fırsat buldukça çimdikledikleri, sıkıştırdıkları, kimi gönüllü kimi zorla odalardan birine kapayıp yatağa yıktıkları uzun süre kullandıktan sonra biraz çeyiz verip yoksul bir yakınlarıyla ya da bir başkasıyla everdikleri genç beslemelerin haftada bir keçeleri, kilimleri, halıları, minderleri kaldırarak, dizleri üstünde emekleyerek, kalçaları sallana sallana yanlarındaki kovalarda ıslattıkları bezlerle, tahta fırçalarıyla ovdukları, sildikleri bu tahtalar içlerine işleyen suyla neredeyse koflaşmışlardı. Havanelini kullanmadan, ekmek bıçağıyla vurunca, bastırınca kesiliyor, özellikle paslanmış çivi yerleri ufalanıyordu. Az sonra açılan deliğe eğilip baktı: kurşun boruya asılınca ince tavan tahtasından kopan parçanın bıraktığı deliğe yakındı. Bıçakla vura vura deliği o yana doğru biraz genişletti. İpin bir ucunu iki delikten geçirip aşağıya sarkıttı; öteki ucunu karyolanın üstünden aşırıp altında, ortasında sımsıkı, üst üste düğümledi. Ayağa kalkıp karyolayı önce başucundan sonra ayakucundan iterek eski yerine, odanın ortasına çekti. Yorganı çukurlaştıran ipi tutup asıldı. Sağlamdı. Kimler yapmıştı bu karyolayı, ne zaman getirilmişti buraya kim bilir. Bıçakla havanelini alıp yürüdü, aşağıya indi. Dış kapının yanındaki odayı havanelini bıraktı; küçük bir tabağa dolaptan biraz yağ koyup çıktı; odasına girdi, kapıyı kapadı. İçerisi ılıktı. Tavadan sarkan uzun çamaşır ipi masadan kaymış, yatakta çöreklenmişti. Elindeki tabakla bıçağı masaya koydu; ağır ağır, dengesini bozmadan üstüne çıktı; ipi tutup bütün gücüyle asıldı. Yukarıya iyice bağlıydı. Bıçağı sürte sürte ipin uzunca bir parçasını kesti; bıçakla birlik kapıdan yana attı. Yukarıdan sarkan ipinin ucunu büktü, ilmikledi; yağladı. Tabağı yatağın başucuna attı. Kırılmadı. Masa ara sıra

belli belirsiz titriyordu. İpi boynuna geçirdi; düzeltti. Tam o sıra dışarıdan birkaç arabanın korna seslerini duydu; başka araçlar da katıldılar buna; kornalar, tren düdükleri, fabrika düdükleri arasız, kesintisiz ötmeye başladılar. Neydi bu? Kulakları mı uğulduyordu? Yoksa dışarının, başkalarının bir çağrısı mıydı? Yüzünü buruşturdu. Sağdı daha, her şey elindeydi. İpi boynundan çıkarabilir, bir süre daha bekleyebilir, kaçabilir, karakola gidebilir, konağı yakabilirdi. Dayanılacak gibi değildi bu özgürlük. Ayaklarıyla masayı itip aşağıya yuvarladı; bir boşluğa düşerken durdu. Gözleri, ağzı açık, bacakları gerilerek, çırpınarak sallanırken kollarını kaldırıp başının üstünden ipi tutmaya uğraştı. (Ne oldu? Yapmayı unuttuğu bir şeyi mi anımsadı birden? Ya da yeryüzünde tek gerçek değerin kendisine verilmiş bu olağanüstü yaşam armağanını korumak, her şeye karşın sağ kalmak, direnmek olduğunu mu anladı giderayak? Yoksa bilinçsiz canlı etin ölüme kendiliğinden bir tepkisi miydi bu?) Başı öne doğru eğiliyordu. Kolları iki yanına sarktı. Donunun sol paçasından fildişi renginde koyuca bir sıvı aktı uzaya uzaya; dizine yakın bacağındaki kıllara bulaşarak art arda yatağın üstüne düştü, yayıldı. Yukarıdan, sallanırken tahtaya sürtündüğü yerden ip çıtırdadı...